

PROCJENA EDUKACIJSKIH I INSTITUCIONALNIH POTREBA

POTREBE ZA EDUKACIJAMA PRAVOSUDNIH I PSIHOSOCIJALNIH STRUČNJAKA KOJI RADE S DJEČACIMA I DJEVOJČICAMA UKLJUČENIM U KAZNE POSTUPKE I
PROCJENA INSTITUCIONALNIH POTREBA NACIONALNIH OBRAZOVNIH INSTITUCIJA/SLUŽBI ZA STRUČNJAKE U MALOLJETNIČKOM PRAVOSUĐU I PSIHOSOCIJALNE STRUČNJAKE

Pripremili:
INGRID VAN WELZENIS
NEVEN RICIJAŠ

NARUČITELJ:
URED UNICEF-A ZA
HRVATSKU

22. SIJEČNJA 2018.

PROCJENA EDUKACIJSKIH I INSTITUCIONALNIH POTREBA

POTREBE ZA EDUKACIJAMA PRAVOSUDNIH I PSIHOSOCIJALNIH STRUČNJAKA KOJI RADE S DJEČACIMA I DJEVOJČICAMA
UKLJUČENIMA U KAZNENE POSTUPKE I
PROCJENA INSTITUCIONALNIH POTREBA NACIONALNIH OBRAZOVNIH INSTITUCIJA/SLUŽBI ZA STRUČNJAKE U MALOLJETNIČKOM
PRAVOSUĐU I PSIHOSOCIJALNE STRUČNJAKE

SADRŽAJ

PRVI DIO: UVOD U PROCJENU EDUKACIJSKIH I INSTITUCIONALNIH POTREBA	3
1. Popis kratica	3
2. Ciljevi procjene potreba za edukacijama i procjene potreba institucija.....	3
3. Preporuke Odbora za prava djeteta UN-a relevantne za ovu procjenu potreba.....	4
4. Ciljane skupine i metodologija procjene potreba za edukacijama i potreba institucija.....	5
4.1. Ciljane skupine procjene i sudionici.....	5
4.2. Kombiniranje šest metoda procjene.....	6
4.3. Obrazloženje metoda procjene.....	7
5. Teškoće tijekom procjene potreba.....	9
6. Zahvale.....	9
DRUGI DIO: REZULTATI PROCJENE POTREBA ZA EDUKACIJAMA	10
7. Utvrđivanje potreba za edukacijama stručnjaka.....	10
8. Potrebne kompetencije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka.....	10
9. Stvarne kompetencije i jake strane stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu te psihosocijalnih stručnjaka.....	17
9.1. Jake strane policijskih službenika za mladež.....	17
9.2. Jake strane državnih odvjetnika za mladež.....	18
9.3. Jake strane sudaca za mladež.....	19
9.4. Jake strane psihosocijalnih stručnjaka.....	20
9.4.1. Stručni suradnici izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež.....	20
9.4.2. Psihosocijalni stručnjaci koji rade u centrima za socijalnu skrb.....	22
9.4.3. Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim ustanovama.....	22
9.4.4. Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru.....	23
10. Potrebe za edukacijama stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa i psihosocijalnih stručnjaka.....	23
10.1. Potrebe za edukacijama policijskih službenika za mladež.....	23
10.2. Potrebe za edukacijama državnih odvjetnika.....	25
10.3. Potrebe za edukacijama sudaca za mladež.....	26
10.4. Potrebe za edukacijama psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom.....	28
10.4.1. Stručni suradnici izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu.....	28
10.4.2. Stručni suradnici izvanpravne struke koji rade na sudovima za mladež.....	29
10.4.3. Psihosocijalni stručnjaci u centrima za socijalnu skrb.....	31
10.4.4. Psihosocijalni stručnjaci u odgojnim ustanovama.....	32
10.4.5. Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru.....	33
10.5. Potrebe za edukacijama odvjetnika (branitelja) za mladež.....	33
11. Glavni zaključci procjene potreba za edukacijama.....	34
TREĆI DIO: REZULTATI PROCJENE POTREBA INSTITUCIJA	40
12. Utvrđivanje nedostataka u kapacitetima institucija i potreba nacionalnih obrazovnih institucija/službi.....	40
13. Potrebni kapaciteti nacionalnih obrazovnih institucija/službi.....	40

13.1.	Specijalizirane edukacije u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i službenim dokumentima	40
13.2.	Specijalizirane edukacije u skladu s međunarodnim zakonodavstvom koje se odnosi na djecu	41
13.3.	Vrste specijaliziranih edukacija za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke	42
14.	Stvarni institucionalni kapaciteti i institucionalne potrebe nacionalnih obrazovnih institucija/službi	43
14.1.	Stvarni institucionalni kapaciteti i institucionalne potrebe Policijske akademije	44
14.2.	Stvarni institucionalni kapaciteti i institucionalne potrebe Pravosudne akademije	48
14.3.	Stvarni institucionalni kapaciteti i potrebe službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku	56
14.4.	Stvarni institucionalni kapaciteti i institucionalne potrebe Centra za izobrazbu Ministarstva pravosuđa (MP)	60
15.	Glavni zaključci procjene potreba institucija	63
ČETVRTI DIO: PREPORUKE NA TEMELJU PROCJENE POTREBA ZA EDUKACIJAMA I PROCJENE POTREBA INSTITUCIJA		66
16.	Preporuke o specijaliziranim edukacijama stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke	66
16.1.	Petnaest općih preporuka za nacionalne obrazovne institucije/službe	67
16.2.	Četiri posebne preporuke za nacionalne obrazovne institucije/službe	73
PRILOZI UZ PROCJENU POTREBA ZA EDUKACIJAMA I PROCJENU POTREBA INSTITUCIJA		77
Prilog br. 1:	Konzultacije i sudionici u procjeni potreba za edukacijama i potreba institucija	77
Prilog br. 2:	Pregled dokumentacije i teme	79
Prilog br. 3:	Upitnik, odabir sudionika i anketni odaziv	81
Prilog br. 4:	Stručna rasprava, odabir sudionika i teme rasprave	85
Prilog br. 5:	Intervjui, odabir sudionika i teme rasprave	86
Prilog br. 6:	Fokusne grupe, odabir sudionika i teme rasprave	87
Prilog br. 7:	Etičke smjernice za istraživanja s djecom i obrazac pristanka	88
Prilog br. 8:	Potrebne specijalizirane edukacije u skladu s međunarodnim zakonodavstvom koje se odnosi na djecu	89

PRVI DIO: UVOD U PROCJENU POTREBA ZA EDUKACIJAMA I PROCJENU POTREBA INSTITUCIJA

1. POPIS KRATICA

ISTRAŽIVAČKI TIM KORISTI SLJEDEĆE KRATICE U SKLOPU SVOJE PROCJENE POTREBA ZA EDUKACIJAMA I PROCJENE POTREBA INSTITUCIJA (PROCJENA INSTITUCIONALNIH POTREBA):

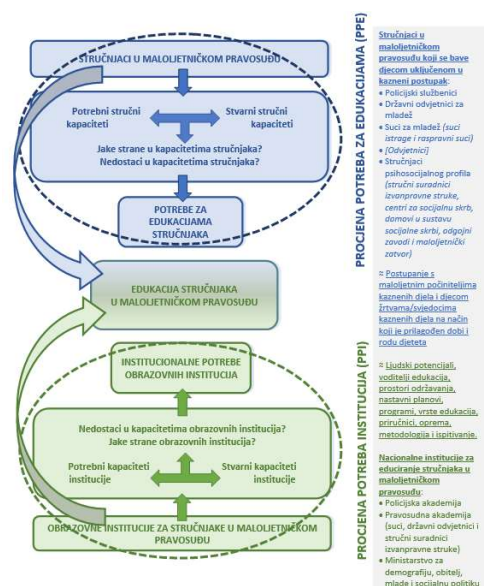
- ✓ CRC (eng. *Convention on the Rights of the Child*): Konvencija o pravima djeteta (1989.)
- ✓ DO: Državno odvjetništvo
- ✓ MDOMSP: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
- ✓ MP: Ministarstvo pravosuđa
- ✓ MUP: Ministarstvo unutarnjih poslova
- ✓ PPE: Procjena potreba za edukacijama
- ✓ PPI: Procjena potreba institucija/Procjena institucionalnih potreba
- ✓ TOT (eng. *training of trainers*): Edukacija edukatora
- ✓ UNICEF: Fond Ujedinjenih naroda za djecu

2. CILJEVI PROCJENE POTREBA ZA EDUKACIJAMA I PROCJENE POTREBA INSTITUCIJA

Konačni cilj ove procjene potreba za edukacijama i procjene potreba institucija jest **jačanje i prilagodba specijaliziranih edukacija** za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalne stručnjake koji se bave djecom uključenom u kaznene postupke¹, koje organiziraju nacionalne obrazovne institucije/službe. Ako policijski službenici, državni odvjetnici, suci za mladež i psihosocijalni stručnjaci budu u većoj mjeri specijalizirani, djeca će dobivati bolju uslugu, pomoć i zaštitu prije, tijekom i nakon sudjelovanja u sudskom postupku. Postoje dvije skupine djece uključene u kaznene postupke kojima se bavi ova procjena potreba:

- ✓ Maloljetni počinitelji kaznenih djela, u dobi od 14 do 18 godina²
- ✓ Djeca žrtve/svjedoci kaznenih djela, u dobi do 18 godina

U priloženom dijagramu PPE/PPI prikazan je međuodnos procjene potreba za edukacijama (PPE) i procjene potreba institucija (PPI) te je vidljivo da je potreban zajednički rad kako bi se osiguralo **razvojno/dobno, te rodno osjetljivo** postupanje s djecom uključenom u kaznene postupke te u skladu s nacionalnim i međunarodnim standardima i načelima. Istraživački tim u ovom izvješću opisuje rezultate procjene potreba za edukacijama (Drugi dio) i procjene potreba institucija (Treći dio). U završnom dijelu (Treći dio) navedene su preporuke za Policijsku akademiju, Pravosudnu akademiju, Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa i Službu za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku kako specijalizirane edukacije koje organiziraju mogu na učinkovitiji i djelotvorniji način odgovoriti na potrebe za edukacijama policijskih službenika za mladež, državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež i psihosocijalnih stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela.

¹ U ovom izvješću 'policijski službenici za mladež' koriste se u smislu izraza 'stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu'.

² U kaznene postupke kao počinitelji mogu biti uključeni samo oni dječaci i djevojčice iznad minimalne dobi kaznene odgovornosti, što je u kontekstu maloljetničkog pravosuđa u Hrvatskoj dob od 14 godina

Procjena potreba je sustavan pristup prikupljanja informacija metodama koje su posebno osmišljene za tu procjenu. Potreba predstavlja razlikovanje ili odstupanje situacije koja 'postoji' ili 'stvarnog stanja stvari' za skupinu stručnjaka i područje rada od situacije koja 'bi trebala postojati' odnosno 'potrebnog stanja stvari'. **Procjena potreba za edukacijama (PPE)** utvrđuje stvarne kompetencije (skupina) stručnjaka ('*stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu*' i '*psihosocijalni stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu*') u jednom području ili više njih ('*postupanje prema maloljetnim počiniteljima i djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela*') te uspoređuje njihove stvarne stručne kompetencije s potrebnim stručnim kompetencijama ('*jake strane i nedostaci u znanjima, vještinama i stavovima kako bi se s djecom uključenom u kaznene postupke postupalo na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način te u skladu s nacionalnim i međunarodnim standardima i načelima*'). Utvrđivanjem razlike između stvarnih i potrebnih kompetencija stručnjaka, može se odrediti koji nedostaci postoje u stručnim kompetencijama i kakve su potrebe stručnjaka za edukacijama (vidi dijagram PPE/PPI na slici iznad) te se omogućuje donošenje informiranih odluka o tome kako poboljšati programe i kurikulume (specijaliziranih) edukacija, osobito u smislu sadržaja edukacije. **Procjena potreba institucija (PPI)** utvrđuje kakvi su stvarni kapaciteti (skupina) institucija/službi ('*Policajska akademija*', '*Pravosudna akademija*', '*Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa*' i '*Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku*') u jednom području ili više njih ('*specijalizirana edukacija o maloljetničkom pravosuđu*') te uspoređuje postojeće kapacitete institucija s potrebnim kapacitetima ('*jake strane i nedostaci u organiziranju specijaliziranih edukacija za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke*'). Utvrđivanjem razlike između stvarnih i potrebnih kapaciteta institucija mogu se utvrditi institucionalni nedostaci u kapacitetima i institucionalne potrebe obrazovnih institucija/službi (vidi dijagram PPE/PPI na slici iznad) te se omogućuje donošenje informiranih odluka o tome kako poboljšati programe i kurikulume (specijaliziranih) edukacija, osobito u smislu vrste edukacije, metodologije, nastavničkog tima i primjene novih znanja, vještina i stavova u praksi.

3. PREPORUKE ODBORA ZA PRAVA DIJETETA UN-A RELEVANTNE ZA OVU PROCJENU POTREBA

Hrvatska je 1992. godine ratificirala Konvenciju o pravima djeteta (1989.). Odbor za prava djeteta UN-a u svom najnovijem izvješću iz 2014. formulirao je **jednu zaključnu primjedbu i tri preporuke** koje se izravno odnose na edukacije stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke:³

- ✓ Zaključna primjedba br. 36: "*Odbor je nadalje zabrinut zbog stalnog nasilja s kojim se djeca susreću u školama, ustanovama socijalne skrbi i drugim ustanovama, što uključuje tjelesno nasilje, nasilje među djecom, socijalnu isključenost i emocionalno zlostavljanje te zbog nepostojanja odgovarajuće obuke za policijske službenike, školske nastavnike i osoblje u ustanovama socijalne skrbi i drugim ustanovama kojom bi se učinkovito odgovorilo na slučajeve nasilja*".
- ✓ Preporuka br. 19(c): [Odbor preporuča da država stranka] "*osigura sustavnu, obveznu i stalnu obuku o dječjim pravima za društvo u cjelini, djecu i stručnjake, osobito sudstvo, socijalne radnike, policijske službenike, zdravstveno osoblje, stručnjake i zaposlenike koji rade u svim oblicima alternativne skrbi te medije*".
- ✓ Preporuka br. 25(b): [S obzirom na svoj opći komentar br. 12 (2009.) o pravu djeteta da bude saslušano, Odbor preporuča (...) da država stranka] "*osigura da stručnjaci u sudskom, socijalnom i drugim sektorima koji se sustavno bave djecom dobiju odgovarajuću obuku*".
- ✓ Preporuka br. 59(d): [Odbor osobito potiče državu stranku da] "*osigura da sve osobe uključene u provođenje pravne zaštite maloljetnika dobiju odgovarajuće obrazovanje i obuku*".

³ Odbor za prava djeteta, Zaključne primjedbe o kombiniranom trećem i četvrtom periodičnom izvješću Hrvatske, 13. listopada 2014. [CRC/C/HRV/CO/3-4]

4. CILJANE SKUPINE I METODOLOGIJA PROCJENE POTREBA ZA EDUKACIJAMA I POTREBA INSTITUCIJA

4.1. CILJANE SKUPINE PROCJENE I SUDIONICI

U procjeni potreba za edukacijama sudjelovale su sljedeće **četiri skupine stručnjaka** koji rade s dječacima i djevojčicama uključenima u kaznene postupke:

- ✓ Policijski službenici za mladež
- ✓ Državni odvjetnici za mladež
- ✓ Suci (za mladež):
 - raspravni suci za mladež (općinski i županijski sudovi)
 - suci istrage
- ✓ Psihosocijalni stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu:⁴
 - stručni suradnici izvanpravne struke u državnom odvjetništvu
 - stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež
 - psihosocijalni stručnjaci u centrima za socijalnu skrb
 - psihosocijalni stručnjaci u odgojnim ustanovama (za djecu/mlade s problemima u ponašanju)
 - psihosocijalni stručnjaci u odgojnim zavodima⁵
 - psihosocijalni stručnjaci u maloljetničkom zatvoru⁶

Iako su sljedeće četiri skupine stručnjaka također uključene u slučajevima s djecom uključenom u kaznene postupke, ti stručnjaci **nisu sudjelovali** u procjeni potreba za edukacijama:

- ✓ Suci:
 - Suci vrhovnog suda: Nisu u izravnom doticaju s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Oni nisu raspravni suci niti suci istrage.
 - Suci izvršenja: Ovi suci su uključeni samo u jednoj vrsti kazne za maloljetne počinitelje, smještaj u odgojni zavod ili maloljetnički zatvor.
 - Drugostupanjski suci (županijski sudovi i vrhovni sud) ako ne rade kao raspravni suci ili suci istrage: Ovi suci odlučuju o žalbama prvostupanjskih sudaca i nisu u izravnom doticaju s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela.
- ✓ Odvjetnici (obrane) za mladež: Odvjetnici nisu pohađali edukacije spomenutih nacionalnih obrazovnih institucija/službi. Hrvatska odvjetnička komora zadužena je za edukacije odvjetnika (za mladež). Budući da se intervencije odvjetnika za mladež u slučajevima s djecom uključenom u kaznene postupke mogu pokazati kao ključne, istraživački tim je prikupio neke informacije o njihovim stvarnim kompetencijama i njihovim potrebama za edukacijama (vidi §10.5.), ali ne na sustavan način.
- ✓ Pravosudni policajci: Službenici osiguranja u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru. U izravnom su kontaktu s dječacima i djevojčicama koje je sud za mladež smjestio u te ustanove, osobito nakon 18 sati i u vrijeme vikenda. Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa organizira obuku za pravosudne policajce. Budući da su oni prvenstveno odgovorni za sigurnost i predstavljaju samo neizravni oblik potpore u tretmanu maloljetnika, istraživački tim ih nije uključio u procjenu potreba za edukacijama.
- ✓ Liječnici i druge osobe medicinske struke: Ovi stručnjaci su u izravnom doticaju s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela, ali nisu pohađali edukacije uključenih nacionalnih institucija/službi te ih se prvenstveno smatra stručnjacima u području medicinskog/zdravstvenog sustava.

Sljedeće **četiri obrazovne institucije/službe** uključene su u procjenu potreba institucija:

- ✓ Policijska akademija, zadužena za edukaciju:
 - policijskih službenika za mladež

⁴ Psihosocijalni stručnjaci po struci su najčešće socijalni radnici, socijalni pedagozi i psiholozi. U nekim iznimkama radi se o pedagozima, nastavnicima, sociolozima, itd. Stručni suradnici izvanpravne struke zaposleni u državnim odvjetništvima i na sudovima također se smatraju psihosocijalnim stručnjacima zbog svog zvanja i opisa posla.

⁵ Maloljetni počinitelji u dva postojeća odgojna zavoda u Hrvatskoj u dobi su od 14 godina do 23 godine.

⁶ Samo maloljetni počinitelji stariji od 16 i mlađi od 18 godina u vrijeme počinjenja kaznenog djela mogu biti lišeni slobode i može im se izreći kazna maloljetničkog zatvora.

- ✓ Pravosudna akademija, zadužena za edukaciju:
 - sudaca za mladež
 - državnih odvjetnika za mladež
 - stručnih suradnika izvanpravne struke u državnom odvjetništvu
 - stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima za mladež
- ✓ Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP), zadužena za edukaciju:
 - psihosocijalnih stručnjaka u centrima za socijalnu skrb
 - psihosocijalnih stručnjaka koji rade u odgojnim ustanovama
- ✓ Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa (MP) zadužen za edukaciju:
 - psihosocijalnih stručnjaka koji rade u odgojnim zavodima
 - psihosocijalnih stručnjaka koji rade u maloljetničkom zatvoru

Polaznici uključeni u procjenu potreba za edukacijama i procjenu potreba institucija							
Upitnik	Stručna rasprava	Intervjui			Fokusne grupe		Radionica za provjeru
		Ministarstva/tijela vlasti	Obrazovne institucije/službe	Edukatori/Stručnjaci	Stručnjaci	Djeca ⁷	
237 sudionika	12 sudionika	7 sudionika	11 sudionika	2 sudionika ⁸	18 sudionika	5 dječaka 2 djevojčice (i 1 majka)	18 sudionika

Iz ovog pregleda vidljivo je kako je više od **250 stručnjaka, stručnih suradnika i drugih dionika** sudjelovalo u procjeni potreba za edukacijama i procjeni potreba institucija (vidi 'Prilog 1: Konzultacije i sudionici u procjeni potreba za edukacijama i procjeni potreba institucija').⁹ **Sedmero djece** podijelilo je svoje stavove s istraživačkim timom. Suci i psihosocijalni stručnjaci u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru nisu mogli sudjelovati u početnoj procjeni potreba za edukacijama, a MDOMSP i Centar za izobrazbu (MP) nije mogao biti uključen u inicijalnu procjenu potreba institucija (prvi i drugi tjedan u studenom 2017. godine). Istraživački tim je zato organizirao drugi krug konzultacija kako bi obuhvatio te dionike (kraj studenog 2017./početak prosinca 2017.), odnosno dodatne fokusne grupe, jednu sa sucima i drugu s psihosocijalnim stručnjacima koji rade u odgojnim zavodima te dodatne intervjuje, s MDOMSP i s Centrom za izobrazbu (MP). Konačan broj dionika te raznoliki profili stručnjaka koji su sudjelovali u procjeni mogu se smatrati dovoljnim za donošenje zaključaka (vidi §11 i §15) i oblikovanje preporuka (vidi §16) za četiri skupine stručnjaka i četiri nacionalne obrazovne institucije/službe.

4.2. KOMBINIRANJE ŠEST METODA PROCJENE

Istraživački tim je osmislio posebnu kombinaciju **šest kvantitativnih i kvalitativnih metoda** prikupljanja relevantnih podataka o potrebama za edukacijama stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (PPE) te o institucionalnim potrebama nacionalnih obrazovnih institucija/službi koji organiziraju specijalizirane edukacije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka (PPI) (vidi dijagram u §4.3.). U pregledu PPE/PPI ispod ovog teksta prikazane su metode procjene i povezani ciljevi. Metodologija je osmišljena tako da je svaki cilj PPE/PPI procijenjen putem barem dvije različite metode. Ciljevi 'nedostataka u kompetencijama stručnjaka (PPE)' i 'nedostataka u kapacitetima institucija (PPI)' nisu obuhvaćeni ovim pregledom, ali ih je istraživački tim također analizirao.

⁷ Neka djeca su u međuvremenu napunila dob mladih punoljetnika, konkretno jedna djevojka (18 godina) i tri mladića (dva mladića u dobi od 19 godina i jedan u dobi od 22 godine).

⁸ Istraživački tim je imao dva individualna intervjua s edukatorima (Anja Miroslavljević iz udruge 'Izvansudska nagodba' i Gordana Buljan Flander iz Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba).

⁹ Neki dionici sudjelovali su u više konzultacija, primjerice na stručnoj raspravi i fokusnoj grupi ili u intervjuu. Većina sudionika radionice za provjeru sudjelovala je na barem jednoj konzultaciji.

Metode i ciljevi za PPE/PPI		
Metode procjene:	Ciljevi PPE:	Ciljevi PPI:
Pregled dokumentacije:	• Potrebne stručne kompetencije	• Potrebni kapaciteti institucija
Upitnik:	• Stvarne stručne kompetencije • Potrebe za edukacijama	--
Stručna rasprava:	• Potrebne stručne kompetencije • Potrebe za edukacijama	• Potrebe institucija
Intervjui:		
Ministarstva/tijela vlasti:	• Potrebe za edukacijama	• Stvarni kapaciteti institucija • Potrebe institucija
Obrazovne institucije/službe:	• Potrebe za edukacijama	• Stvarni kapaciteti institucija • Potrebe institucija
Fokusne grupe:		
Stručnjaci:	• Stvarne stručne kompetencije • Potrebe za edukacijama	• Potrebe institucija
Djeca:	• Stvarne stručne kompetencije • Potrebe za edukacijama	--
Provjera putem konzultativne radionice:	• Potrebne stručne kompetencije • Stvarne stručne kompetencije • Potrebe za edukacijama	• Potrebni kapaciteti institucija • Stvarni kapaciteti institucija • Potrebe institucija

4.3. OBRAZLOŽENJE METODA PROCJENE

Istraživački tim je proveo procjenu potreba za edukacijama (PPE) i procjenu potreba institucija (PPI) tijekom **razdoblja od pet mjeseci**, odnosno od rujna 2017. do siječnja 2018. (vidi 'Prilog br. 1: Konzultacije i sudionici u procjeni potreba za edukacijama i procjeni potreba institucija'). Koristilo se sljedećih šest metoda (vidi priloženi dijagram).

✓ **Pregled dokumentacije:** (Rujan 2017.)

Pregled dokumentacije podrazumijeva analizu relevantnih podataka koji već postoje. Obično se provodi u početnoj fazi istraživanja te se prikupljeni podaci koriste kao temelj za kasnije metode istraživanja. Pregled dokumentacije u sklopu okvira PPE/PPI sastojao se od dva dijela (vidi 'Prilog 2: Dokumenti i teme obuhvaćeni pregledom dokumentacije'):

- Pregled 38 relevantnih međunarodnih pravnih dokumenata i izvješća
- Pregled 10 relevantnih nacionalnih pravnih dokumenata i izvješća

✓ **Upitnik:** (rujan i listopad 2017.)

Upitnici omogućuju opsežno prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih podataka koji se mogu koristiti kao temelj za kasnije metode istraživanja. U sklopu okvira PPE/PPI, istraživački tim je izradio *online* upitnik koji se sastojao od sedam pitanja s više ponuđenih odgovora/pitanja zatvorenog tipa, dva pitanja otvorenog tipa i jedno pitanje s ljestvicom ocjenjivanja (vidi 'Prilog br. 3: Upitnik, odabir sudionika i anketni odaziv'). Istraživački tim je morao ponovno poslati zahtjev jednoj skupini psihosocijalnih stručnjaka budući da se nisu odazvali na prvi poziv i/ili nisu svi elektroničkom poštom dobili upitnik. Nakon drugog poziva, psihosocijalni stručnjaci iz centara za socijalnu skrb i domova za odgoj (MDOMSP) ispunili su upitnike. Psihosocijalni stručnjaci u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru (MP) nisu dobili upitnik jer nemaju pristup internetu na svojim radnim mjestima i nemaju službene e-mail adrese.

✓ **Stručna rasprava:** (studen 2017.)

Stručna rasprava koristi se kada postoji potreba za specijalističkim doprinosima i mišljenjima. Na njoj sudjeluje skupina stručnjaka. Stručnjaci iz različitih područja pozvani su na raspravu o raznim temama, kako bi razmijenili svoja iskustva, izrazili svoje stavove i dali preporuke. Veličina grupe ovisi o opsegu tema o kojima se raspravlja. U ovoj procjeni utvrđeno je sudjelovanje najviše 15 stručnjaka. Za raspravu je potreban širok raspon stručnosti, vještina i iskustava kako bi se osiguralo da su obuhvaćene sve relevantne teme. Rasprava sa stručnjacima daje kvalitativne podatke. Unutar okvira PPE/PPI, istraživački tim je prije rasprave naveo teme i formulirao djelomično strukturirana pitanja, ali redosljed i oblik tema i pitanja prilagođen je na licu mjesta. Istraživački tim je proveo samo jednu stručnu raspravu sa stručnjacima u području maloljetničkog pravosuđa i stručnjacima u području specijalizirane edukacije stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi 'Prilog br. 4: Stručna rasprava, odabir sudionika i teme rasprave').

✓ **Intervjui:** (studen 2017.)

Intervju predstavlja metodu prikupljanja podataka u kojoj voditelj intervjuja/istraživač izravno komunicira s ispitanikom/ispitanicima. Intervjui općenito omogućuju dobivanje detaljnijih informacija budući da voditelj intervjuja može dodatno poticati na dobivanje objašnjenja ili odgovora. U sklopu okvira PPE/PPI, istraživački tim je koristio djelomično strukturirane intervjuje za prikupljanje kvalitativnih podataka. Djelomična strukturiranost podrazumijeva korištenje unaprijed utvrđenih pitanja, ali njihov redosljed se može prilagoditi u skladu s ocjenom voditelja intervjuja o tome što je najprikladnije. Oblik pitanja se također može promijeniti i mogu se dati dodatna objašnjenja. Pitanja koja nisu prikladna za određenog ispitanika mogu se izostaviti i/ili se mogu uključiti dodatna pitanja. Istraživački tim je proveo sedam intervjuja s ključnim davateljima informacija (vidi 'Prilog br. 5: Intervjui, odabir sudionika i teme rasprave'), odnosno:

- Četiri intervjuja s predstavnicima nacionalnih obrazovnih institucija/službi:
 - Policijska akademija
 - Pravosudna akademija
 - Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP)¹⁰
 - Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa
- Tri intervjuja s predstavnicima ministarstava i tijela vlasti:
 - Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP)
 - Državno odvjetništvo (DO)
 - Ministarstvo pravosuđa (MP)
 - [Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP)]¹¹

✓ **Fokusne grupe:** (studen 2017.)

Fokusna grupa je metoda kvalitativnog istraživanja. Malena skupina sudionika sa sličnim okolnostima i/ili iskustvima okuplja se kako bi se raspravilo o određenim zajedničkim temama. Voditelj predstavlja teme rasprave kroz pitanja otvorenog tipa i pomaže sudionicima da komuniciraju i dođu do dubljih uvida o svom ponašanju. Dinamika skupine koristi se za poticanje sudionika na otkrivanje temeljnih mišljenja, ideja, stavova, osjećaja i objašnjenja. Pitanja se postavljaju u interaktivnom okruženju u kojem sudionici mogu slobodno razgovarati. U sklopu okvira PPE/PPI, istraživački tim je prije rasprava naveo određene bitne teme i otvorena pitanja. Redosljed i oblik tema prilagođen je na licu mjesta. Istraživački tim je proveo šest fokusnih grupa (vidi 'Prilog br. 6: Fokusne grupe, odabir sudionika i teme rasprave'), odnosno:

- Dvije fokusne grupe s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi 'Prilog br. 7: Etičke smjernice za istraživanja s djecom i obrazac pristanka'):
 - Maloljetni počinitelji
 - Djeca žrtve/svjedoci kaznenih djela
- Četiri fokusne grupe sa stručnjacima koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke:
 - Stručnjaci u području maloljetničkog pravosuđa
 - Psihosocijalni stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
 - Suci (suci istrage i raspravni suci) (= dodatne fokusne grupe (vidi §4.1.))

¹⁰ Ovaj intervju kombiniran je s intervjuom s MDOMSP.

¹¹ Vidi prethodnu fusnotu.

- Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima (= dodatne fokusne grupe (vidi §4.1.)
- ✓ **Provjera putem konzultativnih radionica:** (siječanj 2018.)
Nacrt zaključaka i preporuka PPE/PPI (na hrvatskom jeziku) podijeljen je sudionicima prije radionice (vidi 'Prilog 1: Konzultacije i sudionici u procjeni potreba za edukacijama i procjeni potreba institucija'). Na radionici su sudionici pohvalili sveobuhvatnost nacрта izvješća te dali povratne informacije i prijedloge. Istraživački tim je uključio relevantne informacije u konačnu verziju izvješća PPE/PPI.

5. TEŠKOĆE TIJEKOM PROCJENE POTREBA

Provođenje procjene potreba za edukacijama i potreba institucija ne može proći bez određenih teškoća, bez obzira na kvalitetu i pravovremenost pripreme. Istraživački tim se susreo sa sljedećim **izazovima** tijekom provođenja procjene:

- ✓ Prvotni *online* upitnik nije bio dostupan psihosocijalnim stručnjacima u centrima za socijalnu skrb i domovima za odgoj (MDOMSP) niti psihosocijalnim stručnjacima u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru (MP). Stručnjaci u MDOMSP ispunili su upitnik tjedan dana kasnije, kada je s njima uspostavljen izravan kontakt, a psihosocijalni stručnjaci u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru nisu uopće imali pristup upitniku niti su ga ispunili.
- ✓ Istraživački tim je relativno kasno stupio u kontakt s nekim dionicima.
- ✓ Istraživački tim je relativno kasno zatražio suglasnost MDOMSP za provođenje fokusne grupe s maloljetnim počiniteljima.
- ✓ Neki stručnjaci i stručni suradnici koji su bili pozvani, nisu mogli sudjelovati u fokusnim grupama i/ili intervjuima, ali nisu istraživačkom timu ponudili drugi datum/vrijeme i/ili suradnike.
- ✓ Bilo je potrebno organizirati drugi krug fokusnih grupa i intervjuja kako bi se obuhvatili dionici koji nisu mogli sudjelovati u prvotnim konzultacijama (vidi §4.1.).
- ✓ Psihosocijalni stručnjaci koji rade u maloljetničkom zatvoru nisu bili uključeni ni u jednu konzultaciju, uglavnom zbog logističkih problema.
- ✓ Istraživački tim morao je dodatno obraditi i lektorirati prijevod nacрта zaključaka i preporuka PPE/PPI na hrvatskom jeziku.

Ovi izazovi nisu bitno utjecali na ishod procjene potreba za edukacijama i potreba institucija.

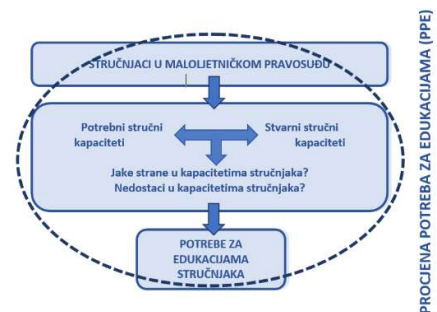
6. ZAHVALE

Provođenje istraživanja podrazumijeva prikupljanje podataka. Ova procjena potreba za edukacijama i procjena potreba institucija također ne predstavlja iznimku tom pravilu. Ured UNICEF-a za Hrvatsku duguje veliku zahvalnost mnogim stručnjacima, stručnim suradnicima i drugim dionicima koji su pristali surađivati u istraživanju i podijeliti svoja iskustva i stavove s istraživačkim timom. Budući da se radi o osobama s mnoštvom obaveza, Ured UNICEF-a za Hrvatsku osobito cijeni njihove odgovore na upitnik te sudjelovanje u raspravama i/ili konzultativnim radionicama. Njihov doprinos, stavovi i preporuke bili su osobito važni. Istraživački tim će čuvati povjerljivost tih doprinosa i dobivenih podataka te ih koristiti isključivo za konačnu svrhu procjene potreba, odnosno za jačanje i prilagodbu specijaliziranih edukacija za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Ured UNICEF-a u Hrvatskoj također zahvaljuje djevojčicama i dječacima koji su pristali podijeliti svoja iskustva s istraživačkim timom. Iskreno zahvaljujemo svima!

DRUGI DIO: REZULTATI PROCJENE POTREBA ZA EDUKACIJAMA

7. UTVRĐIVANJE POTREBA ZA EDUKACIJAMA STRUČNJAKA

Istraživački tim je putem procjene potreba za edukacijama (PPE), utvrdio potrebne kompetencije (vidi §8.) i stvarne kompetencije (vidi §9.) stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka u smislu njihovog postupanja prema maloljetnim počiniteljima i djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Istraživači su nakon toga usporedili potrebne i stvarne kompetencije stručnjaka te analizirali jake strane (vidi §10.) i nedostatke (vidi §11.) stručnjaka za postupanje s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno te rodno osjetljiv način i u skladu s nacionalnim i međunarodnim standardima i načelima. Usporedbom je dobiven pregled potreba za edukacijama policijskih službenika za mladež, državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež te psihosocijalnih stručnjaka (vidi priloženi dijagram PPE) (vidi §12.).

8. POTREBNE KOMPETENCIJE STRUČNJAKA U MALOLJETNIČKOM PRAVOSUĐU I PSIHOSOCIJALNIH STRUČNJAKA

Glavni izvor informacija o općenito potrebnim kompetencijama stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka bio je **pregled hrvatske i međunarodne dokumentacije** (vidi §4.2. i Prilog 2) iz kojeg je dobiven opširan popis potrebnih znanja, vještina i stavova (vidi stranice 10 - 13). Na **stručnoj raspravi** sudionici su dobili sažetak potrebnih kompetencija stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi 8. pitanje u upitniku u Prilogu 3) te su imali priliku dodati kompetencije koje nisu navedene i/ili komentirati navedene kompetencije stručnjaka u općenitom smislu te određenih skupina stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi §4.2. i Prilog 4).

Zakon o sudovima za mladež (2011.) sadrži odredbu koje se odnosi na **potrebna znanja, vještine i stavove** stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu, odnosno to su *“suci za mladež i državni odvjetnici za mladež”* (Članak 38). Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.) u poglavlju o sustavu pravosuđa također sadrži mjeru kojom je osigurano da će se *“sustavno unapređivati kompetencije”* stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela (mjera A.8.). Ova mjera odnosi se na izobrazbu *“svih stručnjaka pravne i izvanpravne struke koji su uključeni u pravosudne postupke u kojima sudjeluju djeca te u izvršavanju kaznenopravnih sankcija”* (vidi istaknuti tekst).

Zakon o sudovima za mladež (2011.):

Članak 38: *“Suci za mladež i državni odvjetnici za mladež moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i probitke mladeži te vladati osnovnim znanjima s područja kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe”.*

Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.):

Cilj A.8.: *“Sustavno unapređivati kompetencije svih stručnjaka pravne i izvanpravne struke koji su uključeni u pravosudne postupke u kojima sudjeluju djeca te u izvršavanju kaznenopravnih sankcija”.*

Prvotni popis potrebnih kompetencija stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka, utemeljen na **pregledu dokumentacije na razini države i u međunarodnom kontekstu** (vidi §4.2. i Prilog 2), sastojao se od sljedećih potrebnih znanja, vještina i stavova:

- ✓ **Potrebne kompetencije svih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke:**
 - Međunarodni i regionalni instrumenti/sporazumi koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i/ili prava djeteta

- Međunarodni i nacionalni standardi i načela koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i/ili prava djeteta:
 - Najbolji interes djeteta
 - Nediskriminacija
 - Sudjelovanje/izražavanje stavova i problema
 - Život, opstanak i razvoj
 - Dostojanstvo
 - Pravna pomoć i zastupanje
 - Usmjeravanje roditelja i razvojne kompetencija djeteta
 - Privatnost/povjerljivost
 - Pristup prikladnim informacijama
 - Zaštita od svih oblika nasilja
 - Razvojno/dobno prilagođeno postupanje
 - Rodno prilagođeno postupanje
 - Pristup koji se temelji na pravima djeteta
 - Multidisciplinarni/međuresorni pristup (također se koriste nazivi 'interdisciplinarni/međusektorski pristup')
 - Reintegracija i rehabilitacija
 - Restorativna pravda
- Međunarodna i nacionalna jurisprudencija u pravosuđu prilagođenom djeci i/ili pravima djeteta
- Nacionalno zakonodavstvo, propisi, procedure, politike, smjernice i norme koji se odnose na maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
- Pojedinačne teme relevantne u hrvatskom kontekstu pravosuđa prilagođenog djeci i/ili pravima djece:
 - Definiranje dobne granice i kaznena odgovornosti
 - Stručnjaci koji rade u sustavu maloljetničkog pravosuđa i njihove odgovornosti
 - Međuresorna suradnja stručnjaka u sustavu maloljetničkog pravosuđa i sustavu socijalne skrbi te mehanizmi upućivanja na druge službe u slučajevima maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima
 - Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela
 - Kaznenopravne intervencije, mjere i sankcije za maloljetne počinitelje
 - Suvremene teorije i pristupi relevantni za maloljetne počinitelje
 - Suvremeni oblici problema u ponašanju djece/mladih
 - Kriminologija, socijalna pedagogija, psihologija mladih i socijalni rad u vezi s djecom uključenom u kaznene postupke
 - Procjena maloljetnih počinitelja
 - Procjena djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Pisanje pojedinačnog programa postupanja za maloljetne počinitelje
 - Sastavljanje izvješća za državno odvjetništvo i/ili sudove za mladež
 - Ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Osiguravanje psihološke/emocionalne potpore i sigurnog okruženja djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela
 - Pružanje psihosocijalne podrške djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela
 - Savjetovanje maloljetnih počinitelja
 - Savjetovanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Poticanje motivacije za promjenom kod maloljetnih počinitelja
 - Provođenje posebnih programa tretmana za određene kategorije maloljetnih počinitelja
- Kaznenopravni sustav prilagođen djeci:
 - Faze pravosudnog postupka
 - Stručnjaci koji rade u sustavu pravosuđa i njihove odgovornosti
 - Usluge i programi za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Mehanizmi upućivanja za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Mehanizmi za koordinaciju i suradnju

- Mehanizmi kojima se jamči odgovornost
- Određeni problemi u vezi s djecom uključenom u kaznene postupke:
 - Prepreke koje postoje za djecu i njihove roditelje/zakonske skrbnike u pristupu sustavu pravosuđa
 - Nasilje nad djecom
 - Zlostavljanje, zanemarivanje i nasilje nad dječacima i djevojčicama
 - Tjelesno kažnjavanje
 - Siromaštvo
 - Djeca koja odustaju od školovanja
 - Dječaci i djevojčice koji žive na ulici
 - Djeca lišena roditeljske ili obiteljske skrbi
 - Trgovina ljudima i seksualno/ekonomsko izrabljivanje djece
 - Djeca izbjeglice i migranti (također 'djeca u pokretu')
 - Posebna zaštita djevojčica
 - Djeca s teškoćama u razvoju
 - Djeca i zlouporaba alkohola/droge
 - Postupanje s djecom koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
 - Drugi problemi
- Izazovi s kojima se susreću stručnjaci koji rade u međunarodnom i/ili nacionalnom kontekstu maloljetničkog pravosuđa:
 - Nedovoljno specijalizirane institucije
 - Nedovoljno specijalizirani stručnjaci
 - Lišavanje slobode se ne koristi kao krajnja mjera
 - Odvajanje djece od odraslih osoba uključenih u kaznene postupke
 - Nedostupnost i/ili slabost organizacija, usluga i programa u zajednici
 - Nedovoljna koordinacija i/ili suradnja
 - Nedovoljno praćenje i/ili podrška za djecu
 - Drugi izazovi
- Razvoj djece/razvojna psihologija
- Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela i njihovim roditeljima/skrbnicima
- Ispitivanje maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela (u skladu s pravilima o ispitivanju)
- Poticajne/dobre prakse stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu, psihosocijalnih stručnjaka i drugih osoba koje rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela
- ✓ **Potrebne kompetencije svih stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima:**
 - Dob kaznene odgovornosti i druge vrste relevantne dobi
 - Postupanje s prekršajima i lakšim prijestupima putem sustava za socijalnu skrb
 - Postupovna prava i zaštite
 - Pretkazneni postupak i prava djeteta
 - Sudski postupci i prava djeteta
 - Nalazi/izvještaji i mišljenja tijekom kaznenog postupka
 - Načela izricanja kazne
 - Institucionalizacija i lišavanje slobode kao krajnja mjera
 - Mjere diverzije (alternativne mjere)
 - Alternative pritvoru prije i poslije suđenja
 - Pristup restorativne pravde u maloljetničkom pravosuđu
 - Posebne mjere
 - Redovito provjeravanje mjera i sankcija/kazni
 - Prava djece lišene slobode
 - Postupanja nakon suđenja i prava djeteta
 - Rano (uvjetno) puštanje na slobodu iz pritvora nakon suđenja

- Administrativna i kaznena evidencija te pristup evidenciji
- Poticajne/dobre prakse (međunarodne i nacionalne)
- Statistički podaci o maloljetnim počiniteljima
- ✓ **Potrebne kompetencije svih stručnjaka koji rade s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela:**
 - Tjelesne, emocionalne, psihološke i društvene posljedice viktimizacije
 - Tretman, terapija, savjetovanje i drugi oblici podrške
 - Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava i svjedoka kaznenih djela:
 - Pravo da se s njima postupa s dostojanstvom i suosjećanjem
 - Pravo na zaštitu od diskriminacije
 - Pravo na obaviještenost
 - Pravo da budu saslušani i izraze svoje stavove i probleme
 - Pravo na djelotvornu pravnu, psihosocijalnu, emocionalnu i drugu vrstu podrške
 - Pravo na privatnost
 - Pravo na zaštitu od teškoća tijekom pravosudnog postupka
 - Pravo na sigurnost
 - Pravo na odštetu
 - Pravo na posebne preventivne mjere
 - Forenzično intervjuiranje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela različite dobi i prikupljanje dokaza (u skladu sa standardnim protokolima)
 - Poticajne/dobre prakse (međunarodne i nacionalne)
 - Statistički podaci o djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela
- ✓ **Potrebne osnovne kompetencije policijskih službenika za mladež (u Hrvatskoj):**
 - Poznavanje pravnog okvira za maloljetne počinitelje i djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Ispitivanje maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Priprema dokumentacije i relevantnih izvješća za interno i vanjsko izvještavanje, uključujući državno odvjetništvo, sudove za mladež, centre za socijalnu skrb itd.
 - Poštivanje dostojanstva djece uključene u kaznene postupke
- ✓ **Potrebne osnovne kompetencije državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež (u Hrvatskoj):**
 - Poznavanje pravnog okvira za maloljetne počinitelje i djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela (zakoni, pravilnici, postupci, itd.)
 - Poznavanje zakonskih pristupa djeci uključenoj u kaznene postupke
 - Osnovno poznavanje kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada u vezi s djecom uključenom u kaznene postupke
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s djecom uključenom u kaznene postupke te u skladu sa zakonima, zakonskim procedurama i s najboljim interesom djeteta
- ✓ **Osnovne potrebne kompetencije stručnih suradnika izvanpravne struke u državnom odvjetništvu (u Hrvatskoj):¹²**
 - Poznavanje pravnog okvira za maloljetne počinitelje i djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Osnovno poznavanje kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada u vezi s djecom uključenom u kaznene postupke
 - Procjena kriminogenih rizičnih i zaštitnih čimbenika u slučajevima s maloljetnim počiniteljima (npr.: osobni, obiteljski i obrazovni čimbenici)
 - Sastavljanje stručnih izvješća za državno odvjetništvo, što obuhvaća preporuke o intervencijama (npr.: odbacivanje optužbi za kazneno djelo, alternativne mjere, nastavljanje kaznenog postupka, sankcioniranje itd.)
 - Sudjelovanje u postupku intervjuiranja/ispitivanja i prikupljanju dokaza, osobito u slučajevima maloljetnih počinitelja s određenim psihofizičkim stanjem i karakteristikama
 - Pomaganje djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela kada su uključena u kaznene postupke, osobito kod ispitivanja na sudu putem video uređaja
 - Intervjuiranje roditelja/zakonskih skrbnika djece uključene u kazneni postupak

¹² Navedene osnovne kompetencije temelje se na opisu radnog mjesta u 'Pravilniku o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima' (Narodne novine 22/2013)

- Provođenje i nadzor nad izvršavanjem posebnih obveza koje je maloljetnim počiniteljima propisalo državno odvjetništvo
 - Održavanje kontrolnih ročišta za maloljetne počinitelje vezano uz obveze naložene od strane državnog odvjetništva¹³
 - Pomaganje državnim odvjetnicima za mladež u svim postupcima donošenja odluka i pri komunikaciji s centrima za socijalnu skrb, osobito kada je potrebna socijalna zaštita djece
 - Nadzor nad izvršavanjem svih sankcija prema maloljetnim počiniteljima, uključujući posjete institucijama u koje su smješteni maloljetni počinitelji
- ✓ **Osnovne potrebne kompetencije stručnih suradnika izvanpravne struke za mladež na sudovima za mladež (u Hrvatskoj):¹⁴**
- Osnovno poznavanje kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada u vezi s djecom uključenom u kaznene postupke
 - Obavještavanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela i njihovih roditelja/zakonskih skrbnika o kaznenom postupku
 - Procjena djece uključene u kaznene postupke
 - Procjena djece žrtava/svjedoka kaznenih djela i prikupljanje relevantnih informacija o djeci žrtvama (primjerice: anamnestički podaci, okolnosti u obitelji, školovanje i druge relevantne društvene okolnosti) koje također mogu biti od koristi sucima
 - Sastavljanje izvješća za suce za mladež, uključujući preporuke o sankcijama za maloljetne počinitelje i obrazloženje predloženih sankcija tijekom sudskog postupka
 - Pomaganje sucima za mladež u obaveznim posebnim mjerama zaštite djece žrtava/svjedoka kaznenih djela, sposobnost i spremnost djece na ispitivanje
 - Provođenje kontrolnih ročišta za maloljetne počinitelje tijekom izvršavanja maloljetničkih sankcija koje su izrekli suci za mladež
 - Pomaganje sucima za mladež u svim procesima donošenja odluka i komunikaciji sa sustavom socijalne skrbi, osobito kada je potrebna socijalna zaštita djece
 - Sudjelovanje u izradi pojedinačnog programa postupanja za maloljetne počinitelje
 - Nadgledanje izvršavanja svih sankcija za maloljetne počinitelje, uključujući posjete institucijama u koje su smješteni maloljetni počinitelji
 - Pripremanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela za njihova saslušanja na sudu
 - Ispitivanje djece žrtava/svjedoka putem video uređaja u skladu s nalogom suca
 - Davanje općenitih informacija o kaznenim postupcima roditeljima/skrbnicima u predmetima kaznenopravne zaštite djece
- ✓ **Osnovne potrebne kompetencije psihosocijalnih stručnjaka za mladež (u Hrvatskoj):**
- Psihosocijalni stručnjaci koji rade s maloljetnim počiniteljima u sustavu socijalne skrbi i/ili sustavu pravosuđa:
 - Poznavanje zakonskog okvira za maloljetne počinitelje
 - Procjena maloljetnih počinitelja
 - Priprema i pisanje pojedinačnog programa postupanja
 - Izvještavanje o provođenju svih zakonskih intervencija (mjere i sankcije)
 - Komunikacija i uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima i njihovim roditeljima/skrbnicima
 - Provođenje zakonskih mjera i sankcija za maloljetne počinitelje (npr.: savjetovanje, probacija, institucionalna skrb i postupanje, itd.)
 - Izrađivanje i provođenje programa postupanja za maloljetne počinitelje s određenim psihosocijalnim obilježjima
 - Psihosocijalni stručnjaci koji rade s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela u centrima za socijalnu skrb:
 - Poznavanje zakonskog okvira za djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje komuniciranje s djecom

¹³ Kontrolna ročišta na sudu su ročišta na kojima sudac za mladež i/ili stručni suradnik izvanpravne struke na sudu za mladež procjenjuje potrebu za daljnjim provođenjem odgojne mjere, barem svakih šest mjeseci.

¹⁴ Vidi prethodnu fusnotu.

- Pružanje podrške djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela
- Prikupljanje relevantnih informacija o djeci žrtvama kaznenih djela (npr. anamnestički podaci, obiteljske okolnosti, školovanje i druge relevantne društvene okolnosti)
- Provođenje kliničkih procjena i sastavljanje kliničkih i socijalnih izvješća
- Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima ili maloljetničkom zatvoru:
(vidi: 'Potrebne kompetencije za sve stručnjake koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela')

Stručnjaci koji su sudjelovali u **stručnim raspravama** raspravljali su o potrebnim kompetencijama stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka. Općenito su se složili sa sažetkom ovdje navedenih potrebnih znanja, vještina i stavova za stručnjake općenito (10. – 13. stranica). Osim toga su naglasili i/ili dodali sljedeće potrebne kompetencije za stručnjake općenito i policijske službenike za mladež, državne odvjetnike za mladež, suce za mladež i osobito psihosocijalne stručnjake:

✓ **Potrebne kompetencije svih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke:**

- Potrebna znanja (n=15):¹⁵
 - Pojava novih zakonskih procedura, podzakonskih propisa i izmjene zakona relevantne za djecu uključenu u kaznene postupke i njihove roditelje/obitelji (npr. Zakon o kaznenom postupku)
 - Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva i prava djeteta s međunarodnim i europskim standardima o maloljetničkom pravosuđu
 - Dob relevantna za maloljetničko pravosuđe i terminologija u vezi s maloljetničkim pravosuđem (npr.: dijete, adolescent, maloljetnik, mlađi punoljetnik, itd.)
 - Nejednake mogućnosti u pristupu pravosuđu za djecu i njihove roditelje/obitelji
 - Postupanje prema djeci uključenoj u kaznene postupke i rad s njihovim roditeljima/obiteljima
 - Razlika između postupanja i procjene maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Razlika između savjetovanja i davanja preporuka maloljetnim počiniteljima i djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela
 - Internalizirani problemi djece (npr.: tjeskoba, problemi u socijalnim situacijama, itd.)
 - Nove mjere i sankcije za maloljetne počinitelje i mjere za njihove roditelje/zakonske skrbnike
 - Informacije koje djeca trebaju dobiti ako će biti/ako su uključena u kaznene postupke
 - Razvoj djece s obzirom na rodnu i kulturnu pripadnost
 - Nasilje u obitelji
 - Djeca s teškoćama u razvoju
 - Djeca migranti, izbjeglice i Romi uključeni u kaznene postupke (npr.: kultura, običaji, pristupi, itd.)
 - Dostupne i nedostupne usluge i programi u zajednicama za djecu uključenu u kaznene postupke i za njihove roditelje/obitelji
- Potrebne vještine (n=12):
 - Zakonska i odgovarajuća provedba nacionalnih pravnih propisa
 - Komuniciranje s djecom uključenom u kaznene postupke i s njihovim roditeljima/obiteljima¹⁶
 - Komunikacija prilagođena određenoj kulturi (djeca izbjeglice i Romi)
 - Informiranje djece uključene u kaznene postupke i njihovih roditelja/zakonskih skrbnika
 - Postupanje s djecom koja su uključena u kazneno djelo/prisiljena na činenje kaznenog djela, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
 - Postupanje s djecom koja su maloljetni počinitelji, ali istovremeno i djeca žrtve zločina (npr.: zlostavljanje djece, nasilje u obitelji, itd.)
 - Postupanje s posebnim skupinama djece uključene u kaznene postupke (npr.: djeca s teškoćama u razvoju, traumatizirana djeca, žrtve nasilja u obitelji, drugi osjetljivi slučajevi, itd.)

¹⁵ Stručnjaci su naveli kako se znanja i vještine ne mogu razdvojiti. Većina potrebnih vještina stručnjaka podrazumijeva određeno znanje i obratno. Primjerice primjena načela 'najboljeg interesa djece uključene u kaznene postupke' ili 'nediskriminacija' zahtijeva da stručnjaci poznaju koncepte 'najboljeg interesa djeteta' i 'nediskriminacije' te da razumiju njihovo značenje. Još jedan primjer o kojem su stručnjaci raspravljali je činjenica da nije dovoljno poznavati deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka kaznenih djela, stručnjaci također moraju imati vještine za provođenje tih prava u različitim fazama kaznenopravnog postupka. Također je istaknuto integriranje stavova koji podržavaju ta načela kako bi na svim razinama bila moguća uspješna provedba i praksa.

¹⁶ Stručnjaci su naglasili kako komunikacija nije samo jedna vještina nego podrazumijeva skup vještina kao što su forenzično intervjuiranje, ispitivanje, davanje informacija djeci različite dobi, obavještanje roditelja/zakonskih skrbnika djece uključene u kazneni postupak, itd.

- Prilagođavanje mjera i sankcija pojedinačnim okolnostima i potrebama maloljetnih počinitelja kaznenih djela
- Procjena je li djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela potrebna posebna zaštita tijekom kaznenih postupaka, osobito na sudu, a ako je tako, koje mjere je potrebno poduzeti kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija
- Interdisciplinarni pristup djeci uključenoj u kaznene postupke
- Suradnja sa školama, s organizacijama u zajednici/organizacijama civilnog društva i drugim stručnjacima koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke
- Podnošenje pritiska lokalnih zajednica na stručnjake u pravosuđu za djecu, osobito suce
- **Potrebni stavovi/vrijednosti (n=3):**
 - Osjetljivost na djecu uključenu u kaznene postupke i postupanje s njima na drukčiji način nego s odraslima (koji su uključeni u kaznene postupke)
 - Vrijednosti ugrađene u Konvenciju o pravima djeteta (npr.: postupanje s djecom na dostojanstven način, itd.)
 - Suradnja stručnjaka, osobito međusektorska i interdisciplinarna suradnja
- ✓ **Potrebne kompetencije policijskih službenika za mladež:** [nisu spomenute dodatne kompetencije]
- ✓ **Potrebne kompetencije državnih odvjetnika za mladež:**
 - Zakonske izmjene te novi kazneni postupci koji se odnose na djecu uključenu u kaznene postupke (npr.: Zakon o kaznenom postupku)
 - Pretkazneni postupci i mjere za maloljetne počinitelje, osobito maloljetnike uključene u prekršaje za koje je propisana kazna kraća od 5 godina zatvora
 - Postupanje s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela općenito
 - Ispitivanje maloljetnih počinitelja kaznenih djela
 - Ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela te formuliranje odgovarajućih pitanja
 - Prilagođavanje mjera pojedinačnim maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i razumijevanje razloga za odabir dostupnih mjera
 - Pristupi restorativne pravde primjenjivi na maloljetne počinitelje, osobito 'izvansudska nagodba'
- ✓ **Potrebne kompetencije sudaca za mladež:**
 - Ispitivanje djece uključene u kaznene postupke i formuliranje odgovarajućih pitanja
 - Suradnja s državnim odvjetnicima za mladež i stručnjacima izvanpravne struke na sudovima za mladež
 - Diferencijalni tretman maloljetnih počinitelja
 - Objektivnost i moralne vrijednosti
- ✓ **Potrebne kompetencije psihosocijalnih stručnjaka:**
 - **Stručni suradnici izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu:**
 - Zakonske izmjene, novi kazneni postupci i odredbe o sustavu socijalne skrbi relevantne za djecu uključenu u kaznene postupke
 - Djelovanje bez nepotrebnih odgađanja
 - Komuniciranje s djecom uključenom u kaznene postupke
 - Procjena primjerenih mjera/sankcija (intervencija) za maloljetne počinitelje koje se mogu predložiti sudu za mladež
 - Postupanje s odraslim počiniteljima koji su optuženi da su počinili kazneno djelo na štetu djeteta
 - Suradnja s državnim odvjetnicima i sucima za mladež u slučajevima djece uključene u kaznene postupke
 - Dostupne organizacije u zajednici koje nude usluge i programe za djecu i maloljetne počinitelje u kaznenim postupcima
 - **Stručni suradnici izvanpravne struke koji rade na sudovima za mladež:**
 - Zakonske izmjene te novi pravni postupci relevantni za djecu uključenu u kaznene postupke
 - Komuniciranje s djecom uključenom u kazneni postupak i s njihovim roditeljima/skrbnicima
 - Procjena primjerenih sankcija (intervencija) za maloljetne počinitelje koje se mogu predložiti sudu za mladež, intervencije koje odgovaraju rizicima/potrebama i pojedinačnim obilježjima maloljetnika
 - Mjere za maloljetne počinitelje dostupne u lokalnim zajednicama

- Postupanje s počiniteljima koji su ponovno počinili kazneno djelo (posebne potrebe, mjere i sankcije)
- Postupanje prema maloljetnim počiniteljima koji su izbjeglice (drugi jezik, kultura, pristup, procjena njihovih potreba, savjetovanje, itd.)
- Priprema djece žrtava/svjedoka kaznenih djela za odlazak na sud i ispitivanje u prostoriji s video uređajem
- Ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela na način prilagođen njihovoj dobi
- Ispitivanje posebnih skupina djece, kao što su djeca s teškoćama u razvoju i djeca žrtve seksualnih kaznenih djela
- Suradnja sa sucima za mladež i s organizacijama u lokalnim zajednicama (kao što su škole, policija, itd.)
- **Psihosocijalni stručnjaci koji rade u centrima za socijalnu skrb:** [nisu spomenute dodatne potrebne kompetencije]
- **Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim ustanovama:** [nisu spomenute dodatne potrebne kompetencije]
- **Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima ili maloljetničkom zatvoru:** [nisu spomenute dodatne potrebne kompetencije]

9. STVARNE KOMPETENCJE I JAKE STRANE STRUČNJAKA U MALOLJETNIČKOM PRAVOSUĐU TE PSIHOSOCIJALNIH STRUČNJAKA

Kao izvor informacija o stvarnim kompetencijama i jakim stranama stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu te psihosocijalnih stručnjaka koristili su se **upitnik i fokusne grupe**. Upitnikom je utvrđeno koja znanja i vještine su stručnjaci stekli te koje su njihove jake strane¹⁷ prema mišljenju samih stručnjaka ('samoprocjena') (vidi §4.2. i Prilog 3). Tijekom fokusnih grupa sa stručnjacima, sudionici su dodatno opisali stvarna znanja, vještine i stavove različitih skupina stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi §4.2. i Prilog 6). Suci za mladež i psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru nisu bili prisutni na prvoj fokusnoj grupi. Za njih su organizirane dvije dodatne fokusne grupe (vidi §4.1.). Neki dječaci i djevojčice koji su bili uključeni u kaznene postupke kao maloljetni počinitelji ili djeca žrtve zločina, također su ocijenili jake strane policijskih službenika za mladež, državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež i psihosocijalnih stručnjaka (vidi istaknute citate na kraju potpoglavlja).

9.1. JAKE STRANE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA ZA MLADEŽ

Prema mišljenju policijskih službenika za mladež, odnosno skupine od **21 službenika** koja je ispunila upitnik, ovo je njihovih **19 jakih strana**:

- ✓ Jake strane u znanjima (n=7):
 - Nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na djecu, propisi i smjernice relevantne za pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Maloljetnička delinkvencija i suvremene teorije/pristupi
 - Način postupanja prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
 - Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
 - Postupovna prava i zaštita djece u sukobu sa zakonom/maloljetnih počinitelja kaznenih djela
 - Prava djece lišene slobode
 - Posljedice/učinci viktimizacije
- ✓ Jake strane u vještinama (n=12):
 - Primjena načela 'najboljeg interesa djeteta'
 - Primjena načela 'nediskriminacije djece'
 - Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'

¹⁷ 'Jaka strana' znači da je 50% ili više stručnjaka u upitniku navelo kako su 'u velikoj mjeri' stekli to znanje/vještinu.

- Provedba 'prava na privatnost/povjerljivost'
- Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima
- Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama kaznenih djela
- Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
- Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela
- Komuniciranje s roditeljima/skrbnicima djece u kontaktu/sukobu sa zakonom
- Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje maloljetnih počinitelja kaznenih djela
- Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
- Pisanje izvještaja sudu i/ili državnom odvjetništvu o djeci u kontaktu/sukobu sa zakonom

Tijekom fokusne grupe sa stručnjacima u području maloljetničkog pravosuđa, ovom popisu su dodatne sljedeće **3 jake strane** policijskih službenika za mladež:

- ✓ Zakonodavstvo relevantno za djecu uključenu u kaznene postupke
- ✓ Metode intervjuiranja, u slučajevima maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
- ✓ Interpersonalne vještine, poput komuniciranja, uspostavljanja odnosa, postavljanja pitanja prilagođenih dobi djeteta, aktivno slušanje itd., jer su gotovo svi policijski službenici za mladež ujedno psihosocijalni stručnjaci

"Dobro je što su policajci u moju školu došli u običnoj odjeći. Inače bi svi znali da se nešto dogodilo ili bi pomislili da sam nešto loše napravila".

"Došla sam sa svojim ocem u policijsku postaju kako bih prijavila kazneno djelo. U početku se nisam ugodno osjećala dok sam razgovarala s dvojicom policajaca. Imala sam osjećaj kao da mi ne vjeruju. Onda su pozvali jednu policajku. Ona je bila jako ljubazna. Ostala je sa mnom i držala me za ruku za vrijeme liječničkog pregleda".

Djevojčica žrtva

"Ponekad sretnemo 'dobrog policajca'. Takvi ti daju cigaretu ili čašu vode, pričaju s tobom i ne ostave te da predugo čekaš. Ponekad ti daju i savjet".

Dječak počinitelj

9.2. JAKE STRANE DRŽAVNIH ODVJETNIKA ZA MLADEŽ

Prema mišljenju državnih odvjetnika za mladež, odnosno **77 odvjetnika** koji su ispunili upitnik, ovo je njihovih **13 jakih strana**:

- ✓ Jake strane u znanjima (n=4):
 - Nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na djecu, propisi i smjernice relevantne za pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Način postupanja prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
 - Postupovna prava i zaštita djece u sukobu sa zakonom/maloljetnih počinitelja kaznenih djela
 - Prava djece lišene slobode
- ✓ Jake strane u vještinama (n=9):
 - Primjena načela 'najboljeg interesa djeteta'
 - Primjena načela 'nediskriminacije djece'
 - Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
 - Provedba 'prava na privatnost/povjerljivost'
 - Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama kaznenih djela
 - Komuniciranje s roditeljima/skrbnicima djece u kontaktu/sukobu sa zakonom

- Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje maloljetnih počinitelja kaznenih djela
- Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela

Tijekom fokusnih grupa sa stručnjacima u području maloljetničkog pravosuđa, ovom popisu dodane su sljedeće **4 jake strane** državnih odvjetnika za mladež:

- ✓ Zakonski okvir za djecu uključenu u kaznene postupke
- ✓ Poštivanje pravnih preuvjeta
- ✓ Odlučivanje o najprikladnijim mjerama za maloljetne počinitelje kaznenih djela
- ✓ Ispitivanje djece uključene u kaznene postupke

9.3. JAKE STRANE SUDACA ZA MLADEŽ

Prema mišljenju sudaca za mladež, odnosno **5 sudaca istrage i 20 raspravnih sudaca** koji su ispunili upitnik, postoji **10 jakih strana** sudaca istrage i **2 jake strane** raspravnih sudaca:

- ✓ Jake strane u znanjima (n=5):
 - Nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na djecu, propisi i smjernice relevantne za pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece (suci istrage i raspravni suci)
 - Maloljetnička delinkvencija i suvremene teorije/pristupi (suci istrage)
 - Način postupanja prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti (suci istrage)
 - Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu (suci istrage)
 - Postupovna prava i zaštita djece u sukobu sa zakonom/maloljetnih počinitelja (suci istrage i raspravni suci)
- ✓ Jake strane u vještinama (n=5):
 - Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere' (suci istrage)
 - Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela (suci istrage)
 - Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama kaznenih djela (suci istrage)
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela (suci istrage)
 - Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela (suci istrage)

U fokusnim grupama sa sucima istrage i s raspravnim sucima, ovom popisu je dodana sljedeća **jaka strana** sudaca za mladež:

- ✓ Raspravni suci:
 - Razumijevanje i vrednovanje potrebe za međusektorskim i multidisciplinarnim pristupom u pitanjima koja se odnose na djecu uključenu u kaznene postupke

"Nakon ispitivanja (saslušanja) u prostoriji s video uređajem, prišla mi je sutkinja i predstavila se. To je baš bilo dobro i svidjelo mi se. Onda sam znala tko je tamo glavni".

Djevojčica žrtva

"Suci istrage su me stalno puštali. Bili su preblagi prema meni. Naravno da sam bio sretan, ali jednom sam pitao suca: 'zar moram prvo ubiti nekoga da bi me stavili u pritvor?'"

"Suci uvijek žele pomoći. Pogledaju kakva je moja situacija, pogotovo moji roditelji. Imam dobre roditelje tako da me suci uvijek puste".

Dječaci počinitelji

9.4. JAKE STRANE PSIHOSOCIJALNIH STRUČNJAKA

9.4.1. STRUČNI SURADNICI IZVANPRAVNE STRUKE KOJI RADE U DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU I NA SUDOVIMA ZA MLADEŽ

Prema mišljenju **18 stručnih suradnika izvanpravne struke u državnom odvjetništvu** koji su ispunili upitnik, ovo je njihovih **26 jakih strana**:

- ✓ Jake strane u znanjima (n=13):
 - Nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na djecu, propisi i smjernice relevantne za pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Maloljetnička delinkvencija i suvremene teorije/pristupi
 - Socijalna pedagogija i socijalni rad s djecom/mladima s problemima u ponašanju
 - Način postupanja prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
 - Poticajne/dobre prakse u maloljetničkom pravosuđu
 - Obilježja različitih razvojnih faza u razvoju djeteta
 - Postupovna prava i zaštita djece u sukobu sa zakonom/maloljetnih počinitelja kaznenih djela
 - Mjere diverzije (alternativne mjere)
 - Alternativne sankcije (sankcije u zajednici)
 - Restorativna pravda
 - Prava djece lišene slobode
 - Usluge i programi za djecu u sukobu sa zakonom/maloljetne počinitelje kaznenih djela
 - Razvojna psihologija
- ✓ Jake strane u vještinama (n=13):
 - Primjena načela 'najboljeg interesa djeteta'
 - Primjena načela 'nediskriminacije djece'
 - Primjena načela 'sudjelovanja djece'
 - Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
 - Provedba 'prava na privatnost/povjerljivost'
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Komuniciranje s roditeljima/skrbnicima djece u kontaktu/sukobu sa zakonom
 - Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje maloljetnih počinitelja kaznenih djela
 - Provođenje savjetovanja s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Pisanje nalaza/izvještaja i mišljenja tijekom kaznenog postupka prema mladima
 - Procjena maloljetnih počinitelja kaznenih djela
 - Provođenje mjera diverzije (alternativnih mjera)
 - Provođenje alternativnih sankcija (sankcije u zajednici)

U fokusnim grupama sa stručnjacima u području maloljetničkog pravosuđa, prethodnom popisu su dodane **3 jake strane** stručnih suradnika izvanpravne struke u državnom odvjetništvu:

- ✓ Pravni okvir za djecu uključenu u kaznene postupke
- ✓ Suradnja s državnim odvjetnicima (vidi istaknuti citat)
- ✓ Izvansudska nagodba/medijacija

Prema mišljenju **16 stručnjaka na sudovima za mladež** koji su ispunili upitnik, ovo je njihovih **37 jakih strana**:

- ✓ Jake strane u znanjima (n=15):
 - Nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na djecu, propisi i smjernice relevantne za pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Maloljetnička delinkvencija i suvremene teorije/pristupi
 - Socijalna pedagogija i socijalni rad s djecom/mladima s problemima u ponašanju

"Psihosocijalni stručnjaci bolje će funkcionirati i raditi s djecom uključenom u kaznene postupke ako razumiju svoj posao, odgovornosti, izazove i probleme svojih kolega koji rade s djecom žrtvama/svjedocima i maloljetnim počiniteljima kaznenih djela".

Psihosocijalni stručnjak

- Postupanje prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
- Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
- Obilježja različitih razvojnih faza u razvoju djeteta
- Postupovna prava i zaštita djece u sukobu sa zakonom/maloljetnih počinitelja kaznenih djela
- Mjere diverzije (alternativne mjere)
- Alternativne sankcije (sankcije koje se provode u zajednici)
- Restorativna pravda
- Prava djece lišene slobode
- Usluge i programi za djecu u sukobu sa zakonom/maloljetne počinitelje
- Savjetovanje, terapija i psihosocijalna podrška za djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
- Posljedice/učinci viktimizacije
- Razvojna psihologija
- ✓ Jake strane u vještinama (n=22):
 - Primjena načela 'najboljeg interesa djeteta'
 - Primjena načela 'nediskriminacije djece'
 - Primjena načela 'sudjelovanja djece'
 - Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
 - Provedba 'prava na privatnost/povjerljivost'
 - Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama kaznenih djela
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela
 - Komuniciranje s roditeljima/skrbnicima djece u kontaktu/sukobu sa zakonom
 - Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje maloljetnih počinitelja kaznenih djela
 - Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Provođenje savjetovanja s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Provođenje savjetovanja s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela
 - Osiguravanje psihološki sigurnog okruženja za djecu tijekom kaznenog postupka
 - Pisanje nalaza/izvještaja i mišljenja tijekom kaznenog postupka prema maloljetnim počiniteljima
 - Procjena maloljetnih počinitelja
 - Procjena djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Provođenje alternativnih mjera
 - Provođenje alternativnih sankcija
 - Pisanje pojedinačnog programa postupanja za maloljetne počinitelje kaznenih djela
 - Pisanje izvještaja sudu i/ili državnom odvjetništvu o djeci u kontaktu/sukobu sa zakonom

Tijekom fokusne grupe sa stručnjacima u području maloljetničkog pravosuđa, prethodnom popisu dodane su **4 jake strane** stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima za mladež:

- ✓ Pravni okvir za djecu uključenu u kaznene postupke
- ✓ Suradnja sa sucima za mladež
- ✓ Pripremanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela na njihovo sudjelovanje u kaznenom postupku (vidi istaknuti citat)
- ✓ Ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela putem audiovizualne opreme za snimanje iskaza

"Radim u Sisku, odnosno siromašnoj županiji u usporedbi s drugima. Ne pripremam djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela za njihov dolazak na sud u samom okruženju suda. Odlazim na teren, na primjer u školu djeteta. Djeca si ne mogu priuštiti prijevoz do zgrade suda".

Stručni suradnik izvanpravne struke

“Dan prije nego što sam pozvana na sud, socijalna radnica sa suda mi je objasnila kako će to izgledati sljedeći dan. Naglas mi je pročitala brošure. Također mi je pokazala praznu sudnicu i prostoriju s kamerom. Bila sam sa svojom majkom i dobro je što sam saznala sve unaprijed. Mislim da je za mlađu djecu još važnije da socijalni radnik objasni sudski proces”.

“Moja socijalna radnica je skinula svoje slušalice kad bi mi postavila pitanje i dok sam joj odgovarala. Stvarno me slušala”.

Djevojčice žrtve

9.4.2. PSIHOSOCIJALNI STRUČNJACI KOJI RADE U CENTRIMA ZA SOCIJALNU SKRB

Prema mišljenju samih psihosocijalnih stručnjaka, odnosno skupini od **71 stručnjaka u centrima za socijalnu skrb** koja je ispunila upitnik, ovo je njihovih **11 jakih strana**:

- ✓ Jake strane u znanjima (n=3):
 - Socijalna pedagogija i socijalni rad s djecom/mladima s problemima u ponašanju
 - Postupanje prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
 - Poznavanje obilježja različitih razvojnih faza u razvoju djeteta

- ✓ Jake strane u vještinama (n=8):
 - Primjena načela ‘najboljeg interesa djeteta’
 - Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Komuniciranje s roditeljima/skrbnicima djece u kontaktu/sukobu sa zakonom
 - Provođenje savjetovanja s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Pisanje nalaza/izvještaja i mišljenja tijekom kaznenog postupka prema mladima
 - Procjena maloljetnih počinitelja
 - Pisanje izvješća o djeci u kontaktu/sukobu sa zakonom za sud i/ili državno odvjetništvo

Tijekom rasprave u fokusnoj grupi s psihosocijalnim stručnjacima za djecu, prethodnom popisu dodane su sljedeće **2 jake strane** stručnjaka u centrima za socijalnu skrb:

- ✓ Priprema izvješća o maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
- ✓ Provođenje mjera i sankcija u zajednici za maloljetne počinitelje kaznenih djela

9.4.3. PSIHOSOCIJALNI STRUČNJACI KOJI RADE U ODGOJNIM USTANOVAMA

Prema mišljenju samih psihosocijalnih stručnjaka, odnosno **9 stručnjaka koji rade u odgojnim ustanovama** koji su ispunili upitnik, ovo je njihovih **10 jakih strana**:

- ✓ Jake strane u znanjima (n=6):
 - Maloljetnička delinkvencija i suvremene teorije/pristupi
 - Socijalna pedagogija i socijalni rad s djecom/mladima s problemima u ponašanju
 - Obilježja različitih razvojnih faza u razvoju djeteta
 - Savjetovanje, terapija i psihosocijalna podrška za djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Posljedice/učinci viktimizacije
 - Razvojna psihologija

- ✓ Jake strane u vještinama (n=4):
 - Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama kaznenih djela
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
 - Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela

Tijekom rasprava u fokusnoj grupi s psihosocijalnim stručnjacima za djecu, prethodnom popisu su dodane sljedeće **2 jake strane** stručnjaka koji rade u odgojnim ustanovama:

- ✓ Tretman kroz smještaj u stambene zajednice za maloljetne počinitelje kaznenih djela
- ✓ Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i njihovim roditeljima/skrbnicima (i obitelji)

9.4.4. PSIHOSOCIJALNI STRUČNJACI KOJI RADE U ODGOJNIM ZAVODIMA I MALOLJETNIČKOM ZATVORU

Psihosocijalni stručnjaci za djecu koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru, nisu ispunili upitnik i nisu sudjelovali u fokusnoj grupi uz psihosocijalne stručnjake koji rade s djecom. O njihovim jakim stranama raspravljalo se tijekom dodatne fokuse grupe (vidi §4.1.). Psihosocijalni stručnjaci koji rade s djecom u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru bili su pozvani, ali jedino su stručnjaci iz odgojnog zavoda u Turopolju mogli sudjelovati zbog organizacijskih izazova. Stručnjaci u odgojnom zavodu naveli su sljedeće **3 jake strane**:

- ✓ Specijalizacija i primjena programa tretmana za različite skupine maloljetnih počinitelja i/ili djecu sa specifičnim problemima u ponašanju
- ✓ Primjena kreativnih/umjetničkih metoda/terapije u psihosocijalnom radu s maloljetnim počiniteljima, npr. crtanje, dramske radionice, itd.
- ✓ Timski rad, komunikacija i suradnja s pravosudnim policajcima koji rade u odgojnim zavodima i imaju iste ciljeve, ali drukčije profesionalne zadatke/uloge (osiguranje/red koji osigurava pravosudna policija i tretman/razvoj djeteta kojim se bave psihosocijalni stručnjaci)

10. POTREBE ZA EDUKACIJAMA STRUČNJAKA U PODRUČJU MALOLJETNIČKOG PRAVOSUĐA I PSIHOSOCIJALNIH STRUČNJAKA

Istraživački tim sustavno je analizirao nedostatke u kompetencijama različitih skupina stručnjaka putem **upitnika** (vidi §4.2.)¹⁸. Stručnjaci su također naveli svoje pojedinačne potrebe za edukacijama u upitniku (vidi 8. pitanje upitnika u Prilogu 3)¹⁹. Tijekom **rasprava sa stručnjacima, intervju**a s ministarstvima/tijelima vlasti i obrazovnim institucijama/službama te **rasprava u fokusnim grupama** sa stručnjacima i djecom (vidi istaknute citate), raspravljalo se o potrebama za edukacijama koje postoje kod stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa i psihosocijalnih stručnjaka (vidi §4.2. i Prilog 6). Potrebe za edukacijama koje su naveli stručnjaci u upitniku, pokazane su stručnjacima i sudionicima tijekom rasprava i fokusnih grupa te su njihovi komentari uključeni u ovaj dio (§10.1. do §10.4.). U ovom dijelu također raspravljamo o potrebama za edukacijama kod odvjetnika (branitelja) za mladež (§10.5.).

Općenito su sudionici rasprave sa stručnjacima, intervju a i fokusnih grupa prepoznali nedostatke u kapacitetima i potrebe za edukacijama koji su utvrđeni upitnikom. Sudionici su spomenuli **2 potrebe za edukacijama kod svih stručnjaka** koji se bave djecom uključenom u kazneni postupak, odnosno:

- ✓ Primjena načela 'sudjelovanja djece u donošenju odluka'
- ✓ Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'

10.1. POTREBE ZA EDUKACIJAMA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA ZA MLADEŽ

Prema analizi istraživačkog tima, skupina od **21 policijskog službenika za mladež** koja je ispunila upitnik navela je sljedećih **7 nedostataka u kompetencijama**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=3):
 - Mjere diverzije (alternativne mjere)
 - Restorativna pravda
 - Usluge i programi za djecu u sukobu sa zakonom/maloljetne počinitelje
- ✓ Drugi nedostaci u znanjima (n=4):

¹⁸ Izraz 'nedostatak u kompetencijama' podrazumijeva da je 30% ili više stručnjaka u upitniku navelo stjecanje određenog znanja/vještine 'u ograničenoj mjeri' (= 'najvažniji nedostaci u znanjima/vještinama') ili je 50% i više stručnjaka navelo kako je steklo to određeno znanje/vještinu 'u određenoj mjeri' (= 'drugi nedostaci u znanjima/vještinama').

¹⁹ Samo potrebe za edukacijama koje je spomenulo 15% ili više stručnjaka, navode se u ovim odjeljcima (od §10.1. do §10.4.).

- Poticajne/dobre prakse u maloljetničkom pravosuđu
- Mjere diverzije (alternativne mjere)
- Alternativne sankcije (sankcije koje se provode u zajednici)
- Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Drugi nedostaci u vještinama (n=0): --

Policijski službenici za mladež dodali su sljedećih **6 potreba za edukacijama** prethodnom popisu:

- ✓ Opće postupanje s djecom žrtvama (n=6)
- ✓ Istraživanje kaznenih djela na internetu (n=6)
- ✓ Procjena djece žrtava (n=4)
- ✓ Procjena maloljetnih počinitelja (n=3)
- ✓ Razvojna psihologija (n=3)
- ✓ Sprečavanje maloljetničke delinkvencije (n=3)

Tijekom stručne rasprave, intervjua i rasprava u fokusnim grupama s dionicima, sudionici su prepoznali prethodno navedene nedostatke u kompetencijama i/ili potrebe za edukacijama policijskih službenika za mladež te su naglasili kako interpersonalne vještine poput komuniciranja, uspostavljanja odnosa, itd. ne predstavljaju edukacijske potrebe policijskih službenika za mladež, budući da gotovo svi imaju sveučilišnu diplomu (obično na diplomskoj razini) kao kriminalisti, socijalni pedagozi, pedagozi, psiholozi, socijalni radnici ili pravni stručnjaci. Samo u iznimnim slučajevima policijski službenici imaju samo srednjoškolsko obrazovanje (vidi §14.1. u drugom dijelu). Sudionici stručne rasprave, intervjua i fokusnih grupa dodatno su raspravili o sljedeće **3 potrebe za edukacijama** policijskih službenika za mladež:

- ✓ Primjena načela 'sudjelovanja djece u donošenju odluka'
- ✓ Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
- ✓ Kibernetički kriminal

"Nazvali su me iz policije dok sam bila na poslu. Nisu me htjeli uzrujavati, tako da su mi samo rekli da dođem do postaje jer je moja kćerka napravila nešto s mobitelom. Trebalo mi je 40 minuta vožnje od posla do policijske postaje i bila sam cijelim putem jako zabrinuta, nije mi bilo jasno zašto je ona u nevolji. Jasno mi je da mi nisu htjeli preko telefona reći što se dogodilo, ali mislim da su mogli navesti neki drugi razlog, jer ovaj (o telefonu) mi nije imao smisla i dodatno me zabrinuo".

Majka žrtve

"Policajci su nas sve pretukli. Pogotovo ako si već počinio kazneno djelo, s tobom stvarno postupaju još gore. Jednom sam sjedio s majkom u čekaonici i došao je taj policajac... samo je prolazio hodnikom... udario me i otišao. Moja majka se nije usudila ništa reći. A to nije bio policajac s mog ispitivanja".

"Ako si registriran kao nogometni navijač, policija s tobom drukčije postupa, i to lošije. Isto je s Romima i onima koji počinu ozbiljna kaznena djela".

"Ako me policija ne pretuče, ismijavaju me. Jedan je policajac tražio da skinem čarape da mi pogleda nokte jer sam na rukama imao dugačke nokte".

Dječaci počinitelji

10.2. POTREBE ZA EDUKACIJAMA DRŽAVNIH ODVJETNIKA

Prema analizi istraživačkog tima, kod **77 državnih odvjetnika za mladež** koji su ispunili upitnik, postoji sljedećih **10 nedostataka u kompetencijama**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u znanjima (n=10):
 - Međunarodni standardi, norme i načela koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Socijalna pedagogija i socijalni rad s djecom/mladima s problemima u ponašanju
 - Suvremeni oblici teškoća u ponašanju među djecom/mladima
 - Poznavanje načina sprečavanja i omogućavanja pristupa pravosuđu/jednakog pristupa pravosuđu
 - Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
 - Obilježja različitih razvojnih faza u razvoju djeteta
 - Usluge i programi za djecu u sukobi sa zakonom/maloljetne počinitelje
 - Savjetovanje, terapija i psihosocijalna podrška za djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
 - Razvojna psihologija
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u vještinama (n=0): --

Državni odvjetnici za mladež dodali su sljedećih **8 potreba za edukacijama** prethodnom popisu:

- ✓ Konvencije, međunarodne norme i standardi (n=31)
- ✓ Ispitivanje djece počinitelja (n=29)
- ✓ Propisi o zaštiti djece i maloljetnika (n=24)
- ✓ Ispitivanje djece žrtava (n=21)
- ✓ Kaznena djela počinjena nad djecom (n=20)
- ✓ Kaznenopravna zaštita djece (n=16)
- ✓ Odabir sankcija za maloljetnike (n=15)
- ✓ Kibernetički kriminal (n=12)

Tijekom rasprave sa stručnjacima, intervjuja i fokusnih grupa sa sudionicima, raspravljalo se o sljedećih **6 potreba za edukacijama** državnih odvjetnika za mladež:

- ✓ Primjena načela 'sudjelovanja djece u donošenju odluka'
- ✓ Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
- ✓ Izmjene i dopune te nove kaznene procedure relevantne za djecu uključenu u kaznene postupke i njihove roditelje/zakonske skrbnike
- ✓ Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na djecu s europskim zakonodavstvom i standardima
- ✓ Alternative lišavanju slobode za maloljetne počinitelje
- ✓ Interpersonalne vještine (komuniciranje, uspostavljanje odnosa, itd.) (vidi citat u okviru)

"Državni odvjetnici moraju znati kako postupati s maloljetnim počiniteljima jer djeca često vide odvjetnike kao 'negativce'".

Državni odvjetnik

"S državnim odvjetnikom provedete najviše 20 minuta. Oni natipkaju tvoje osobne podatke i onda možeš ići".

"Državni odvjetnici nas gledaju visoka. Kolutaju očima i misle da si kriv".

Dječaci počinitelji

10.3. POTREBE ZA EDUKACIJAMA SUDACA ZA MLADEŽ

Upitnik je pokazao sljedeće nedostatke u kompetencijama i potrebe za edukacijama 5 sudaca istrage i 20 raspravnih sudaca za mladež koji su ispunili upitnik:

Istraživački tim je analizom utvrdio sljedećih **5 nedostataka u kapacitetima kod 5 sudaca istrage za mladež**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u znanjima (n=5):
 - Socijalna pedagogija i socijalni rad s djecom/mladima s problemima u ponašanju
 - Načini sprečavanja i omogućavanja pristupa pravosuđu/jednakog pristupa pravosuđu
 - Mjere diverzije (alternativne mjere)
 - Alternativne sankcije (sankcije koje se provode u zajednici)
 - Savjetovanje, terapija i psihosocijalna podrška za djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u vještinama (n=0): --

Suci istrage dodali su sljedećih **6 potreba za edukacijama** prethodnom popisu:

- ✓ Procjena žrtvi (n=2)
- ✓ Prava djece (n=2)
- ✓ Ispitivanje djece (n=1)
- ✓ Međunarodni propisi (n=1)
- ✓ Psihološki pristup djeci (n=1)
- ✓ Određivanje pritvora prije suđenja (n=1)

Analizom istraživačkog tima utvrđeno je sljedećih **25 nedostataka u kompetencijama 20 raspravnih sudaca za mladež**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=3):
 - Obilježja različitih razvojnih faza u razvoju djeteta
 - Posljedice/učinci viktimizacije
 - Razvojna psihologija
- ✓ Ostali nedostaci u znanjima (n=12):
 - Međunarodni standardi, norme i načela koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Suvremeni oblici problema u ponašanju djece i mladih
 - Načini sprečavanja i omogućavanja pristupa pravosuđu/jednakog pristupa pravosuđu
 - Postupanje prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti
 - Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
 - Poticajne/dobre prakse u području maloljetničkog pravosuđa
 - Mjere diverzije (alternativne mjere)
 - Alternativne sankcije (sankcije koje se provode u zajednici)
 - Restorativna pravda
 - Usluge i programi za djecu u sukobu sa zakonom/maloljetne počinitelje
 - Savjetovanje, terapija i psihosocijalna podrška za djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u vještinama (n=10):
 - Primjena načela 'najboljeg interesa djeteta'
 - Primjena načela 'nediskriminacije djece'
 - Primjena načela 'sudjelovanja djece'
 - Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
 - Provođenje 'prava na privatnost/povjerljivost'

- Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama kaznenih djela
- Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela
- Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela
- Procjena maloljetnih počinitelja
- Procjena djece žrtava/svjedoka kaznenih djela

Raspravni suci za mladež dodali su sljedećih **10 potreba za edukacijama** prethodnom popisu:

- ✓ Alternativne mjere i alternativne sankcije (n=10)
- ✓ Međunarodni dokumenti o pravima djece (n=8)
- ✓ Psihologija i razvojne faze djeteta (n=7)
- ✓ Kaznenopravna zaštita djece (n=6)
- ✓ Pravosuđe prilagođeno djeci (n=6)
- ✓ Razvojna psihologija (n=5)
- ✓ Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka (n=5)
- ✓ Zaštita djece žrtava (n=4)
- ✓ Suđenje djeci na sudu (n=3)
- ✓ Suradnja različitih institucija vlasti u kaznenim postupcima usmjerenima na djecu (n=3)

Tijekom rasprave sa stručnjacima, intervjuja i fokusnih grupa sa sucima za mladež i s dionicima, raspravljalo se o sljedećih **6 potreba za edukacijama** kod sudaca za mladež:

- ✓ Primjena načela 'sudjelovanja djece u donošenju odluka'
- ✓ Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
- ✓ Međunarodne konvencije koje se odnose na djecu u kaznenom postupku (npr.: Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja ('Konvencija iz Lanzarotea'))
- ✓ Izmjene zakona i nove kaznene procedure relevantne za djecu uključenu u kaznene postupke i za njihove roditelje/zakonske skrbnike
- ✓ Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva koje se odnosi na djecu s europskim zakonodavstvom i standardima
- ✓ Interpersonalne vještine (komuniciranje, uspostavljanje odnosa, itd.) s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi istaknuti citat)
- ✓ Posebne komunikacijske vještine kada djeca imaju intelektualne teškoće i/ili probleme s mentalnim zdravljem
- ✓ Poznavanje kaznene procedure kada su djeca uključena u kaznene postupke
- ✓ Razumijevanje važnosti sustava maloljetničkog pravosuđa i posljedica za razvoj djeteta kada se postupak ne provodi ispravno
- ✓ Poznavanje novih tehnologija koje se danas koriste kao modaliteti počinjenja kaznenih djela (npr. kaznena djela počinjena outem društvenih mreža, itd.)

"Suci, državni odvjetnici i stručni suradnici izvanpravne struke nemaju osnovne interpersonalne vještine. Neki stručnjaci ponovno viktimiziraju djecu žrtve, a da toga nisu svjesni. Zapravo, stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu što manje znaju, to su više uvjereni da na ispravan način postupaju s djecom.

Psihosocijalni stručnjak

“Htjela sam biti sa svojom kćerkom u prostoriji za snimanje razgovora, ali morala sam čekati ispred. Mislim da bi bilo bolje da djeca sama mogu odabrati hoće li ih pratiti majka ili otac. Ili bi nam barem socijalni radnik na sudu trebao unaprijed objasniti zašto ne možemo biti sa svojom djecom. Mislim da bi za djecu bilo bolje da ih se ne ispituje u zgradi suda, nego na nekom drugom mjestu gdje bi se osjećali opuštenije”.

Majka žrtve

“Kada znam tko mi je sudac, raspitam se kod prijatelja tako da već znam unaprijed što će se dogoditi”.

“To traje sto godina. Odgodili su mi saslušanje na sudu bezbroj puta”.

“Sudac mi nije detaljno objasnio kakva je moja kazna. Tek nakon saslušanja mi je socijalni radnik sa suda objasnio što će se dogoditi”.

Dječaci počinitelji

10.4. POTREBE ZA EDUKACIJAMA PSIHOSOCIJALNIH STRUČNJAKA KOJI RADE S DJECOM

10.4.1. STRUČNI SURADNICI IZVANPRAVNE STRUKE KOJI RADE U DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU

Analizom istraživačkog tima utvrđeno je da kod **18 stručnih suradnika izvanpravne struke** koji rade u državnom odvjetništvu i ispunili su upitnik, postoji sljedećih **8 nedostataka u kapacitetima**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u znanjima (n=7):
 - Suvremeni oblici problema u ponašanju kod djece i mladih
 - Poznavanje načina sprečavanja i omogućavanja pristupa pravosuđu/jednakog pristupa pravosuđu
 - Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
 - Obecavajući/dobri primjeri prakse u području maloljetničkog pravosuđa
 - Savjetovanje, terapija i psihosocijalna podrška za djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Posljedice/učinci viktimizacije
 - Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u vještinama (n=1):
 - Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima

Stručni suradnici izvanpravne struke dodali su sljedećih **7 potreba za edukacijama** prethodnom popisu:

- Procjena potreba i podrška djeci žrtvama kaznenih djela (n=9)
- Kibernetički kriminal i nasilje na internetu (n=8)
- Savjetovanje (n=6)
- Rad s djecom s invaliditetom i onom koja imaju probleme mentalnog zdravlja (n=5)
- Razvojna psihologija (n=5)
- Nove vrste droga (n=4)
- Dijagnostički postupci i metoda (n=3)

Tijekom rasprave sa stručnjacima, intervjuja i fokusnih grupa s dionicima, raspravljalo se o sljedećih **9 potreba za edukacijama** stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu:

- ✓ Primjena načela ‘sudjelovanja djece u donošenju odluka’
- ✓ Primjena načela ‘lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere’
- ✓ Nove kaznene procedure relevantne za djecu uključenu u kaznene postupke i njihove roditelje/zakonske skrbnike
- ✓ Procjena rizičnih i zaštitnih čimbenika u slučajevima maloljetnih počinitelja
- ✓ Forenzično intervjuiranje

- ✓ Novi oblici kaznenih djela, uključujući kibernetički kriminalitet, nove trendove, nove vrste droga, nove rizike, itd. i ponašanje djece koja imaju iskustva s tim novim trendovima
- ✓ Postupanje s maloljetnim počiniteljima koji su također djeca žrtve kaznenih djela (primjerice neki slučajevi vršnjačkog nasilja i maloljetnih počinitelja seksualnih kaznenih djela koji su/koji su bili seksualno zlostavljani)
- ✓ Interpersonalne vještine (komuniciranje, uspostavljanje odnosa, itd.)
- ✓ Razmjena dobrih/poticajnih praksi i iskustava s drugim stručnjacima koji rade s djecom uključenom u kazneni postupak

“Djeci koja su žrtve teških kaznenih djela trebaju programi tretmana i podrška tijekom cijelog života. Oni mogu biti jako traumatizirani. Potrebna im je stručna podrška tijekom kaznenopravnog postupka i ona je dostupna, nego i nakon postupka u njihovim zajednicama, što nije uvijek dostupno

Predstavnik ministarstva pravosuđa

10.4.2. STRUČNI SURADNICI IZVANPRAVNE STRUKE KOJI RADE NA SUDOVIMA ZA MLADEŽ

Analizom istraživačkog tima utvrđeno je da kod **16 stručnih suradnika izvanpravne struke** koji rade na sudovima za mladež koji su ispunili upitnik, postoji sljedećih **6 nedostataka u kompetencijama**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci znanjima (n=6):
 - Međunarodni standardi, norme i načela koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Suvremeni oblici problema u ponašanju djece i mladih
 - Načini sprečavanja i omogućavanje pristupa pravosuđu/jednakog pristupa pravosuđu
 - Poticajne/dobre prakse u maloljetničkom pravosuđu
 - Posljedice/učinci viktimizacije
 - Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u vještinama (n=0): --

Stručni suradnici izvanpravne struke prethodnom popisu dodali su sljedećih **9 potreba za edukacijama**:

- ✓ Alternativne mjere i sankcije (n=6)
- ✓ Međunarodni standardi, norme i načela koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci (n=4)
- ✓ Razvojna psihologija (n=4)
- ✓ Kockanje i drugi oblici bihevioralnih ovisnosti (n=4)
- ✓ Kibernetički kriminalitet (n=4)
- ✓ Savjetovanje (n=4)
- ✓ Novi oblici ovisnosti (n=3)
- ✓ Procjena djece žrtava/svjedoka (n=3)
- ✓ Suvremena znanja o maloljetničkoj delinkvenciji (n=3)

Tijekom rasprave sa stručnjacima, intervju a i fokusnih grupa s dionicima, raspravljalo se o sljedećih **9 potreba za edukacijama** stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade na sudovima za mladež:

- ✓ Primjena načela ‘sudjelovanja djece u donošenju odluka’
- ✓ Primjena načela ‘lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere’
- ✓ Nove kaznene procedure relevantne za djecu uključenu u kaznene postupke i njihove roditelje/zakonske skrbnike; Pomaganje djeci uključenoj u kaznene postupke
- ✓ Davanje informacija djeci uključenoj u kaznene postupke na način koji je prilagođen djeci i njihovoj dobi (što uključuje obavještanje djece žrtava kada počinitelj treba izaći iz zatvora)
- ✓ Uzroci sekundarne viktimizacije djece žrtava kaznenih djela (vidi istaknuti citat)
- ✓ Priprema djece žrtava/svjedoka kaznenih djela na dolazak na sud i ispitivanje
- ✓ Ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela putem video uređaja (u skladu sa standardnim protokolima ispitivanja)

- ✓ Pomaganje djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela koja imaju status izbjeglica
- ✓ Interpersonalne vještine (komuniciranje, uspostavljanje odnosa, itd.)

“Kad sam s ocem išla na sud, njemu nije bilo dopušteno da uđe jer nije dobio službeni poziv. Moja odvjetnica je popričala s nekim i onda su mog oca ipak pustili u zgradu suda. Bila sam šokirana i nije mi bilo jasno što se događa. Trebalo bi biti normalno da roditelji mogu doći sa svojom djecom.”

“Moja socijalna radnica na sudu je imala slušalice i postavljala mi je pitanja. Ali dok sam ja odgovarala na njeno pitanje, ona je slušala sljedeće pitanje iz sudnice. Bila sam zbunjena i pitala sam se kako može slušati mene ‘jednim uhom’, a ‘drugim uhom’ ono što se događa u sudnici. Bilo je to pomalo čudno.”

Djevojčice žrtve

10.4.3. PSIHOSOCIJALNI STRUČNJACI U CENTRIMA ZA SOCIJALNU SKRB

Analizom istraživačkog tima, utvrđeno je da kod skupine od **71 psihosocijalnog stručnjaka** u centrima za socijalnu skrb koja je ispunila upitnik, postoji sljedećih **10 nedostataka u kompetencijama**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=8):
 - Međunarodni standardi, norme i načela koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Načini sprečavanja i omogućavanje pristupa pravosuđu/jednakog pristupa pravosuđu
 - Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
 - Poticajne/dobre prakse u maloljetničkom pravosuđu
 - Mjere diverzije (alternativne mjere)
 - Restorativna pravda
 - Prava djece lišene slobode
 - Deset međunarodno priznatih prava djece žrtava/svjedoka kaznenih djela
- ✓ Ostali nedostaci u znanjima (n=2):
 - Suvremeni oblici problema u ponašanju djece i mladih
 - Posljedice/učinci viktimizacije
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u vještinama (n=0): --

Stručnjaci su prethodnom popisu dodali sljedećih **7 potreba za edukacijama**:

- ✓ Procjena maloljetnih počinitelja (n=23)
- ✓ Savjetovanje maloljetnih počinitelja (n=23)
- ✓ Provođenje programa tretmana maloljetnih počinitelja kaznenih djela (n=23)
- ✓ Procjena djece žrtava/svjedoka kaznenih djela (n=24)
- ✓ Ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela (n=24)
- ✓ Provođenje programa tretmana maloljetnih počinitelja kaznenih djela (n=24)
- ✓ Komuniciranje s roditeljima, maloljetnim počiniteljima, djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela (n=21)

Tijekom rasprave sa stručnjacima, intervjuja i fokusnih grupa s dionicima, raspravljalo se o sljedećih **11 potreba za edukacijama** psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb:

- ✓ Primjena načela 'sudjelovanja djece u donošenju odluka'
- ✓ Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
- ✓ Odgovornosti stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i drugih psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke
- ✓ Specijalizacija stručnjaka
- ✓ Rad s djecom koja su izbjeglice i tražitelji azila
- ✓ Psihosocijalne vještine za rad s djecom žrtvama kaznenih djela (vidi istaknuti citat)
- ✓ Mjere i sankcije za maloljetne počinitelje i kriteriji evaluacije za mjerenje napretka i rezultata (evaluacija tretmana)
- ✓ Savjetovanje maloljetnih počinitelja i priprema kvalitetnih izvješća o postupku savjetovanja
- ✓ Primjena izvansudske nagodbe u slučajevima s maloljetnim počiniteljima, osobito dobivanje informiranog pristanka žrtve
- ✓ Novi trendovi, rizici, vrste droga i drugi izazovi u radu s maloljetnim počiniteljima
- ✓ Dostupne organizacije u zajednici i usluge za maloljetne počinitelje u lokalnim zajednicama

"Maloljetni počinitelji dobivaju svu pomoć koja im je potrebna i uvijek su u centru pažnje, a djeca žrtve ne dobivaju dovoljno podrške. Isto vrijedi za roditelje djece žrtava u usporedbi s roditeljima maloljetnih počinitelja. Moramo se više usmjeriti na djecu žrtve kaznenih djela i njihove obitelji".

Psihosocijalni stručnjak

10.4.4. PSIHOSOCIJALNI STRUČNJACI U ODGOJNIM USTANOVAMA

Analizom istraživačkog tima utvrđeno je da kod **9 psihosocijalnih stručnjaka** koji rade u odgojnim ustanovama socijalne skrbi i koji su ispunili upitnik, postoji sljedećih **14 nedostataka u kompetencijama**:

- ✓ Najvažniji nedostaci u znanjima (n=2):
 - Međunarodni standardi, norme i načela koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece
 - Restorativna pravda
- ✓ Ostali nedostaci u znanjima (n=6):
 - Suvremeni oblici problema u ponašanju
 - Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu
 - Poticajne/dobre prakse u maloljetničkom pravosuđu
 - Postupovna prava i zaštita djece u sukobu sa zakonom
 - Mjere diverzije (alternativne mjere)
 - Alternativne sankcije (sankcije koje se provode u zajednici)
- ✓ Najvažniji nedostaci u vještinama (n=0): --
- ✓ Ostali nedostaci u vještinama (n=6):
 - Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'
 - Osiguravanje psihološki sigurnog okruženja za djecu tijekom cijelog kaznenog postupka
 - Provođenje alternativnih načina postupanja (alternativnih mjera)
 - Provođenje alternativnih sankcija (sankcije koje se provode u zajednici)
 - Pisanje pojedinačnog programa postupanja za maloljetne počinitelje kaznenih djela
 - Pisanje izvještaja sudu i/ili državnom odvjetništvu o djeci u kontaktu/sukobu sa zakonom

Stručnjaci su prethodnom popisu dodali sljedećih **11 potreba za edukacijama**:

- ✓ Alternativne mjere i sankcije (n=5)
- ✓ Alternativni oblici individualnog i grupnog rada (n=4)
- ✓ Djeca žrtve/svjedoci kaznenih djela (n=3)
- ✓ Pravni okvir (n=2)
- ✓ Krizne intervencije (n=2)
- ✓ Nove vrste droga (n=2)
- ✓ Savjetovanje (n=2)
- ✓ Restorativna pravda (n=1)
- ✓ Preventivni programi (n=1)
- ✓ Viktimizacija (n=1)
- ✓ Probacija (n=1)

Tijekom rasprave sa stručnjacima, intervju a i fokusnih grupa s dionicima, raspravljalo se o sljedećih **13 potreba za edukacijama** psihosocijalnih stručnjaka koji rade u odgojnim ustanovama socijalne skrbi:

- ✓ Primjena načela 'sudjelovanja djece u donošenju odluka'
- ✓ Korištenje dostupnih standardnih obrazaca i alata za procjenu
- ✓ Izvještavanje sudova za mladež o daljnjim postupcima i davanje preporuka sudovima za mladež
- ✓ Uspostavljanje odnosa s djecom, njihovim roditeljima/skrbnicima i obitelji
- ✓ Rad s roditeljima/obiteljima maloljetnih počinitelja kaznenih djela
- ✓ Poznavanje suvremenih vrsta droga i promjena u upotrebi droge kod djece/maloljetnika

- ✓ Poznavanje psihijatrijskih dijagnoza i sudjelovanje u liječenju maloljetnika s psihijatrijskim problemima
- ✓ Rad s maloljetnim počiniteljima koji su također žrtve kaznenih djela (primjerice vršnjačko nasilje, *bullying*, itd.)
- ✓ Postupanje prema djeci izbjeglicama i tražiteljima azila uključenima u kaznene postupke
- ✓ Postupanje s djecom žrtvama kaznenih djela²⁰ i davanje podrške (vidi istaknute citate)
- ✓ Evaluacija psihosocijalnog tretmana i drugih aktivnosti stručnjaka
- ✓ Djelovanje u kriznim situacijama
- ✓ Međusektorska suradnja s drugim institucijama (osobito zdravstvene institucije, škole itd.) i suradnja s odvjetnicima (u nekim slučajevima)

“Neki maloljetni počinitelji misle da ih mi želimo kazniti i ne razumiju da im zapravo pomažemo i da trebaju našu podršku”.

“U našoj državi ne postoji dovoljno usluga za djecu žrtve kaznenih djela. Sustav djecu ponovno viktimizira jer su smješteni u institucije u kojima su i maloljetni počinitelji”.

Psihosocijalni stručnjaci

10.4.5. PSIHOSOCIJALNI STRUČNJACI KOJI RADE U ODGOJNIM ZAVODIMA I MALOLJETNIČKOM ZATVORU

Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru nisu ispunili upitnik niti su sudjelovali u prvoj fokusnoj grupi sa stručnjacima. O njihovim nedostacima u kompetencijama i potrebama za edukacijama raspravljalo se tijekom **dodatne fokusne grupe** s psihosocijalnim stručnjacima koji rade u jednom od odgojnih zavoda (vidi §4.1.) i **intervju** s predstavnicima Centra za izobrazbu Ministarstva pravosuđa. Psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnom zavodu potvrdili su potrebe za edukacijama koje su u upitniku naveli njihovi kolege iz odgojnih ustanova u koje su smješteni maloljetni počinitelji kaznenih djela²¹. Tijekom dodatne fokusne grupe i intervju, izravno su spomenute sljedeće **4 potrebe za edukacijama** .

- ✓ Poznavanje novih vrsta droga i novih oblika ovisnosti, posebno bihevioralnih ovisnosti
- ✓ Primjena posebnih programa tretmana za probleme ovisnosti kod maloljetnih počinitelja u odgojnim zavodima
- ✓ Poznavanje određenih obilježja maloljetnih počinitelja (primjerice počinitelji s psihopatskim osobinama)
- ✓ Obnavljanje kompetencija trenutnih znanja/vještina (primjerice postupanje u kriznim situacijama)

10.5. POTREBE ZA EDUKACIJAMA ODVJETNIKA (BRANITELJA) ZA MLADEŽ

Odvjetnici za mladež nisu bili sustavno uključeni u procjenu potreba za edukacijama (vidi §4.1.). Međutim tijekom **rasprave sa stručnjacima, fokusnih grupa** sa stručnjacima i tijekom nekih **intervju** s ministarstvima/tijelima vlasti i obrazovnim institucijama/službama raspravljalo se o nekim nedostacima u kompetencijama odvjetnika za mladež. Maloljetni počinitelji koji su sudjelovali u fokusnoj grupi također su spomenuli nedostatke u kompetencijama odvjetnika koji rade s djecom (vidi istaknuti citat). Otkriveno je sljedećih **7 potreba za edukacijama** :

- ✓ Pravni okvir, nove procedure, izmjene i dopune, mjere i sankcije relevantne za maloljetne počinitelje

²⁰ Tek odnedavno se djecu žrtve kaznenih djela smješta u odgojne ustanove kao ‘dječake i djevojčice s problemima u ponašanju’. Glavni razlozi za njihov smještaj je nasilje u obitelji i vršnjačko nasilje.

²¹ Metodologija koja se koristila u dodatnoj fokusnoj grupi djelomično je modificirana. Budući da psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima/maloljetničkom zatvoru nisu mogli ispuniti upitnik o procjeni potreba za edukacijama (vidi §4.1.), istraživački tim je predstavio potrebe za edukacijama prema popisu psihosocijalnih stručnjaka koji rade u odgojnim ustanovama kako bi se potaknula rasprava o potrebama za edukacijama.

- ✓ Odgovarajuća primjena načela 'najboljeg interesa djeteta' u slučajevima maloljetnih počinitelja kaznenih djela (vidi istaknuti citat)

"Odvjetnici za mladež se često na negativan način upliću u postupak u slučajevima maloljetnih počinitelja. Savjetuju maloljetniku da koristi svoje pravo na šutnju. Ako ne govore, mogu se izvući za prekršaj. To nije uvijek u najboljem interesu maloljetnika, nego u interesu sustava i/ili tih odvjetnika".

"U Zakonu o sudovima za mladež (2011.) navedeno je kako je potrebno donijeti odluku suda u roku od 6 mjeseci. U praksi to može trajati dulje od 2 godine, jer odvjetnici za mladež uvijek pokušavaju produljiti postupak. Mnogu maloljetni počinitelji dotad već napune 18 godina. Samo u Zagrebu postupak traje puno kraće, odnosno do presude prođe 6 do 7 mjeseci, jer ima puno kvalitetno educiranih odvjetnika za mladež koji vole svoj posao".

Dionik u maloljetničkom pravosuđu

- ✓ Dostupne mjere i sankcije za maloljetne počinitelje
- ✓ Dostupne usluge i programi za maloljetne počinitelje
- ✓ Komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i njihovim roditeljima/skrbnicima
- ✓ Dobre/poticajne prakse relevantne za maloljetne počinitelje
- ✓ Maloljetnička delinkvencija, socijalna pedagogija, socijalni rad i psihologija razvoja mladih

"Ako se branim šutnjom, na što imam pravo, oni (sudac i/ili državni odvjetnik) će misliti da sam kriv. Odvjetnik mi je rekao da je bolje da šutim jer ne možeš znati koje dokaze oni imaju i kako te planiraju optužiti".

"Morao sam platiti odvjetnika jer znam da odvjetnici dodijeljeni po službenoj dužnosti ništa ne rade. Oni samo šute dok ja pričam. Sjede uz mene i uopće me ne brane".

Dječaci počinitelji

11. GLAVNI ZAKLJUČCI PROCJENE POTREBA ZA EDUKACIJAMA

U prethodna tri dijela raspravljalo se o potrebnim kompetencijama (§8.), stvarnim kompetencijama i jakim stranama (§9.) te nedostacima u kapacitetima i potrebama za edukacijama (§10.) policijskih službenika za mladež, državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež i različitih psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kazneni postupak. Ovo su **glavni zaključci** procjene potreba za edukacijama (PPE):

- ✓ Tek kasnije je postalo jasno da bi postojao dodatan izvor informacija da je istraživački tim u procjenu **uključio odvjetnike (branitelje) za mladež i pravosudne policajce koji rade u odgojnim zavodima/maloljetničkom zatvoru**. Neki dionici smatraju kako uloga odvjetnika za mladež može biti ključna, osobito u slučaju maloljetnih počinitelja, a u praksi često nije u najboljem interesu djeteta. Pravosudni policajci su u izravnom i čestom kontaktu s osuđenim dječacima i djevojčicama koji su smješteni u odgojne zavode/maloljetnički zatvor. **Isključivanje** sudaca vrhovnog suda, sudaca izvršenja, drugostupanjskih sudaca i forenzičkih specijalista, psihijatara i drugih zaposlenika medicinske struke i dalje se čini kao dobra odluka, s obzirom na ciljeve procjene potreba za edukacijama i vrijeme i resurse koji su posvećeni raspravama sa stručnjacima, stručnim suradnicima i drugim dionicima. Dionici potvrđuju kako je uloga ovih stručnjaka u slučajevima djece uključene u kazneni postupak vremenski ograničena, nije značajna i/ili je neizravna.
- ✓ **Djevojčice žrtve i dječaci počinitelji** koji su sudjelovali u procjeni potreba za edukacijama podijelili su svoja pozitivna i negativna iskustva sa stručnjacima u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnim stručnjacima. Njihova **najpozitivnija iskustva** kada su djeca uključena u kazneni postupak bila su s policijskim službenicima za mladež (djeca žrtve) i stručnjacima izvanpravne struke na sudu za mladež (djeca žrtve). Djeca su imala **kritičan stav** o svojim susretima s policijskim službenicima za mladež (maloljetni počinitelji), državnim odvjetnicima za mladež (maloljetni počinitelji), sucima za mladež

(maloljetni počinitelji) i stručnjacima izvanpravne struke na sudu za mladež (djeca žrtve). Općenito se **dječaci počinitelji izražavaju puno negativnije** o stručnjacima s kojima su bili u kontaktu tijekom svoje uključenosti u kazneni postupak nego djevojčice žrtve (vidi §9. i §10.).

- ✓ Procjenom je utvrđen opširan popis **znanja, vještina i stavova** za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke općenito te za različite skupine stručnjaka pojedinačno. Stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalni stručnjaci za djecu **moraju steći** kompetencije prije nego što počnu raditi s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela ili tijekom prve faze njihovog rada.
- ✓ U sljedećoj tablici su prikazane **stvarne kompetencije i jake strane 237 stručnjaka** koji se bave djecom uključenom u kazneni postupak, u skladu sa samoprocjenom 123 stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i 114 psihosocijalnih stručnjaka za djecu koji su ispunili upitnik na internetu. Samo psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru nisu obuhvaćeni tablicom (n=0), a suci istrage za mladež (n=5) i psihosocijalni stručnjaci koji rade u osgojnim ustanovama socijalne skrbi nisu dovoljno zastupljeni (n=9).

Stvarne kompetencije i jake strane stručnjaka (PPE)				
Stručnjaci (n=237):	Znanja		Vještine	
Stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu (n=123):				
Policijski službenici za mladež (n=21):	7	5.8%	12	9.9%
Državni odvjetnici za mladež (n=77):	4	3.3%	9	7.4%
Suci za mladež (n=25):	5 ²²	4.1%	5	4.1%
<i>suci istrage (n=5):</i>	5	2.9%	5	4.1%
<i>raspravni suci (n=20):</i>	2	1.2%	0	0%
Ukupno:	16	13.2%	26	21.5%
Psihosocijalni stručnjaci za djecu (n=114):				
Stručni suradnici izvanpravne struke u državnom odvjetništvu (n=18):	13	10.7%	13	10.7%
Stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež (n=16):	15	12.4%	22	18.2%
Stručnjaci u centrima socijalne skrbi (n=71):	3	2.5%	3	2.5%
Stručnjaci u obrazovnim institucijama socijalne skrbi (n=9):	6	5.0%	4	3.3%
Odgovornici u odgojnim zavodima (n=0):	--	--	--	--
Odgovornici u maloljetničkom zatvoru (n=0):	--	--	--	--
Ukupno:	37	30.6%	42	34.7%
Ukupno:	53	43.8%	68	56.2%
	121 / 100%			

- ✓ Ova tablica PPE mora se tumačiti posebno oprezno jer je istraživački tim koristio općenitu ček-listu znanja i vještina za sve stručnjake i nisu napravljene posebne ček-liste sa znanjima i vještinama za različite skupine stručnjaka koji se bave djecom uključenom u kaznene postupke. Osim toga, neke skupine stručnjaka nisu dovoljno zastupljene što također znači da je potreban oprez kod tumačenja brojeva i postotaka. Tablica PPE općenito pokazuje da je najviše stručnjaka spomenulo kako imaju **više vještina nego znanja** (68/56.2%:53/43.8%) u smislu postupanja prema maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. To je osobito točno za policijske službenike za mladež (12:7), državne odvjetnike za mladež (9:4) i stručnjake izvanpravne struke na sudovima za mladež (22:15) te je općenito značajnije za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu (26:16) nego za psihosocijalne stručnjake za djecu (42:37). Samo raspravni suci za mladež (2:0) i psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim ustanovama socijalne skrbi su naveli više znanja nego vještina (6:4). Stručni suradnici izvanpravne struke koji rade na sudovima za mladež spomenuli su **najviše vještina** (18.2%) i znanja (12.4%). Njihovi kolege u državnom odvjetništvu također smatraju da su stekli relativno mnogo znanja (10.7%) i vještina (10.7%). Policijski službenici za mladež naveli su najviše vještina (9.9%) među svim stručnjacima u maloljetničkom pravosuđu. Stručnjaci koji su stekli **najmanje znanja i vještina** prema vlastitoj procjeni su suci za mladež (4.1% i 4.1%), psihosocijalni stručnjaci u centrima socijalne skrbi (2.5% i 2.5%) i psihosocijalni stručnjaci u odgojnim ustanovama socijalne skrbi (5.0% i 3.3%). Raspravni suci za mladež nisu naveli **nijednu vještinu** koju su stekli (0/0%).
- ✓ U sljedećoj tablici prikazane su **potrebe za edukacijama 237 stručnjaka** koji se bave maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela prema vlastitoj samoprocjeni putem *online* upitnika.

²² U ukupne stvarne kompetencije/jake strane sudaca za mladež ubraja se samo 5 znanja - jakih strana, budući da su 2 jake strane spomenuli i suci istrage i raspravni suci.

Potrebe za edukacijama stručnjaka (PPE)				
Stručnjaci (n=237):	Znanja		Vještine	
Stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu (n=123):				
policijski službenici za mladež (n=21):	3	3.7%	4	4.9%
Državni odvjetnici za mladež (n=77):	10	12.3%	0	0%
Suci za mladež (n=25):	16 ²³	19.8%	10	12.3%
<i>suci istrage (n=5):</i>	5	4.9%	0	0%
<i>raspravni suci (n=20):</i>	15	14.9%	10	12.3%
Ukupno:	29	35.8%	14	17.3%
Stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu (n=114):				
Stručni suradnici izvanpravne struke u državnom odvjetništvu (n=18):	7	8.6%	1	1.2%
Stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež (n=16):	6	7.4%	0	0%
Stručnjaci u centrima socijalne skrbi (n=71):	10	12.3%	0	0%
Stručnjaci u odgojnim ustanovama socijalne skrbi (n=9):	8	9.8%	6	7.4%
Odgovitelji u odgojnim zavodima (n=0):	--	--	--	--
odgovitelji u maloljetničkom zatvoru (n=0):	--	--	--	--
Ukupno:	31	38.3%	7	8.6%
Ukupno:	60	74.1%	21	25.9%
			81	100%

- ✓ Kao što je već ranije navedeno, brojevi i postotci u tablici PPE moraju se tumačiti jako oprezno zbog općenite ček-liste znanja i vještina koju je koristio istraživački tim i zbog nedovoljne zastupljenosti određenih skupina stručnjaka. Tablica PPE općenito prikazuje da najviše stručnjaka smatra kako imaju **više potreba za edukacijama po pitanju znanja** nego vještina (60/74.1%:21/25.9%). To vrijedi za sve skupine stručnjaka, osim za policijske službenike za mladež (3:4) i psihosocijalne stručnjake u odgojnim ustanovama (8:6) koji su spomenuli otprilike isti broj potreba za edukacijama po pitanju znanja i vještina. **Najviše potreba za edukacijama** naveli su raspravni suci za mladež (14.9%/znanja i 12.3%/vještine), državni odvjetnici za mladež (12.3%/znanja) i psihosocijalni stručnjaci u centrima socijalne skrbi (12.3%/znanja). Stručnjaci koji za sebe smatraju da **nemaju mnogo potreba za edukacijama** su suci istrage za mladež (4.9%/znanja) i policijski službenici za mladež (3.7%/znanja i 4.9%/vještine). Državni odvjetnici za mladež (0/0%), suci istrage za mladež (0%/vještine), stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež (0%/vještine) i psihosocijalni stručnjaci u centrima socijalne skrbi (0%/vještine) nisu naveli **nijednu potrebu za edukacijom** s obzirom na vještine pri postupanju s djecom uključenom u kazneni postupak.
- ✓ Promatramo li **devet skupina stručnjaka** koje su izdvojene u procjeni, naglašene su neke određene potrebe za edukacijama. Za **policijske službenike za mladež**, postupanje s djecom uključenom u kibernetički kriminalitet bila je jedina potreba za edukacijom koja je posebno naglašena. Kod **državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež**, dionici su naglasili potrebu za sveobuhvatnim znanjem o pravnom okviru s obzirom na djecu uključenu u kaznene postupke i redovito informiranje o izmjenama zakona. Nisu svi dionici prepoznali potrebu da državni odvjetnici za mladež i suci za mladež steknu više interpersonalnih vještina. Međutim i državni odvjetnici i suci za mladež sami su to istakli kao bitnu stavku tako da je istraživački tim to shvatio kao potrebu za edukacijom. Državni odvjetnici i suci istrage također su naglasili svoju potrebu za vještinama vođenja intervjua u slučajevima maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela. Potrebe za edukacijama koje su istaknute za **stručnjake izvanpravne struke**, u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež, su vještine procjene i savjetovanja te poznavanje psihologije djece uključene u kaznene postupke. Za psihosocijalne stručnjake koji rade u **centrima za socijalnu skrb**, naglašene su komunikacijske i druge interpersonalne vještine. Potrebe za

²³ U ukupne nedostatke u kompetencijama/potrebama za edukacijama sudaca za mladež ubraja se samo 16 nedostataka u znanjima jer su i suci istrage i raspravni suci spomenuli 4 nedostatka u znanjima.

edukacijama psihosocijalnih stručnjaka u **obrazovnim institucijama socijalne skrbi** bile su usmjerene na poznavanje konkretnih sankcija i drugih intervencija u slučajevima maloljetnih počinitelja. Za psihosocijalne stručnjake koji rade u **odgojnim zavodima**, potrebe za edukacijama odnose se na programe tretmana ovisnosti o drogama/drugim ovisnostima i posebne karakteristike maloljetnih počinitelja. Čini se da je glavna potreba za edukacijama **odvjetnika za mladež** odgovarajuća primjena načela 'najboljeg interesa' u slučajevima djece uključene u kaznene postupke. Dionici su općenito naglasili potrebu za komunikacijskim i drugim interpersonalnim vještinama ne samo s obzirom na djecu uključenu u kazneni postupak, nego i u odnosu na njihove **roditelje/zakonske skrbnike (i obitelji)** te poznavanje **konkretnih mjera/sankcija**.

✓ Sudionici PPE također su raspravljali o različitim potrebama stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka koje se ne mogu riješiti edukacijama. **Dvanaest strukturnih potreba²⁴ stručnjaka** koji se bave djecom uključenom u kaznene postupke koji su spomenuti više nego jednom su:

- Redovito **informiranje** o izmjenama zakona, novim zakonskim procedurama, novim mjerama/odgovorima i novim trendovima u odnosu na djecu uključenu u kaznene postupke. Ova strukturna potreba spominjala se u odnosu na psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima socijalne skrbi i odgojnim ustanovama socijalne skrbi.
- Redovita **supervizija** (koju provodi tim) o svakodnevnom praksama i izazovima u slučajevima djece uključene u kaznene postupke. Strukturna potreba spomenuta je u odnosu na stručnjake izvanpravne struke u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež te psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim ustanovama i odgojnim zavodima.
- **Krizna intervencija** nakon emocionalnih incidenata kako bi se interveniralo u odnosu na stres zaposlenika i spriječilo sagorijevanje na poslu. Ova strukturna potreba spomenuta je s obzirom na psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim ustanovama i odgojnom zavodu.
- **Mobilizacija** već osposobljenih supervizora i stručnjaka za krizne intervencije kada je ta stručnost potrebna u svakodnevnoj praksi.
- Međusektorska i interdisciplinarna **suradnja** stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka uključenih u slučajeve maloljetnih počinitelja i/ili djece žrtava/svjedoka kaznenih djela. Ova strukturna potreba spominjala se s obzirom na sve stručnjake koji se bave djecom uključenom u kazneni postupak, a osobito suce za mladež, državne odvjetnike za mladež i stručnjake izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež.
- Međusektorska **koordinacija** maloljetničkog pravosuđa i organizacija za socijalnu skrb o djeci te organizacija u zdravstvenom sustavu. Ova strukturna potreba spomenuta je u vezi sa svim stručnjacima uključenima u slučajeve maloljetnih počinitelja i/ili djece žrtava/svjedoka kaznenih djela.
- Edukacija za **upravu i ravnatelje** odgojnih ustanova o vještinama upravljanja (menadžerske vještine i druge vještine upravljanja ljudskim resursima).
- Bolja **komunikacija/informiranje o novim edukacijama** psihosocijalnih stručnjaka za djecu u institucijama socijalne skrbi. Ponekad psihosocijalni stručnjaci za djecu nisu uopće informirani ili su prekasno informirani o relevantnim edukacijama. Također odabir psihosocijalnih stručnjaka za djecu koji sudjeluju u edukacijama nije uvijek transparentan i oni često moraju sami platiti prijevoz i troškove.
- **Umrežavanje** s organizacijama u zajednici koje pružaju usluge i programe za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela. Ova strukturna potreba spominjala se u kontekstu stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež.
- Dovoljna **specijalizacija** svih stručnjaka koji se bave maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela u smislu ljudskih potencijala (brojnost specijaliziranih stručnjaka) i minimalni standardi za odabir i imenovanje specijaliziranih stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom.

²⁴ Strukturne potrebe su potrebe stručnjaka koje se ne mogu riješiti edukacijama, ali njihovo rješavanje je ključno za unapređivanje sustava maloljetničkog pravosuđa.

- Specijalizirani iiskusni stručnjaci za maloljetničko pravosuđe i psihosocijalni stručnjaci koji rade s djecom **premještaju se na druga radna mjesta** (česta izmjena stručnjaka) što ukazuje na to da se gubi stručnost i potrebno je specijalizirati novozaposlene stručnjake.
- I sustav pravosuđa i sustav socijalne skrbi više su usmjereni na maloljetne počinitelje nego **djecu protiv kojih su počinjena kaznena djela (djela na štetu djece)**. Drugim riječima, oba sustava su manje specijalizirana za pružanje pomoći i zaštite djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela, tijekom kaznenopravnog postupka i nakon njega, nego za postupanje prema djeci koja su (optužena da su) počinila kazneno djelo. Ova strukturna potreba spomenuta je u odnosu na psihosocijalne stručnjake koji rade u odgojnim ustanovama i centrima za socijalnu skrb.
- Korištenje **tehnologije u kaznenim postupcima**, između ostalog zato da bi se uštedjelo na vremenu i finansijskim sredstvima, osobito:
 - Svjedočenja djece žrtava/svjedoka kaznenih djela putem video-veze s mjesta unutar ili izvan zgrade suda
 - Kontrolna ročišta i druga saslušanja na sudu maloljetnih počinitelja tijekom njihovog smještaja (boravka) u ustanovama socijalne skrbi/odgojnim zavodima putem audio-video tehnologije.

TRÉCI DIO: REZULTATI PROCJENE POTREBA INSTITUCIJA

12. UTVRĐIVANJE NEDOSTATAKA U KAPACITETIMA INSTITUCIJA I POTREBA NACIONALNIH OBRAZOVNIH INSTITUCIJA/SLUŽBI

Putem procjene potreba institucija (PPI), istraživački tim je utvrdio potrebne kapacitete institucija (§11.), stvarne kapacitete institucija (vidi §12.) i institucionalne potrebe (vidi §12.) nacionalnih obrazovnih institucija/službi za organiziranje specijaliziranih edukacija za stručnjake u području maloljetničkog pravosuđa i psihosocijalne stručnjake (vidi priloženi dijagram PPI). O stvarnim kapacitetima i potrebama raspravljalo se u kontekstu četiri nacionalne obrazovne institucije/službe, odnosno to su Policijska akademija (§12.1.), Pravosudna akademija (§12.2.), Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) (§12.3.) i Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa (MoJ) (§12.4.).

13. POTREBNI KAPACITETI NACIONALNIH OBRAZOVNIH INSTITUCIJA/SLUŽBI

Pregledom dokumentacije na nacionalnoj i međunarodnoj razini, utvrđeni su relevantni podaci o specijaliziranim edukacijama koje trebaju organizirati nacionalne obrazovne institucije/službe za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi §4.2. i prilog 2). U sljedeća tri dijela raspravlja se o potrebnoj specijaliziranoj edukaciji u skladu s nacionalnim zakonodavstvom (§11.1.) i međunarodnim zakonodavstvom (§11.2.) te o vrstama specijaliziranih edukacija koje su potrebne za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (§11.3.).

13.1. SPECIJALIZIRANE EDUKACIJE U SKLADU S NACIONALNIM ZAKONODAVSTVOM I SLUŽBENIM DOKUMENTIMA

Zakon o sudovima za mladež (2011.) sadrži jednu odredbu koja se odnosi na potrebne kapacitete nacionalnih obrazovnih institucija/službi za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke, konkretno "ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa i Pravosudna akademija" (članak 126). Također, **Nacionalna strategija za prava djece** u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.), u poglavlju o sustavu pravosuđa, sadrži mjeru koja se odnosi na organiziranje specijaliziranih edukacija za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalne stručnjake koji se bave djecom (mjera A.8.1.). Ova mjera nalaže da se razvije "kratkoročni i dugoročni plan i program izobrazbe i supervizije" te izravno navodi kako takva edukacija mora biti razvijena "s obzirom na identificirane potrebe i specifične zahtjeve radnih uloga" (vidi istaknuti tekst).

Zakon o sudovima za mladež (2011.):

Članak 126: *“Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa i Pravosudna akademija osiguravaju uvjete za stručno usavršavanje osoba koje rade na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece, organizira u suradnji sa sudovima, državnim odvjetništvima, znanstveno-nastavnim ustanovama i stručnim društvima pravnika povremena stručna savjetovanja, seminare, provjere znanja i druge oblike dodatnih stručnih osposobljavanja sudaca, državnih odvjetnika i drugih stručnih osoba na tim poslovima”.*

Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.):

Cilj A.8.: *“Sustavno unapređivati kompetencije svih stručnjaka pravne i izvanpravne struke koji su uključeni u pravosudne postupke u kojima sudjeluju djeca, te u izvršavanju kaznenopravnih sankcija”.*

Mjera A.8.1.: *“Ispitati potrebe i područja za razvoj specifičnih kompetencija svih stručnjaka koji su uključeni u pravosudne postupke u kojima sudjeluju djeca kao i u provođenju sankcija, te razviti kratkoročni i dugoročni plan i program izobrazbe i supervizije s obzirom na identificirane potrebe i specifične zahtjeve radnih uloga”.*

13.2. SPECIJALIZIRANE EDUKACIJE U SKLADU S MEĐUNARODNIM ZAKONODAVSTVOM KOJE SE ODNOSI NA DJECU

Međunarodni instrumenti koji se odnose na djecu također promiču specijalizirane edukacije stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa i psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom (detaljni popis relevantnih odredbi nalazi se u Prilogu br. 8 ‘Potrebne specijalizirane edukacije u skladu s međunarodnim zakonodavstvom koje se odnosi na djecu’). Ustvari, gotovo svi međunarodni instrumenti povezani s pravosuđem prilagođenom djeci i pravima djece, sadrže odredbe koje se tiču specijalizacije stručnjaka uključenih u slučajeve maloljetnih počinitelja i/ili djece žrtava/svjedoka kaznenih djela.

Sljedećih 6 međunarodnih i regionalnih instrumenata koji se odnose na djecu izravno spominju specijalizirane edukacije stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa i/ili psihosocijalnih stručnjaka koji su uključeni u slučajeve s **maloljetnim počiniteljima kaznenih djela**:

- ✓ Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za provođenje sudskih postupaka prema maloljetnicima (Pekinška pravila) (1985.):
 - Pravilo br. 6, Pravilo br. 12, Pravilo br. 22 i Komentar na Pravilo br. 22
- ✓ Smjernice UN-a za prevenciju maloljetničke delinkvencije (Rijadske smjernice) (1990.):
 - Smjernica br. 58
- ✓ Pravila UN-a za zaštitu maloljetnika lišenih slobode (Havanska pravila) (1990.):
 - Temeljna načela i Pravilo br. 54
- ✓ Odbor za prava djeteta UN-a, Opći komentar br. 10 o pravima djece u maloljetničkom pravosuđu (2007.) (CRC-GC10):
 - Članak 28, članak 40, članak 49, članak 58, članak 62, članak 63, članak 89 i članak 97
- ✓ UN-ov model zakona o pravosudnim pitanjima koja se odnose na djecu u sukobu sa zakonom (2013.):
 - Članak 5.3., članak 7.1., članak 8, članak 28.1., članak 54.10. i članak 70
- ✓ Europska pravila za maloljetne prijestupnike osuđene na sankcije ili mjere (2008.):
 - Osnovno načelo 18, Pravilo 89.4., Pravilo 127.1., Pravilo 128.1. i Pravilo 129

Sljedećih pet međunarodnih i regionalnih instrumenata koji se odnose na djecu izravno spominju specijalizirane edukacije stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa i/ili psihosocijalnih stručnjaka koji rade na slučajevima **djece žrtava/svjedoka kaznenih djela**:

- ✓ Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji (2000.):
 - Članak 4.

- ✓ Smjernice Ujedinjenih naroda o pravosuđu u stvarima koje uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela (2004.):
 - Smjernica br. 4, Smjernica br. 12, Smjernica br. 16, Smjernica br. 23, Smjernica br. 35, Smjernica br. 41 i Smjernica br. 42
- ✓ UN-ov model zakona o pravosudnim pitanjima koja uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela (2009):
 - Članak 8(2), Članak 13(1), Članak 15 i Članak 28(e)(v)
- ✓ Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Konvencija iz Lanzarotea) (2012.):
 - Članak 34(1), Članak 35(1)(c) i Članak 36(1)
- ✓ UN-ov model strategija i praktičnih mjera o suzbijanju nasilja nad djecom u području prevencije kaznenih djela i kaznenopravne zaštite (2014.):
 - Članak 19.(b), Točka 23.(f)(g), Članak 35.(e), Članak 28., Članak 40.(a)(c) i Članak 41.(c)

Sljedeća dva međunarodna i regionalna instrumenta koja se odnose na djecu izravno spominju specijalizirane edukacije stručnjake u području maloljetničkog pravosuđa i/ili psihosocijalnih stručnjaka koji rade na svim slučajevima **djece uključene u kazneni postupak**:

- ✓ UN-ov pristup pravosuđu prilagođenom djeci (2008.):
 - Treći dio
- ✓ Smjernice Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci (2010.):
 - Smjernica br. 14, Smjernica br. 15, Smjernica br. 39 i Smjernica br. 64

13.3. VRSTE SPECIJALIZIRANIH EDUKACIJA ZA STRUČNJAKE KOJI RADE S DJECOM UKLJUČENOM U KAZNE NE POSTUPKE

Međunarodnim pregledom dokumentacije također je utvrđeno koje vrste specijaliziranih edukacija su potrebne stručnjacima koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Četiri glavna obilježja specijaliziranih edukacija su:

- ✓ **Specijalizirane edukacije koja se odnosi na znanja, vještine i stavove:**
 U kontekstu ove procjene potreba institucija, edukacija se može definirati kao *”proces koji omogućuje stručnjacima u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnim stručnjacima stjecanje novih znanja, vještina i stavova kako bi njihovo djelovanje bilo (u većoj mjeri) prikladno i (u većoj mjeri) u skladu s nacionalnim i međunarodnim standardima i načelima pri postupanju s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela”*. Bez obzira na temu edukacije, programi (specijalizirane) edukacije trebaju uvijek odgovarati na potrebe za znanjima, vještinama i stavovima. Ta tri elementa čine važan dio učenja i razvijanja kompetencija. Rezultat specijalizirane edukacije treba biti veća razina znanja, vještina i stavova u vezi s tematikom, odnosno, u sklopu ove procjene institucionalnih potreba, rezultatom se smatra ‘razvojno/dobno i rodno osjetljivo postupanje prema dječacima i djevojčicama uključenima u kaznene postupke u Hrvatskoj’.
- ✓ **Interaktivne specijalizirane edukacije usmjerene na praktičan rad:**
 Istraživanja o edukacijama odraslih osoba pokazala su da odrasli polaznici pamte više znanja, vještina i stavova kada su aktivno uključeni u proces učenja i kada je edukacija usmjerena na praktičan rad te relevantna za svakodnevni stručni rad polaznika. Stručnjaci najbolje uče kroz rad. Interaktivne edukacije smatraju se osobito djelotvornima i mogu se koristiti za potpuno uključivanje odraslih polaznika, kao što su stručnjaci koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Za razliku od uobičajenog okruženja učionice gdje predavač polaznicima objašnjava što trebaju znati, interaktivne edukacije odraslih osoba pred stručnjake stavljaju izazov da se izravno i aktivno uključe u vlastiti proces učenja. Interaktivne edukacije odraslih usmjerene su na učenika/polaznika i podrazumijevaju da se edukacija provodi u okruženju u kojem se stručnjaci osjećaju sigurno i zaštićeno te mogu komunicirati i slobodno razmjenjivati svoja mišljenja, prakse, iskustva i izazove s kojima se susreću. Primjeri interaktivnih metoda edukacije koje se mogu koristiti tijekom specijaliziranih edukacija stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka su *brainstorming*, rasprave, rad u malim skupinama, studije slučaja, demonstracije, simulacije i igranje uloga (uključujući snimanje izvedbe sudionika i davanje konstruktivnih povratnih informacija).

✓ **Interdisciplinarne specijalizirane edukacije:**

Interdisciplinarne edukacije stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke mogu biti vrlo djelotvorne. Policijski službenici za mladež, državni odvjetnici za mladež, suci za mladež, stručnjaci za mladež izvanpravne struke i psihosocijalni stručnjaci uče (više) putem dijeljenja, raspravljanja i promišljanja svojih iskustava i praksi (također vidi istaknuti citat). Proces učenja bit će kvalitetniji ako su i polaznici i edukatori iz različitih relevantnih disciplina. Elektronički mediji i informacijska tehnologija, primjerice konferencije putem *Skypea*, platforme za raspravu, e-učenje, itd., mogu se koristiti djelotvorno i na isplativ način u interdisciplinarnim (specijaliziranim) edukativnim aktivnostima te za širenje i davanje pristupa materijalima i informacijama.

“Mnoge, ako ne i većina najboljih suvremenih praksi u pravosudnim edukacijama vrlo su raznolike po pitanju opsega profesionalnih priloga koje uključuju u svoj program edukacije. To podržava realnu situaciju da se sudovanje ne odvija u vakuumu isključivo u zaštićenim zidinama sudnice ili prostorije za saslušanje. Najbolje sustave pravosuđa vode suci koji razumiju ekonomsku, društvenu i moralnu složenost svijeta u koji su uklopljene njihove presude. Najbolje prakse u edukaciji daju sucima životan pristup uključenosti u širu zajednicu putem edukatora, smještaja i tako dalje, kako bi se potaknulo ovakvo shvaćanje”.

Istraživanje Europske unije o primjerima dobre prakse u educiranju sudaca i tužitelja (2014.)

✓ **Specijalizirane edukacije na temelju procjene potreba za edukacijama i evaluacije edukacije:**

Procjena potreba za edukacijama (vidi Prvi dio) između ostalog utvrđuje kada stručnjaci trebaju (specijalizirane) edukacije i koja vrsta (specijaliziranih) edukacija im je potrebna. Kontraproduktivno je ako nacionalne obrazovne institucije/službe organiziraju specijalizirane edukacije za stručnjake koji ih ne trebaju ili ako organiziraju specijaliziranu edukaciju o znanjima, vještinama i stavovima koji stručnjacima nisu potrebni. Obrazovne institucije/službe potiču se na provođenje (ograničene) procjene potreba za edukacijama prije nego što počnu razvijati ili prilagođavati svoje kurikulume i (specijalizirane) programe edukacija za stručnjake koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Obrasci s povratnim informacijama/evaluacijski obrasci koje sudionici ispunjavaju nakon svakog modula ili programa edukacije mogu biti korisni za kasnije prilagođavanje programa (specijaliziranih) edukacija potrebama stručnjaka (također vidi istaknuti citat). Takvim obrascima se procjenjuje zadovoljstvo sudionika (specijaliziranim) edukacijama i/ili se procjenjuju nova znanja, vještine i stavovi koje su stekli. Rezultati procjena potreba za edukacijama i evaluacija modula/tema edukacije trebaju se koristiti za izradu i poboljšanje kurikuluma i programa (specijaliziranih) edukacija stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke.

“Većina obrazovnih pravosudnih institucija za provjeru stupnja zadovoljstva i novih znanja/stručnosti sudionika koristi standardne obrasce za povratne informacije nakon svake održane edukacije. U tom području su utvrđene neke dobre prakse. Međutim veoma malo obrazovnih pravosudnih institucija je uvelo ili planira uvesti sustave evaluacije i metode procjene koliko suci dugoročno koriste nova/stručna znanja stečena tijekom edukacija, ili kako to u općenitijem smislu utječe na uspješnost sustava pravosuđa. Međutim utvrđene su neki primjeri dobre prakse”.

Istraživanje Europske unije o primjerima dobre prakse u educiranju sudaca i tužitelja (2014.)

14. STVARNI INSTITUCIONALNI KAPACITETI I INSTITUCIONALNE POTREBE NACIONALNIH OBRAZOVNIH INSTITUCIJA/SLUŽBI

Pregled dokumentacije na nacionalnoj razini i **intervjui** s ministarstvima/tijelima vlasti i predstavnicima nacionalnih obrazovnih institucija/službi predstavljaju glavni izvor informacija o stvarnim institucionalnim kapacitetima Policijske akademije, Pravosudne akademije, Služba za statistiku, analitiku i stručno

usavršavanje Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP) i Centra za izobrazbu Ministarstva pravosuđa (vidi §4.2. i prilog 2). Tijekom **intervjua, rasprave sa stručnjacima i rasprava u fokusnim grupama sa stručnjacima**, sudionici su detaljno naveli institucionalne potrebe nacionalnih obrazovnih institucija/službi koje su odgovorne za organizaciju specijaliziranih edukacija za stručnjake koji se bave maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela (vidi §4.2. i Priloge 4, 5 i 6). Rezultati koji se temelje na nacionalnom pregledu dokumentacije i intervjuima s institucijama/službama se razlikuju ovisno o dobivenim informacijama i zabilježenim statističkim podacima.

14.1. STVARNI INSTITUCIONALNI KAPACITETI I INSTITUCIONALNE POTREBE POLICIJSKE AKADEMIJE

Policijska akademija sastoji se od sljedećih ustrojstvenih jedinica: Policijska škola, Visoka policijska škola, Služba za stručno usavršavanje i specijalizaciju, Služba za razvoj policijskog obrazovanja i nakladničko-knjižničnu djelatnost, Centar za obuku vodiča i dresuru službenih pasa i Muzej policije. Obuka policijskih službenika odvija se na **četiri razine**:

- ✓ Temeljna policijska obuka:
 - 1 godina u Policijskoj školi i 6 mjeseci obuke na terenu
 - znanja i vještine za provedbu patrolnih aktivnosti
 - osnovne informacije o specijaliziranim policijskim dužnostima
- ✓ Viša policijska obuka (prvostupnik):
 - 3 godine na Visokoj policijskoj školi
 - znanja i vještine za provođenje dužnosti visoko rangiranih policijskih upravitelja i dužnosti visoko rangiranih specijaliziranih policijskih službenika
- ✓ Viša policijska obuka (diplomska razina):
 - 2 godine na Visokoj policijskoj školi
 - znanja i vještine za provođenje dužnosti visoko rangiranih policijskih upravitelja i zaduženja visoko rangiranih policijskih službenika
- ✓ Kontinuirano stručno usavršavanje na centraliziranoj i decentraliziranoj razini u obliku tečajeva, seminara, radionica, konferencija, itd.:
 - obnavljanje znanja, novo zakonodavstvo, nove policijske metodologije, samoobrana, obuka o sigurnom rukovanju vatrenim oružjem, itd.

Policijska akademija ponekad surađuje s međunarodnim i nacionalnim organizacijama na obuci policijskih službenika za mladež, osobito kada je obuka povezana sa specijaliziranim temama kao što je Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, Ured pravobraniteljice za djecu, institucije u sklopu sustava zdravstva, itd.

✓ **Kurikulumi i programi specijaliziranih edukacija za policijske službenike za djecu:**

Policijska akademija organizira specijalizirane tečajeve i specijalizirane seminare/radionice te tečajeve za obnovu znanja za policijske službenike za mladež. Sve specijalizirane obuke su obvezne za policijske službenike (za mladež) koji su pozvani na sudjelovanje. Teme edukacije iz godine u godine se djelomično razlikuju, ovisno o potrebama i godišnjem programu Ministarstva unutarnjih poslova (vidi istaknuti citat). Svi policijski službenici za mladež sudjeluju u sličnim obukama i obučeni su za rad s maloljetnim počiniteljima te djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. U realnoj praksi policijski službenici za mladež uglavnom se bave slučajevima djece žrtava/svjedoka kaznenih djela. Zbog radnog opterećenja, policijski službenici za mladež surađuju s običnom policijom u slučajevima maloljetnih počinitelja. Policijski službenici za mladež se obično ne izmjenjuju nego ostaju službenici za mladež

“Godišnji program ministarstva unutarnjih poslova sadrži relevantne teme za policijske službenike (za mladež) kao što je ‘nasilje u obitelji’, ‘maloljetničko prijestupništvo’, itd. Ministarstvo daje smjernice Policijskoj akademiji o temama koje su relevantne za policijske službenike za mladež, osobito o novom zakonodavstvu i trendovima u vezi s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Svaka tri mjeseca ministarstvo kontaktira čelnike svih policijskih uprava i raspituje se o temama koje bi mogle biti važne za obuku policijskih službenika za mladež”.

Predstavnik Ministarstva unutarnjih poslova

tijekom svoje cijele karijere. Jednom godišnje Policijska akademija i nacionalni međusektorski tim o nasilju u obitelji organizira konferenciju o relevantnoj temi i međusektorskoj suradnji.

- **Specijalizirani tečajevi:**

- Ciljana skupina: Policijski službenici u kriminalističkoj policiji u svim županijskim policijskim jedinicama koji:
 - imaju sveučilišnu diplomu iz socijalne pedagogije, socijalnog rada, psihologije ili kriminalistike,
 - imaju dvije godine iskustva ili više u policijskim poslovima,
 - imaju želju ili motivaciju za rad u području maloljetničke delinkvencije i kaznenih djela počinjenih nad djecom i obiteljima (vidi istaknuti citat).

“Motivacija obično nije problem. Policijski službenici sa sveučilišnom diplomom iz društvenih znanosti i slično, motivirani su da postanu policijski službenici za mladež. Međutim u Hrvatskoj ne postoji dovoljno policijskih službenika za mladež. ne žele svi policijski službenici postati policijski službenici za mladež budući da je to jako zahtjevan posao. Male policijske postaje koje nemaju puno slučajeva s mladima ili kompliciranih slučajeva, zapošljavaju policijske službenike koji imaju samo srednjoškolsku razinu obrazovanja. Usprkos tome, kod težih kaznenih djela, pomoć pružaju policijski službenici za mladež iz većih policijskih postaja/uprava i mogu raditi u ovim manjim policijskim postajama”.

Uprava Policijske akademije

Ukupan broj policijskih službenika za mladež 2017. godine:	Razdoblje od 2012. do 2017.:	
	Količina organiziranih specijaliziranih tečajeva:	Broj policijskih službenika za mladež koji su položili ispit:
±250 službenika [70% žena/30% muškaraca]	5 tečajeva	±140 službenika

- Teme: maloljetnička delinkvencija, kaznenopravna zaštita djece, nasilje u obitelji i uloga nadležnih tijela i značaj međuresorne suradnje (vidi pregled).

Nastavna cjelina:	Nastavno područje: ²⁵	Sati:
1. Maloljetnička delinkvencija	Kriminološki aspekti maloljetničke delinkvencije	8
	Materijalne i procesno-pravne odredbe u postupcima prema mladim počiniteljima kaznenih djela	6
	Uloga policije i opći kriminalistički aspekti maloljetničke delinkvencije	27
	Postupanje policije u predmetima maloljetničke delinkvencije	20
2. Kaznenopravna zaštita djece	Kriminološki aspekti kazneno-pravne zaštite djece	8
	Materijalne i procesno-pravne odredbe o zaštiti djece	4
	Uloga policije i opći kriminalistički aspekti kaznenopravne zaštite djece	5
	Postupanje policije u predmetima kaznenopravne zaštite djece	88
3. Nasilje u obitelji	Kriminološki aspekti nasilja u obitelji	5
	Materijalne i procesno-pravne odredbe o nasilju u obitelji	12
	Uloga policije i opći kriminalistički aspekti nasilja u obitelji	15
	Postupanje policije u predmetima nasilja u obitelji	18
4. Uloga nadležnih tijela i značaj međuresorne suradnje	Uloga pravosudnog sustava i suradnja s policijom	6
	Uloga sustava socijalne skrbi i suradnja s policijom	4
	Uloga sustava zdravstva i suradnja s policijom	5
	Uloga odgojno-obrazovnih institucija i suradnja s policijom	2
	Uloga institucija pravobraniteljstva i suradnja s policijom	7
	Uloga organizacija civilnog društva i suradnja s policijom	5

²⁵ Some subtopics are not mentioned, because they are flexible and change over the years due to changes of the legal framework, police conduct, phenomenology of crime, etc.

	Prevenција stresa u obavljanju poslova maloljetničke delinkvencije, kaznenopravne zaštite djece i nasilja u obitelji	4
--	--	---

- Metodologija: Predavanja (170 sati), vježbe rješavanja problema, studije slučaja, plenarne rasprave i simulacije/igranje uloga²⁶ (80 sati). U sklopu specijaliziranog tečaja ponekad se organiziraju terenski posjeti primjerice na sud za mladež, obrazovne institucije, Polikliniku za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba, nevladine organizacije, itd. Policijski službenici za mladež ne dobivaju domaću zadaću u sklopu specijaliziranog tečaja.
 - Trajanje: Ukupno 250 sati tijekom 7 tjedana:
 - 120 sati predavanja o terapiji
 - 50 sati predavanja s rješavanjem problema
 - 80 sati praktičnih vježbi za primjenu relevantnog zakonodavstva i teorije
 Uprava Policijske akademije smatra kako ovih 250 sati nije dovoljno.
 - Ispit za sudionike: Sudionici imaju usmeni ispit pred komisijom od tri člana
 - Evaluacija tečaja: Na kraju svakog specijaliziranog tečaja, sudionici ispunjavaju evaluacijski obrazac s pitanjima o sadržaju tečaja, voditeljima, itd.
 - **Specijalizirani seminari/radionice:**
 - Policijska akademija organizira različite vrste specijaliziranih seminara koji se također nazivaju 'radionicama':
 - Specijalistički seminari posebno namijenjeni policijskim službenicima za mladež iz svih policijskih uprava. Primjer takvog specijalističkog seminara je 'Nove tehnologije i elektronski kriminalitet'. U 2016. godini, ovaj seminar je organiziran za 20 policijskih službenika za mladež iz 20 policijskih uprava te je trajao 4 dana/30 sati. Polaznici seminara raspravljali su o temama kao što su kriminološki aspekti korištenja novih tehnologija, zakonodavni aspekti korištenja novih tehnologija, iskustva iz prakse te organizacija i provedba preventivnih aktivnosti u području kriminaliteta korištenjem novih tehnologija za učenike, roditelje i nastavnike
 - Specijalistički seminari za policijske službenike općenito koji su također relevantni za policijske službenike za mladež i bave se temama koje su relevantne za maloljetničku delinkvenciju i kaznena djela počinjena nad djecom i obiteljima. Primjeri takvih seminara obuhvaćaju istraživanje seksualnih kaznenih djela na štetu djece putem Interneta (5 dana/40 sati), obavljanje intervjua s djecom žrtvama kaznenih djela (2 dana/16 sati) i druge dodatne seminare/edukacije policijskih službenika za mladež (10 dana, 80 sati).
 - Neki seminari/edukacije organizirani su u sklopu projekata Europske unije, primjerice projekt IPA 2009 project 'Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece te pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta'. Seminari koji su financirani sredstvima iz fondova Europske unije često uključuju sudionike iz drugih sektora kao što je sustav pravosuđa i/ili sustav socijalne skrbi.
- Neki od ovih seminara uključuju interdisciplinarnu satove na kojima se razmjenjuju iskustva u radu i raspravlja se o mogućnostima suradnje. U proteklih 5 godina organizirano je više od 40 specijaliziranih seminara za policijske službenike (za mladež). Zbog nedovoljnih financijskih sredstava Policijske akademije nisu mogli biti organizirani svi potrebni specijalizirani seminari.
- Metodologija: Predavanja i vježbe.²⁷ Materijali za seminare također su dostupni *online* i može im se pristupiti putem mobilnih telefona. Za policijske službenike (za mladež) još nisu dostupni specijalizirani seminari putem video-veze.
 - Ispit: nema.
 - **Tečajevi za obnavljanje znanja:**
 - Ciljana skupina: Policijski službenici za mladež koji su davno sudjelovali u specijaliziranim edukacijama/seminarima ili nisu mogli sudjelovati u specijaliziranim edukacijama/seminarima zbog roditeljnog dopusta, dugotrajnog dopusta zbog različitih razloga, itd.

²⁶ Simulacije i igranje uloga, primjerice pojedinačni koraci u intervenciji kod nasilja u obitelji, snimaju se te se kasnije o njima raspravlja.

²⁷ Seminari o kibernetičkom kriminalitetu provode se u prostorijama s računalima u Policijskoj akademiji.

- Teme: Suzbijanje kaznenih djela, vršnjačko nasilje, kibernetički kriminalitet itd.
 - Metodologija: predavanja i razmjena prakse.
 - Trajanje: 20 sati teorije i praktičnih vježbi.
 - Ispit: ne postoji.
- ✓ **Policijski službenici za mladež primjenjuju nova znanja i vještine:**
- Nakon svakog specijalističkog tečaja za policijske službenike za mladež, Policijska akademija prati provedbu novih znanja i vještina koje su službenici naučili tijekom obuke. To se naziva ‘strateškom supervizijom’. Barem jednom godišnje analiziraju se spisi maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela. Obučeni policijski službenici za mladež uglavnom provode što su naučili i kvalitetno rade.²⁸
- ✓ **Voditelji edukacije na Policijskoj akademiji:**
- Policijska akademija ima vlastiti tim edukatora.
 - Policijska akademija također zapošljava vanjske edukatore iz drugih relevantnih sektora i organizacija, poput državnog odvjetništva, Ureda pravobraniteljice za djecu, ministarstava, škola, nevladinih organizacija, itd. Ova strategija znači da Policijska akademija ima interdisciplinarni tim edukatora.
 - Policijska akademija surađuje s organizacijama unutar države i međunarodnim organizacijama koje mogu držati specijalističke radionice temama koje su relevantne za policijske službenike za mladež, kao što su UNICEF i nevladine organizacije na lokalnoj ili državnoj razini. Teme takvih obuka obično se tiču određenih projekata koji se odnose na maloljetničko pravosuđe koje vodi organizacija (vidi istaknuti citat).
 - Edukatori dijele priručnik za obuku i druge materijale prije sata/satova.
 - Na kraju svakog specijalističkog tečaja, sudionici mogu ispuniti evaluacijski obrazac s pitanjima o sadržaju tečaja, kvaliteti edukatora, korištenoj metodologiji, itd. Rezultati evaluacije koriste se za unapređivanje kasnijih obuka. Ako sudionici u evaluaciji ocijene da neki edukator ‘ne zadovoljava standarde’, predstavnik Policijske akademije bit će prisutan na njegovom/njezinom sljedećem satu/seminaru i preporučiti što je potrebno poduzeti.
 - Edukacija edukatora (eng. TOT) se organizira za sve interne edukatore Policijske akademije. Edukatori moraju sudjelovati u edukaciji o poučavanju ako tijekom školovanja nisu dobili takvu edukaciju. Edukacija o poučavanju i sadržajima koji su relevantni za policijske službenike za mladež organizira se tijekom razdoblja od 6 mjeseci. Policijska akademija ne organizira takve edukacije za svoje vanjske edukatore. Vanjski edukatori bi trebali biti stručnjaci u svojim područjima i edukatori (u didaktičkom smislu) su vrlo često sveučilišni profesori ili predavači. Vanjski edukatori osim toga provode predavanja samo o sadržaju i ne koriste vježbe, igranje uloga, itd. tijekom svojih satova. Interni edukatori Policijske akademije odgovorni su za praktične satove tijekom kojih sudionici vježbaju primjenu teorije/znanja dobivenog na predavanjima. Primjerice, stručnjak za zdravlje zubi održava predavanje o tome kako se na zubima djece može vidjeti jesu li ona zanemarivana, itd. Nakon predavanja edukatori Policijske akademije provode praktične vježbe s policijskim službenicima za mladež.

“Ministarstvo unutarnjih poslova i Policijska akademija potiču sudjelovanje policijskih službenika za mladež u dodatnim edukacijama o posebnim temama koje organiziraju UNICEF i nevladine organizacije. Takve edukacije motiviraju službenike na suradnju s kolegama koji se također bave maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela”.

Predstavnik Policijske akademije

²⁸ Policijska akademija je provela vlastito istraživanje o specijalističkom seminaru ‘ispitivanje djece’. Analizirani su svi relevantni maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela. Zaključeno je kako policijski službenici za mladež koji su educirani ispitivači provode obavijesne razgovore u skladu s nacionalnim standardima i može ih se smatrati vještim voditeljima razgovora.

✓ **Institucionalne potrebe Policijske akademije:**

O institucionalnim potrebama Policijske akademije raspravljalo se tijekom rasprave sa stručnjacima, intervjuja s predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova te Policijske akademije i fokusne grupe sa stručnjacima (vidi §4.2.). Predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova i Policijske akademije spomenuli su sljedeće institucionalne potrebe:

- Više specijalističkih obuka za policijske službenike za mladež koji nemaju sveučilišnu diplomu u društvenim znanostima
- Mentorstvo na radnom mjestu novih policijskih službenika za mladež (nakon sudjelovanja na specijalističkoj obuci)
- Specijalistički tečajevi u trajanju od 7 tjedana mogu biti problematični za osobni život službenika. Modularni tečajevi na kojima se izmjenjuju teoretski i praktični moduli (povratnički tečajevi za razmjenu izazova i rješenja) mogu biti prikladniji, a i djelotvorniji.
- Platforma za učenje putem interneta i/ili video-konferencije za policijske službenike za mladež, uglavnom o izazovima s kojima se susreću u praksi²⁹
- Policijska akademija ne surađuje s drugim nacionalnim obrazovnim institucijama/službama niti s njima razmjenjuje iskustva o specijalizaciji stručnjaka koji se bave djecom uključenom u kaznene postupke.

Drugi dionici su spomenuli samo još jednu institucionalnu potrebu Policijske akademije:

- Nisu sve potrebne teme za policijske službenike za mladež uključene u specijalističke edukacije koje organizira Policijska akademija, na primjer 'osobne vrijednosti i stavovi' kod postupanja s maloljetnim počiniteljima ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela.

14.2. STVARNI INSTITUCIONALNI KAPACITETI I INSTITUCIONALNE POTREBE PRAVOSUDNE AKADEMIJE

Pravosudna akademija je osnovana 2004. godine kao nacionalna obrazovna institucija unutar Ministarstva pravosuđa, nadležna za temeljnu i kontinuiranu edukaciju. Stekla je status javne institucije **neovisne od Ministarstva pravosuđa** stupanjem na snagu Zakona o Pravosudnoj akademiji 1. siječnja 2010. godine. Institucijom upravlja Upravno vijeće koje se sastoji od devet članova, odnosno sudaca i državnih odvjetnika na najvišoj razini sudstva, profesora prava i predstavnika zaposlenika Pravosudne akademije. Upravno vijeće donosi sve strateške odluke o funkcioniranju Pravosudne akademije. Programsko vijeće je stručno tijelo Pravosudne akademije nadležno za usvajanje godišnjeg programa obuke (vidi istaknuti citat). Sastoji se od dvanaest članova, sudaca, državnih odvjetnika i profesora prava.

"Pravosudna akademija svake godine kontaktira Ministarstvo pravosuđa kako bi dobila popis tema koje su relevantne za sljedeću seriju specijaliziranih edukacija stručnjaka u (maloljetničkom) pravosuđu. Ministarstvo prikuplja relevantne teme i popis dijeli s Pravosudnom akademijom. Programsko vijeće odlučuje o temama koje su relevantne i mogu se uključiti u edukaciju stručnjaka u (maloljetničkom) pravosuđu te o trajanju edukacije. Međutim prioritet je na edukaciji o izmjenama nacionalnog zakonodavstva. Zakon o sudovima za mladež svake godine je uključen u edukacije stručnjaka u (maloljetničkom) pravosuđu".

Predstavnik Ministarstva pravosuđa

✓ **Kurikulum i programi specijaliziranih edukacija za suce za mladež, državne odvjetnike za mladež i stručne suradnike izvanpravne struke:**

Pravosudna akademija organizira više događaja, a između ostalog specijalizirane radionice i seminare za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke, odnosno za suce za mladež, državne odvjetnike za mladež i stručne suradnike izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež. Očekuje se njihovo aktivno i kontinuirano sudjelovanje na edukacijama (radionicama i seminarima). Općenito se u Zagrebu održavaju dvije edukacije (jer u glavnom gradu radi više stručnjaka), a zatim se organiziraju edukacije na regionalnoj razini. Suci (za mladež) i državni odvjetnici (za mladež) u Hrvatskoj također sudjeluju na međunarodnim konferencijama, u ulozi sudionika i edukatora/voditelja edukacije. Pravosudna akademija

²⁹ Policijska akademija ima tehničku opremu za organiziranje *webinara*, ali još nema potrebnu tehničku pomoć. Policijski službenici za mladež sudjeluju u europskim *webinarima* o temama koje su relevantne za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela.

također surađuje s međunarodnim, europskim i nacionalnim organizacijama u području specijalizacije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i s Policijskom akademijom po pitanju nasilja u obitelji. Ne postoje *online* tečajevi za suce za mladež, državne odvjetnike za mladež i stručne suradnike izvanpravne struke.

- **Radionice** obično provodi jedan edukator, ili do tri edukatora, za skupine od ±25 polaznika po radionici. Radionice su usmjerene na određene teme i interaktivne su te se obično kombiniraju predavanja i interaktivni rad na primjerima i slučajevima iz prakse. Sudionici na kraju dobivaju 'potvrdu o sudjelovanju'. Neke radionice organizirane su u sklopu međunarodnih/europskih projekata te u suradnji s međunarodnim institucijama ili stručnjacima. Pravosudna akademija svake godine održava radionice koje se posebno odnose na Zakon o sudovima za mladež. Radionica obično traje jedan do dva dana. Tijekom razdoblja od šest godina, od 2012. do 2017., Pravosudna akademija je organizirala 17 radionica (vidi pregled).

Radionice za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu koje je organizirala Pravosudna akademija (2012. – 2017.)				
Teme:	Edukatori:	Ukupni broj polaznika koji su završili radionicu	Trajanje:	Metode:
Zakon o sudovima za mladež ³⁰	3 edukatora (1 državni odvjetnik i 2 suca)	44 polaznika (državni odvjetnici i suci)	1 dan	predavanja, rasprave i upitnik
Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece		32 polaznika (državni odvjetnici i suci)	4 dana	predavanja i rasprave
Sudovanje za mladež	2 edukatora (1 sudac i 1 državni odvjetnik)	80 polaznika (državni odvjetnici i suci)		predavanja, rasprave i praktični primjeri
Borba protiv kibernetičkog kriminala i dječje pornografije na Internetu ³¹	inozemni predavači i profesori (povezano s projektom)	46 polaznika (državni odvjetnici i suci)	2 dana	predavanja, rasprave i praktični primjeri
Novine u Zakonu o sudovima za mladež	2 edukatora (2 suci vrhovnog suca)	65 polaznika (državni odvjetnici i suci)	1 dan	predavanja
Zakon o sudovima za mladež i maloljetnici u kaznenom zakonodavstvu u Hrvatskoj	2 edukatora (1 sudac i 1 državni odvjetnik)	60 polaznika (državni odvjetnici i suci)	1 dan	predavanja, predmeti i praktični primjeri
Kaznenopravna zaštita djece žrtava i svjedoka	4 edukatora (2 suca, 1 državni odvjetnik i 1 psiholog)	52 polaznika (državni odvjetnici, suci i stručni suradnici izvanpravne struke)	2 dana	predavanja i praktični primjeri
Temeljna prava djeteta u praksi Interdisciplinarni	5 edukatora (1 sudac za mladež, 1 odvjetnik, 1 predavač,	26 polaznika (državni odvjetnici i suci)	2 dana	predavanja, rasprave i

³⁰ Ova radionica organizirana je u sklopu projekta IPA 2008 'Potpora reformi kaznenog postupka'.

³¹ Ova radionica je provedena u suradnji s Europskom komisijom i Akademijom za europsko pravo, u sklopu projekta TAIEX-a.

pristup pravosuđu prilagođenom djetetu u europskom pravu ³²	1 neovisni savjetnik i 1 psiholog)			studije slučaja
Zakon o sudovima za mladež kroz sudsku praksu	1 edukator (1 državni odvjetnik za mladež)	37 polaznika (suci)	1 dan	predavanja, rad u malim skupinama i slučajevi
Zakon o sudovima za mladež u praksi	2 edukatora (2 suci)	96 polaznika (državni odvjetnici za mladež)	1 dan	predavanja, rad u malim skupinama i slučajevi
Novine u Kaznenom zakonu - II. Novela	2 edukatora (2 suci vrhovnog suda)	114 polaznika (suci)	1 dan	predavanja i praktični primjeri
Sudjelovanje djeteta u sudskim postupcima i zaštita djece	3 edukatora (1 sudac građanskog suda, 1 sudac vrhovnog suda i 1 psiholog)	85 sudionika (suci, državni odvjetnici, psihosocijalni stručnjaci u centrima za socijalnu skrb i posebni skrbnici)	2 dana	predavanja i praktični primjeri
Zakon o kaznenom postupku u praksi	2 edukatora (2 suca)	13 polaznika (suci)	1 dan	predavanja, rad u malim skupinama i slučajevi
Zakon o sudovima za mladež kroz sudsku praksu	2 edukatora (2 suca)	12 polaznika (suci)	1 dan	predavanja, rad u malim skupinama i predmeti
Sudjelovanje djeteta u sudskim postupcima i zaštita djece	3 edukatora (1 sudac vrhovnog suda, 1 sudac građanskog suda i 1 psiholog)	77 polaznika (suci, državni odvjetnici, psihosocijalni stručnjaci u centrima za socijalnu skrb i posebni skrbnici)	2 dana	predavanja i primjeri iz prakse
Zakon o sudovima za mladež u primjeni za općinske sudove i državno odvjetništvo	2 edukatora (1 sudac 1 državni odvjetnik)		1 dan	predavanja, rad u malim skupinama i slučajevi
Primjena pravnih procedura u predmetima s djecom ³³ (vidi istaknuti citat)	2 edukatora (1 sudac vrhovnog suda i 1 državni odvjetnik)	radionice koje još uvijek traju ³⁴ (suci za mladež i državni odvjetnici za mladež državni odvjetnici)	1 dan	analiza stvarnih slučajeva i rasprava

³² Ova radionica provedena je u suradnji s Akademijom za europsko pravo (JUST-2013-FRAC-AG Europske komisije).

³³ Ova specijalizirana edukacija u vrijeme pisanja ovog izvješća još nije završena.

³⁴ Ova jednodnevna edukacija organizirana je u različitim hrvatskim županijama. Već su provedene edukacije u Zagrebu, Rijeci i Varaždinu.

“Državno odvjetništvo utvrdilo je pogreške u primjeni pravnih procedura kod državnih odvjetnika za mladež i stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu pregledom svih spisa na razini županije te slučajnim odabirom spisa na razini općina. Vrhovni sud je pregledao spise i odluke/postupke sudova za mladež kako bi utvrdio postupovne pogreške. Primjerice, korištenje pogrešnih kriterija kod primjene alternativa pritvoru, slanje predmeta maloljetnih počinitelja na sud za mladež umjesto primjene pretkaznenih mjera, ograničavanje pristupa spisima za stručne suradnike izvanpravne struke, ispitivanje koje nije prilagođeno dobi djece, suci koji sami ispituju djecu umjesto da to čine stručni suradnici izvanpravne struke, u izvješćima nedostaju podaci, itd. Predstavnici državnog odvjetništva i vrhovnog suda sastavili su priručnik za obuku koji navodi glavne utvrđene postupovne pogreške (anonimno) te ispravne postupovne primjene u predstavljanim predmetima. Ove edukacije bit će provedene krajem 2017. godine”.

Predstavnik Državnog odvjetništva

- **Seminari** o kaznenom pravu mogu se usporediti s konferencijama. Seminari se provode svake godine te su izlagači/predavači uglavnom sveučilišni profesori i predavači koji su iskusni praktičari. Seminari su usmjereni na niz tema iz kaznenog prava te se sastoje prije svega od predavanja. Obično traju jedan dan. Broj polaznika pojedinog seminarara može biti i veći od 250. Polaznici na kraju dobivaju ‘potvrdu o sudjelovanju’. U razdoblju od 2012. do 2017., Pravosudna akademija je u suradnji s drugima organizirala 1 seminar godišnje i 6 seminarara ukupno (vidi pregled).

Seminari za stručnjake u (maloljetničkom) pravosuđu koje organizira Pravosudna akademija (2012. – 2017.) ³⁵				
Teme:	Pojedinačne teme iz područja maloljetničkog pravosuđa:	Predavač o temama iz maloljetničkog pravosuđa:	Polaznici:	Metode:
Novine u kaznenom zakonodavstvu (2012.)	Pripremni postupci na temelju Zakona o sudovima za mladež	državni odvjetnik za mladež	294 polaznika (suci i državni odvjetnici)	predavanja
Novine u kaznenom zakonodavstvu	<i>[ne sadrži teme koje se odnose na djecu uključenu u kaznene postupke]</i>		251 polaznik (suci i državni odvjetnici)	predavanja
Novine u kaznenom zakonodavstvu (2014.)	Nove odredbe Zakona o sudovima za mladež	sudac za mladež	265 polaznika (suci i državni odvjetnici)	predavanja
Novine u kaznenom zakonodavstvu (2015.)	<i>[ne sadrži teme koje se odnose na djecu uključenu u kaznene postupke]</i>		269 polaznika (suci i državni odvjetnici)	predavanja
Novine u kaznenom zakonodavstvu (2016.)	<i>[ne sadrži teme koje se odnose na djecu uključenu u kaznene postupke]</i>		285 polaznika (suci i državni odvjetnici)	predavanja
Novine u kaznenom	Prava djeteta u kaznenom	sudac za mladež	246 polaznika	predavanja

³⁵ Samo seminari koji se odnose na pojedinačne teme u vezi maloljetničkog pravosuđa uključene su u ovaj pregled.

zakonodavstvu (2017.)	maloljetničkom pravu u skladu s međunarodnim i europskim standardima		(suci i državni odvjetnici)	
-----------------------	--	--	-----------------------------	--

- **Specijalizirane edukacije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu koje organiziraju druga tijela, a ne Pravosudna akademija:**

- Izvansudska nagodba i medijacija u kaznenim postupcima:
Hrvatska udruga za izvansudsku nagodbu i posredovanje u kaznenom postupku, zajedno s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku, Pravosudnom akademijom i Državnim odvjetništvom organizirala je specijalizirane edukacije o izvansudskoj nagodbi i posredovanju u predmetima maloljetnih počinitelja u razdoblju od 2013. do 2015. (vidi pregled)³⁶. Specijalizirane edukacije variraju u smislu ciljeva i obrazovnih ishoda tako da imaju različito trajanje (od jednog dana do jedne godine), oblik edukacije (regionalne edukacije, radionice, tečajevi i supervizija) i polaznike (pravni stručnjaci, stručnjaci u sustavu socijalne skrbi, psihosocijalni stručnjaci).

Specijalizirane edukacije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu o izvansudskoj nagodbi				
Edukacija:	Eduktor:	Polaznici:	Trajanje:	Metode:
4 regionalne edukacije (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek)	3 edukatora (Hrvatska udruga za izvansudsku nagodbu i predstavnik državnog odvjetništva)	60 polaznika (državni odvjetnici za mladež i stručnjaci izvanpravne struke za mladež u državnom odvjetništvu)	1 dan	predavanja, vježbe, igranje uloga, praktičan rad i domaća zadaća
4 radionice (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek)	3 edukatora (Hrvatska udruga za izvansudsku nagodbu i predstavnik centra za socijalnu skrb)	100 polaznika (ravatelji i psihosocijalni stručnjaci u centrima za socijalnu skrb)	1 dan	
1 tečaj, mentoriranje i supervizija ³⁷ (Zagreb)	8 edukatora, 11 mentora i 3 supervizora (Hrvatska udruga za izvansudsku nagodbu)	39 polaznika (novi medijatori u županijskim centrima/psihosocijalni stručnjaci)	1 godina (170 sati)	
3 radionice i supervizija (Zagreb)	3 edukatora i 2 supervizora (Hrvatska udruga za izvansudsku nagodbu, sveučilišni profesor i psiholog)	28 polaznika (medijatori koji su završili jednogodišnji tečaj)	4 dana	
4 regionalne edukacije (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek)	3 edukatora (Hrvatska udruga za izvansudsku nagodbu i predstavnik državnog odvjetništva)	61 polaznik (državni odvjetnici za mladež i stručnjaci izvanpravne struke za mladež u državnom odvjetništvu)	1 dan	

³⁶ Ove edukacije također su uključivale polaznike iz sustava socijalne skrbi.

³⁷ Tečaj se sastojao od dva dijela (2 semestra). Prvi semestar bio je usmjeren na teoriju restorativne pravde, medijaciju, itd. a sudionici su učili kako posredovati u predmetima maloljetnih počinitelja kroz igranje uloga. Drugi semestar se sastojao od provođenja medijacije u predmetima s maloljetnim počiniteljima u stvarnoj praksi na razini županije te je sadržavao dodatne kasnije satove na kojima su polaznici razmjenjivali svoja iskustva, izazove s kojima se susreću, itd. Ispit je sadržavao teorijski dio (teorija restorativne pravde, pravni postupci, kriteriji, itd.) i praktični dio (igranje uloga u medijaciji).

1 stručna supervizija skupine (Zagreb)	1 supervizor (ATA Neustart Graz - Austrija)	14 polaznika (medijatori iz Zagreba i Osijeka)	2 dana	
--	---	--	--------	--

- Kaznenopravna zaštita djece žrtava/svjedoka kaznenih djela:
Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Ministarstvo pravosuđa i Pravosudna akademija organizirali su 9 specijaliziranih edukacija o kaznenopravnoj zaštiti djece žrtava/svjedoka kaznenih djela u razdoblju od 2016. do 2017. (vidi pregled). Specijalizirane edukacije variraju u smislu vrste edukacije, odnosno razlikuju se osnovna i napredna edukacija te supervizija.

Specijalizirane edukacije za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu o kaznenopravnoj zaštiti djece žrtava/svjedoka kaznenih djela				
Tema:	Edukatori:	Polaznici:	Trajanje:	Metode:
6 osnovnih edukacija o kaznenopravnoj zaštiti djece žrtava/svjedoka kaznenih djela	4 edukatora (2 suca za mladež, 1 državni odvjetnik za mladež i 1 psiholog)	150 polaznika (državni odvjetnici, suci i stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež)	3 dana/ 20.5 sati	predavanja, videozapis, rasprave, studije slučaja, rad u malim skupinama i igranje uloga
1 napredna edukacija/ 2 modula o zaštiti djece žrtava/svjedoka kaznenih djela	3 edukatora (1 sudac za mladež i 2 psihologa)	24 polaznika (stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež)	6 dana/ 42 sata	predavanja, analiza videozapisa, rasprave i igranje uloga
2 stručna supervizora	3 supervizora (1 sudac za mladež i 2 psihologa)	6 polaznika (stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež)	3 dana + 2 dana	povratne informacije o stvarnim intervjuima (videosnimke)

✓ **Edukatori na Pravosudnoj akademiji:**

- Pravosudna akademija ima 134 edukatora koji su uglavnom zamjenici sudaca, državni odvjetnici i profesori prava. Programsko vijeće odlučuje o temama edukacije i koji edukator će provoditi koju temu edukacije.
- Većina edukatora su zamjenici sudaca, ali kao edukatori se angažiraju i zamjenici državnog odvjetnika. Nije uobičajeno pozivanje edukatora iz drugih disciplina, primjerice psihologa, socijalnog radnika ili socijalnog pedagoga.
- Edukatori imaju pojedinačne ugovore i plaća ih Pravosudna akademija.
- Edukatori pripremaju materijale za edukaciju. Pravosudna akademija zadržava autorska prava i stavlja materijale na svoju internetsku stranicu. Edukatori također odlučuju o metodologiji koju će koristiti tijekom edukacije. Većina edukatora koristi interaktivne metode, kao što su studije slučaja, rasprave, simulacije, itd., ali neki edukatori nerado koriste te metode i radije samo predaju uz pomoć PowerPoint prezentacija.
- Nakon svake edukacije polaznici dobivaju evaluacijski obrazac u kojem su pitanja o temama edukacije, kvaliteti edukatora, edukacijskoj opremi, mogućnostima za poboljšanje, logistici itd. Evaluacijski obrasci se šalju Programskom vijeću. Ako edukator nije dobio zadovoljavajuću ocjenu za svoj rad, više neće biti pozvan/pozvana.
- Pravosudna akademija organizira edukaciju edukatora (TOT) kad god ima oko deset mogućih edukatora. Edukatori koji nemaju (dovoljno) didaktičkih znanja i vještina pozivaju se na dvodnevnu edukaciju. Sudjelovanje na ovakvoj edukaciji nije obavezno da bi se postalo

edukatorom Pravosudne akademije. Edukaciju provode stručnjaci za didaktiku koji nisu zaposlenici Pravosudne akademije.

✓ **Institucionalne potrebe Pravosudne akademije:**

O institucionalnim potrebama Pravosudne akademije raspravljalo se tijekom stručne rasprave, intervjua s predstavnicima Ministarstva pravosuđa (MP), Državnog odvjetništva i Pravosudne akademije te fokusnih grupa sa stručnjacima (vidi §4.2.). Spomenute su sljedeće institucionalne potrebe:

- Edukacije sudaca za mladež i državnih odvjetnika za mladež suviše su usmjerene na poznavanje pravnog okvira, a nedovoljno na provedbu pravnih procedura i interpersonalne vještine, kao što je komuniciranje s djecom koja su uključena u kaznene postupke i s njihovim roditeljima/skrbnicima, postupanje s dječacima i djevojčicama na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način, sprečavanje sekundarne viktimizacije, itd. (vidi članak 38. Zakona o sudovima za mladež (2011.)) (vidi istaknuti citat). Za edukaciju koja obuhvaća više od poznavanja pravnog okvira potrebno je angažirati druge edukatore, a ne samo suce i državne odvjetnike te interaktivne metode edukacije kao što su studije slučaja, vježbe, igranje uloga, simulacije, itd.
- Naglašena je važnost kontinuirane edukacije i edukacije za obnavljanje znanja za suce za mladež i državne odvjetnike za mladež.
- Edukacije sudaca za mladež/državnih odvjetnika za mladež koje organizira Pravosudna akademija uglavnom su usmjerene na teme u vezi Zakona o sudovima za mladež i drugog relevantnog zakonodavstva. Izvanpravne teme koje se odnose na maloljetne počinitelje i djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela nisu u dovoljnoj mjeri obuhvaćene.

“Pravosudna akademija mora se usmjeriti na zakonodavstvo. Ima tako puno zakonskih izmjena i relevantnih pravnih procedura o kojima suci i državni odvjetnici moraju biti informirani. Nema dovoljno vremena za druge teme tijekom edukacija. Suci i državni odvjetnici imaju puno odgovornosti i nemaju vremena dovoljno se posvetiti drugim područjima osim primjene kaznenih procedura na ispravan način”.

Predstavnik Državnog odvjetništva
Predstavnik Ministarstva pravosuđa

“Neki stručni suradnici izvanpravne struke sudjelovali su na edukaciji u Opatiji. Bila je kvalitetna. Bilo je interaktivno i interdisciplinarno. Sudjelovali smo u igranju uloga zajedno sa sucima i državnim odvjetnicima. Osim toga, dobro je maknuti se na par dana s posla, u lijepi hotel gdje navečer možeš neformalno razgovarati s kolegama s drugih sudova i iz državnog odvjetništva. Moramo surađivati s drugim stručnjacima, tako da moramo i znati koje su njihove odgovornosti i kako možemo surađivati. Takva edukacija bi trebala biti obavezna”.

Stručni suradnik izvanpravne struke

- Pravosudna akademija nije još nikad organizirala specijaliziranu edukaciju stručnjaka izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež (vidi istaknuti citat na prethodnoj stranici). Stručnjaci izvanpravne struke ponekad su pozvani na edukacije sudaca za mladež/državnih odvjetnika za mladež. Kod nekih tema je potrebna odvojena edukacija stručnjaka

“Stručni suradnici izvanpravne struke nisu pozvani na edukacije o zakonskim izmjenama, a moramo znati za njih kako bismo dobro obavljali svoj posao. Neki stručni suradnici izvanpravne struke sudjelovali su u relevantnim edukacijama koje su organizirale druge organizacije, a ne Pravosudna akademija, primjerice na edukaciji o nasilju u obitelji, terapiji za djecu, kriznim intervencijama, samoobrani, itd. Nažalost moramo sami platiti za takve stvari i/ili uzeti slobodan dan”.

Stručni suradnik izvanpravne struke

izvanpravne struke, primjerice u korištenju opreme za audiovizualno snimanje iskaza, pripremanju djece na davanje iskaza na sudu, razgovor s roditeljima/skrbnicima djece uključene u kaznene postupke, davanje informacija dječacima i djevojčicama, prevencija sekundarne viktimizacije, itd. Trenutno ne posjeduju svi sudovi za mladež odgovarajuću audiovizualnu opremu za snimanje iskaza (formalno imaju opremu, ali ona ne radi dobro). Stručni suradnici izvanpravne struke za mladež žele

biti informirani o primjerima dobre prakse i razmjeni iskustava. Pravosudna akademija ne omogućuje elektroničku platformu niti opremu za video konferencije za razmjenu iskustava, problema, primjera dobre prakse i sl. s kolegama.

- Stručni suradnici izvanpravne struke koji rade s mladima trebaju superviziju stručnjaka ili drugu platformu putem koje mogu dijeliti i raspravljati o svojim emotivnim i traumatičnim svakodnevnim iskustvima. Supervizija stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade s mladima također je obavezna za dobivanje povratnih informacija o stvarnom radnom učinku, na primjer raspravljanjem o snimkama intervjua s djecom koja su uključena u kaznene postupke
- Polaznici su bili zadovoljni edukacijama koje su organizirali Ured UNICEF-a za Hrvatsku i Pravosudna akademija, ali nastavljanje (zasad) nije moguće (vidi istaknuti citat). Glavni izazov predstavlja to što je za edukaciju bilo potrebno tri dana, a proračun Pravosudne akademije na prethodnoj strani omogućuje organiziranje samo jednodnevnih edukacija (u iznimnom slučaju dvodnevnih).
- Pravosudna akademija nema odgovarajuće prostore za održavanje različitih vrsta edukacija. Edukacije se održavaju u prostorijama za maksimalno 15 do 35 polaznika u Zagrebu i prostoriji za 15 do 20 polaznika u svakoj regiji. Svi prostori su opremljeni alatima za PowerPoint prezentacije, postoljima za *flipchart* itd.
- Suce za mladež imenuje predsjednik suda. Samo Zagreb ima sud specijaliziran za mladež (Odjel za mladež) koji se isključivo bavi maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Suci za mladež drugih općinskih i županijskih sudova ne postupaju samo s djecom uključenom u kaznene postupke, nego i s drugim počiniteljima (odraslim osobama) te drugim vrstama kaznenih djela (organizirani kriminal, finansijski/gospodarski kriminal itd.). Imenovanje može biti na jednu godinu ili dulje. Suci za mladež u Zagrebu mogu ostati suci za mladež tijekom cijele svoje karijere. Još nisu formulirani minimalni standardi za novoimenovane suce za mladež. Kriterij 'imati sklonost prema radu s djecom uključenom u kaznene postupke' nije jasan u stvarnoj praksi. Takva nestandardizirana procedura imenovanja i nepostojanje minimalnih standarda za suce za mladež otežava razvoj prilagođene specijalizirane edukacije.
- Pravosudna akademija ne poziva odvjetnike za (mladež) na sudjelovanje u edukacijama zajedno sa sucima (za mladež) i/ili državnim odvjetnicima (za mladež) i/ili stručnim suradnicima izvanpravne struke (vidi istaknuti citat na prethodnoj strani).

"Odvjetnici za mladež su registrirani u Hrvatskoj odvjetničkoj komori. Ne dobivaju edukaciju na Pravosudnoj akademiji, nego kroz svoj vlastiti interni obrazovni sustav. Imaju samo 3 ili 4 sata edukacije i vide samo nekoliko primjera i slučajeva. Ne postoje kontrolni mehanizmi za određivanje koji odvjetnici za mladež imaju znanja/vještine, a koji nemaju. Odvjetnici za mladež trebaju biti educirani i imati sklonost prema radu s djecom. Petogodišnje odvjetničko iskustvo treba biti uvjet kako bi netko postao odvjetnik za mladež. Pravosudna akademija treba organizirati specijaliziranu edukaciju za odvjetnike koji žele biti odvjetnici za mladež. Relevantni pravilnik još je u fazi izrade. Ne postoji suradnja između Hrvatske odvjetničke komore i Pravosudne akademije.

Stručnjak u maloljetničkom pravosuđu

**14.3. STVARNI INSTITUCIONALNI KAPACITETI I POTREBE SLUŽBE ZA STATISTIKU, ANALITIKU I STRUČNO USAVRŠAVANJE
MINISTARSTVA ZA DEMOGRAFIJU, OBITELJ, MLADE I SOCIJALNU POLITIKU**

Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje, u daljnjem tekstu 'Služba', omogućuje (**specijalizirane**) **edukacije svih psihosocijalnih stručnjaka (koji rade s djecom)** u okviru Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP). Ne postoji poseban propis kojim se definiraju odgovornosti Službe u odnosu na organizaciju edukacije, ali opis posla i zadaci Službe navedeni su u općoj Uredbi o unutarnjem ustrojstvu³⁸. Svake godine svi sektori unutar MDOMSP prikupljaju podatke o temama koje su važne stručnjacima u njihovom području:

- ✓ putem *online* anketa
- ✓ putem izravnih podataka s terena
- ✓ inspekcijama
- ✓ putem strukovnih udruženja (primjerice udruge ili komore socijalnih radnika)

Na temelju dobivenih podataka, svaki **sektor odabire teme (specijaliziranih) edukacija i određuje prioritete** te konačan popis šalje Službi. Služba sastavlja 'Godišnji program stručnog usavršavanja', u kojem su navedene teme edukacija i potrebna sredstva za sve (specijalizirane) edukacije. Proračun za edukacije generira se iz državnog proračuna. Nakon toga se šalje javni poziv (za dostavljanje ponuda) potencijalnim edukatorima, a to su uglavnom sveučilišni profesori i nevladine organizacije, koji predaju svoje prijedloge i financijske ponude. O nekim (specijaliziranim) edukacijama pregovara se izravno s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku, na temelju zajedničkog dogovora da su neke teme edukacije važne i obavezne za psihosocijalne stručnjake koji rade s djecom. Druge (specijalizirane) edukacije provode se u sklopu projekata financiranih sredstvima Europske unije, odnosno ne financiraju se iz državnog proračuna. Edukacija se može odvijati u instituciji, primjerice u dvorani, knjižnici, odgojnoj instituciji, ustanovi za starije i nemoćne osobe, itd., ali i u prostoru za konferencije/sastanke u hotelu. Sudionici dobivaju 'potvrdu o pohađanju/završetku edukacije'. Edukacije se ne prate kroz neki oblik supervizije ili usmjeravanja kako bi se osiguralo da se nova znanja i vještine (na odgovarajući način) provode u praksi/svakodnevnom radu stručnjaka.

- ✓ **Kurikulum i programi specijaliziranih edukacija psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama:**³⁹

Psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama o relevantnim (specijaliziranim) edukacijama trebaju obavijestiti ravnatelji/voditelji institucije. Ravnatelji/voditelji dobivaju informaciju od Ministarstva da će biti organizirana određena edukacija i njihova je dužnost obavijestiti svoje zaposlenike. Ponekad su obaviješteni svi psihosocijalni stručnjaci, ponekad samo nekoliko njih, a ponekad nitko (vidi istaknuti citat). Nije uobičajeno da Ministarstvo definira određeno zanimanje/skupinu stručnjaka za određenu (specijaliziranu) edukaciju. Istraživački tim **nije uspio prikupiti sveobuhvatan pregled/sadržajni kurikulum** svih edukacija koje su relevantne za psihosocijalne stručnjake u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama. Ministarstvo je podijelilo svoje 'Godišnje programe stručnog usavršavanja za godine od 2014. do 2017.' u kojima su navedeni samo podaci o temama edukacije. Za neke godine MDOMSP je također poslalo 'Izvedbene planove' u kojima su navedene dodatne informacije o edukatorima, trajanju edukacija i očekivanom broju sudionika. Dobiveni podaci o (specijaliziranim) edukacijama psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom nisu ujednačeni za sve godine. Pregled (na sljedećoj strani) pokazuje samo teme edukacije koje su relevantne/mogle bi biti relevantne za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela, bez dodatnih detalja (vidi istaknuti citat). Samo je **jedna tema edukacije usmjerena izravno na maloljetne počinitelje**, odnosno 'Procjena, planiranje i izvještavanje u izvršavanju maloljetničkih alternativnih sankcija' te se može smatrati 'specijaliziranom' edukacijom. Sve druge edukacije se bave općenitijim temama, kao što su socijalni problemi, problemi u ponašanju i/ili problemi s mentalnim zdravljem i/ili psihosocijalne metode rada s klijentima (djeca, mladi

"O izmjenama zakona znamo iz medija. Čitamo o tome u novinama, ali ne dobivamo nikakve službene informacije ili edukaciju".

Psihosocijalni stručnjak

³⁸ Uredba o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (Narodne novine 43/17).

³⁹ Programi specijalizirane edukacije koji se spominju u ovom odjeljku usmjerene su na teme koje se odnose na djecu uključenu u kaznene postupke, odnosno maloljetne počinitelje i djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela, uključujući djecu s problemima u ponašanju.

i obitelji). Edukacije većinom traju 2 do 3 dana. **Edukatori** koji su provodili edukacije navedene u pregledu, zaposlenici su sljedećih organizacija:

- ✓ Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- ✓ Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- ✓ Ured Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova
- ✓ Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba
- ✓ Ured UNICEF-a za Hrvatsku
- ✓ UNHCR
- ✓ NVO 'Sirius'
- ✓ NVO 'Mali korak'
- ✓ NVO 'Svitanje'
- ✓ Dom za odgoj djece i mladeži Osijek
- ✓ Dječji dom Ruža Petrović
- ✓ Društvo za psihološku pomoć
- ✓ Drugi (pojedini) stručnjaci

"Ministarstvo je zanemarilo edukaciju stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. To se ne može opravdati, ali u novom ustrojstvu Ministarstva više ćemo se usmjeriti na djecu uključenu u kaznene postupke".

Predstavnik MDOMSP

Nazivi (teme) edukacija koje je organizirala 'Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje', a koje su relevantne za psihosocijalne stručnjake koji rade s djecom (2014. – 2017.)
Obiteljska medijacija (poslijediplomski specijalistički studij) ⁴⁰
Obiteljska medijacija, obiteljsko pravo, psihosocijalni rad, supervizija u psihosocijalnom radu (poslijediplomski specijalistički studij)
Prava djece (poslijediplomski specijalistički studij)
Obiteljska medijacija, obiteljsko pravo, psihosocijalni rad, supervizija u psihosocijalnom radu (poslijediplomski specijalistički studij)
Procjena, planiranje i izvještavanje u izvršavanju maloljetničkih alternativnih sankcija
"Djeca bez pratnje" - edukacija posebnih skrbnika
Rad s djecom bez pratnje, djecom tražiteljima međunarodne zaštite i djecom azilantima
Nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi i evaluacijske mjere za prava zaštite i dobrobit djece u sustavu socijalne skrbi
Edukacija edukatora (stručnih radnika centara za socijalnu skrb) o radu s 'teškim' korisnicima (= tema)
Medijacija roditeljskih i drugih sporova o djeci (= tema)
Rad s djecom bez odgovarajuće roditeljske skrbi u domovima i u domovima za djecu s problemima u ponašanju kako bi se pružila potpora obiteljima (= tema)
Psihosocijalne intervencije za obitelji djece/mladih s problemima u ponašanju
Suzbijanje trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj (= tema)
Prevenција profesionalnog sagorijevanja („burn out-a“) stručnih radnika domova za djecu s problemima u ponašanju i domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi (= tema)
Krizne intervencije u radu s djecom u ustanovama socijalne skrbi
Suvremeni pristupi teškoćama mentalnog zdravlja djece i mladih (= tema)
Edukacija stručnih radnika o izradi individualnog plana
Individualno planiranje (= tema)
MoVe – Motivacijske intervencije
Krizne intervencije u radu s djecom u ustanovama socijalne skrbi (= tema)
Sadržaji i modeli pružanja preventivnih socijalnih usluga
Metode psihosocijalnog rada s djecom s teškoćama mentalnog zdravlja
Trening socijalnih vještina
Kreativne tehnike u radu s djecom i mladima
Sigurnost i zaštita djece na internetu (prepoznavanje i prevencija)
Rad s djecom i mladima na prevenciji i tretmanu novih oblika ovisnosti (kockanje)
Uzroci i načini rada s agresivnom djecom i mladima

⁴⁰ Poslijediplomski specijalistički studiji su uključeni u ovaj pregled jer predstavljaju ulaganje Ministarstva u razvoj kompetencija psihosocijalnih stručnjaka koji rade u sustavu socijalne skrbi.

Edukacija za voditelje psiholoških kriznih intervencija
Motivirajući razgovor usmjeren promjeni ponašanja kod nedobrovoljnih klijenata
Nasilje u obitelji (primjeri dobre prakse i pristupi reagiranju)
Razvoj udomiteljstva i posvojenja kao najboljeg oblika zaštite prava i interesa djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi
Sadržaji i modeli pružanja preventivnih socijalnih usluga
Mjere i metode u svrhu zaštite života i zdravlja korisnika smještenih u ustanovama socijalne skrbi
Mjere stručne pomoći u održavanju kontakta djece s roditeljima različitih kompetencija
Socijalni rad u zaštiti djece i procjena obitelji u riziku
Elementi obiteljske sistemske terapije i savjetodavne tehnike u radu s obiteljima

Ured UNICEF-a za Hrvatsku i Odsjek za poremećaje u ponašanju (Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu) 2017. su organizirali **dvije specijalizirane edukacije** o 'procjeni djece/mladih s problemima u ponašanju – konceptualne i metodičke odrednice' za psihosocijalne stručnjake koji rade u odgojnim ustanovama (17 sudionika). Petodnevne edukacije (31 sat) provodili su sveučilišni profesori i njihovi asistenti. Osim predavanja, edukatori su koristili niz interaktivnih metoda kao što je rad u malim skupinama, samostalne vježbe, studije slučaja, grupne rasprave, domaće zadaće, satovi samoanalize i povratnih informacija.

✓ **Edukatori Službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje:**

- Edukatori koji provode edukacije za Ministarstvo uglavnom su sveučilišni profesori. Nema jasne i jedinstvene procedure za odabir edukatora. Glavni kriterij odabira je njihova financijska ponuda, predložene teme, iskustvo i evaluacije prijašnjih edukacija (vidi istaknuti citat).
- MDOMSP potiče edukatore da koriste interaktivne metode edukacije ako skupina polaznika nije prevelika.
- Ministarstvo nije nikada organiziralo edukaciju za edukatore (TOT) o didaktici te su samo nekoliko puta organizirane edukacije za edukatore o određenim temama, kako bi se osigurala održivost tih tema.
- MDOMSP se susreo s nekim izazovima u odabiru edukatora:
 - Nije lako pronaći dobre i motivirane edukatore koji rade kao praktičari
 - Dobri praktičari ne moraju nužno biti dobri edukatori (vještine poučavanja)
 - Edukatore ponekad na provođenje edukacije prisiljavaju njihovi poslodavci
- Na kraju svake edukacije, polaznici trebaju ispuniti standardizirani evaluacijski obrazac. Zaposlenici Ministarstva pregledavaju evaluacijske obrasce, ali ne provode sustavnu analizu.

"Vodila sam puno edukacija za psihosocijalne stručnjake i suce, državne odvjetnike, pravnike, policiju i stručne suradnike izvanpravne struke koji rade s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Obično sam ja jedini edukator, ali također sam vodila specijalizirane edukacije u suradnji sa sucima i s državnim odvjetnicima. Pripremam sadržaj i metodologiju edukacije, ali nemam kontrolu nad time koji polaznici će biti pozvani. Ponekad ima (puno) više polaznika nego što sam očekivala, a ponekad dođe pogrešan profil polaznika, primjerice suci koji rade na predmetima s odraslima, a ne s djecom".

Sveučilišni profesor

✓ **Institucionalne potrebe Službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP):**

O institucionalnim potrebama Službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje raspravljalo se tijekom stručne rasprave, intervju s predstavnicima MDOMSP i Službe (MDOMSP) te fokusnih grupa sa stručnjacima (vidi §4.2.). Spomenuli su sljedeće potrebe institucija:

- MDOMSP nema dugoročan plan edukacija, primjerice za razdoblje od pet godina, niti ima plan edukacija na razini države koji bi uključivao obavezne teme edukacije, ciljanu skupinu/skupine, broj polaznika, itd. (Specijalizirane) edukacije organiziraju se svake godine.
- Ministarstvo je svjesno da ravnatelji/voditelji centara za socijalnu skrb i odgojnih ustanova ne obavještavaju uvijek (u potpunosti) svoje zaposlenike o edukacijama te da psihosocijalni stručnjaci

ponekad ne sudjeluju u (specijaliziranim) edukacijama koje su za njih relevantne. Ministarstvo sada razmatra različite mogućnosti kako bi odgovorilo na taj problem:

- Stvaranje *online* platforme na kojoj bi bile dostupne sve informacije o nadolazećim edukacijama, kao što su sadržaj, edukatori, datumi, mjesto održavanja, itd.
- Organiziranje posebnog sastanaka/posebnih sastanaka s ravnateljima/voditeljima centara za socijalnu skrb i odgojnih ustanova kako bi se raspravilo o pravilniku za informiranje o edukacijama (i drugim problemima) zaposlenika.
- Stvaranje informacija/raspravljanje o dijeljenju informacija (o edukaciji) sa strukovnim komorama/udrugama psihosocijalnih stručnjaka.
- Nasumičan odabir sudionika edukacije dovodi do dodatnih izazova za edukatore, odnosno edukatori moraju temeljiti svoj rad na različitim razinama znanja i vještina koje su polaznici već stekli ('početna razina'). Homogena skupina polaznika (psihosocijalni stručnjaci) omogućuje edukatorima provođenje naprednijih i specijaliziranih edukacija. Polaznici ponekad još nisu stekli osnovna znanja i vještine (iako su već psihosocijalni stručnjaci).
- MDOMSP ne analizira sustavno evaluacijske obrasce edukacija koje su polaznici završili.
- Postoji potreba za kontinuiranim edukacijama i nekom vrstom usmjeravanja ili supervizije nakon edukacija za pomaganje psihosocijalnim stručnjacima u provođenju njihovih novih znanja i vještina na najbolji način u njihovom stvarnom radnom okruženju, osobito što se tiče rada s roditeljima/skrbnicima i obitelji maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela. Supervizija koju po mogućnosti provodi vanjski stručnjak također je obavezna za raspravljanje o izazovima i mogućim rješenjima i poboljšanjima rada psihosocijalnih stručnjaka (vidi istaknuti citat).
- 'Komora za psihosocijalne stručnjake (koji rade s djecom)', podrazumijeva da postoje uvjeti za zadržavanje licence, što motivira stručnjake da dobro rade svoj posao, sudjeluju u specijaliziranim edukacijama, itd. (vidi istaknuti citat).
- Ne postoje minimalni standardi za rad psihosocijalnih stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela.
- Prema mišljenju psihosocijalnih stručnjaka, uprave i ravnatelji centara za socijalnu skrb i odgojnih ustanova također trebaju biti educirani, osobito o vještinama upravljanja, provođenja stručne supervizije i motiviranja svojih zaposlenika na pohađanje edukacije i primjenu novih kompetencija.
- Proračun Ministarstva je ograničen, što znači da se priručnici/materijali za edukacije ne mogu izraditi ako se edukacija financira iz proračuna MDOMSP. Priručnici/materijali za edukaciju dostupni su samo za edukacije koje su bile

"Zaposlenici nevladinih organizacija su vrlo motivirani za sudjelovanje u edukacijama. Njihovi nadređeni potiču nas da idemo na edukacije, sastanke, konferencije (čak i u inozemstvu), a javni sektor ne smatra edukacije važnima za svoje zaposlenike. Supervizija zaposlenika je također veoma važna i dostupna je zaposlenicima nevladinih organizacija. Supervizijom se izbjegava stres, sagorijevanje na poslu, itd., ako se provodi tijekom radnog vremena".

Psihosocijalni stručnjak

"Psihosocijalni stručnjaci obavljaju razne poslove, poput prevencije, dijagnostike, tretmana, izvještavanja, koordinacije itd. te rade s maloljetnim počiniteljima i s djecom žrtvama kaznenih djela. Ne postoji dovoljno psihosocijalnih stručnjaka u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama. Neki kolege imaju drukčije stručno iskustvo, ponekad su učitelji, teolozi i slično. Psihosocijalni stručnjaci trebaju biti licencirani i trebamo strukovnu komoru za sve vrste psihosocijalnih stručnjaka. Za psihosocijalne stručnjake provedeno je puno edukacija. Trebamo razmišljati o tome kako se ovo ulaganje može iskoristiti na najbolji mogući način. Supervizija je definitivno potrebna kako bi se osiguralo različito postupanje prema dječacima i djevojčicama na temelju njihovih pojedinačnih potreba".

Psihosocijalni stručnjak

financirane projektima Europske unije, što znači da su edukacije koje se financiraju iz takvih projekata u većoj mjeri specijalizirane i njihova održivost je veća nego kod edukacija Ministarstva.

- MDOMSP ima veliku potrebu za većom međuresornom suradnjom, osobito u sljedećim područjima:
 - na nacionalnoj razini između ministarstava: MDOMSP, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo zdravstva (vidi istaknuti citat), Ministarstvo unutarnjih poslova, a eventualno i drugih ministarstava.
 - na lokalnoj razini između stručnjaka (takozvani 'mobilni timovi'): veća suradnja između institucija koje su odgovorne za slične teme/korisnike, osobito u području suradnje između policije, sustava pravosuđa i sustava socijalne skrbi. Ti timovi mogu zatim zajedno sudjelovati na različitim edukacijama (međuresornim) i mogu poboljšati svoje kompetencije, ali i razinu međuresorne suradnje.

"Najbitnije je da Ministarstvo surađuje s Ministarstvom zdravstva. Za djecu ne postoji djelotvoran psihijatrijski tretman. Dječacima i djevojčicama nisu potrebni samo lijekovi, nego i tretman koji se temelji na njihovim specifičnim individualnim potrebama".

Psihosocijalni stručnjak

14.4. STVARNI INSTITUCIONALNI KAPACITETI I INSTITUCIONALNE POTREBE CENTRA ZA IZOBRAZBU MINISTARSTVA PRAVOSUĐA (MP)

U skladu s postojećim 'Pravilnikom o izobrazbi zaposlenika u kaznionicama i zatvorima Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa' (Narodne novine 81/02, 55/05), **Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa (MP) sastoji se od dvije službe:**

- ✓ Odjel za izobrazbu službenika kaznenih tijela
- ✓ Odjel za izobrazbu zatvorenika, istražnih zatvorenika, kažnjenika i maloljetnika⁴¹

Novom 'Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa' (Narodne novine 98/17) Centar za izobrazbu (MP) dobiva novo ustrojstvo. **Novi Centar za izobrazbu (MP)** sastojat će se od tri 'jedinice' ili 'odjela':

- ✓ Odjel za razvoj programa izobrazbe službenika zatvorskog sustava
- ✓ Odjel za provedbu programa izobrazbe službenika zatvorskog sustava
- ✓ Odjel za međunarodnu suradnju u području izobrazbe službenika zatvorskog sustava

Novo ustrojstvo Centra za izobrazbu (MP) također se odnosi na edukacije probacijskih službenika u 'Upravi za zatvorski sustav i probaciju' (MP). Nakon usvajanja nove uredbe, Centar za izobrazbu (MP) planira surađivati s Policijskom akademijom i Pravosudnom akademijom na specijaliziranoj edukaciji psihosocijalnih stručnjaka i pravosudnih policajaca.

Trenutno Centar za izobrazbu (MP) organizira **edukaciju za dvije skupine zaposlenika u zatvoru:**

- Djelatnici za programe tretmana u zatvorima i kaznionicama, uključujući psihosocijalne stručnjake koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru
- Djelatnici osiguranja u zatvorima i kaznionicama ('pravosudni policajci'), uključujući pravosudne policajce koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru.

Edukacije se odvijaju u kaznionicama (MP) i drugim državnim institucijama (npr. Lipovica, Glina, Valbandon, Lepoglava, itd.). Centar za izobrazbu (MP) potiče edukatore da koriste **interaktivne metode edukacije**, a ne samo predavanja i PowerPoint prezentacije. Ako nema previše sudionika, edukatori mogu provoditi grupne rasprave, igranje uloga i studije slučaja.

- ✓ **Posebni programi edukacije za (psihosocijalne) zaposlenike odgojnih zavoda i maloljetničkog zatvora:** Niti Ministarstvo niti Centar za izobrazbu (MP) ne organizira **posebne specijalizirane edukacije** za zaposlenike dva odgojna zavoda (≈ odgojni zavod u Turopolju za počinitelje i odgojni zavod u Požegi za počiniteljice) i/ili maloljetničkom zatvoru (≈ maloljetnički zatvor u Požegi za počinitelje). Psihosocijalni stručnjaci i pravosudni policajci koji rade s (osuđenim) maloljetnim počiniteljima koji su lišeni slobode, sudjeluju u općim edukacijama koje se organiziraju za zaposlenike odjela tretmana i/ili odjela osiguranja u zatvorima i kaznionicama.

⁴¹ Ova služba određeno vrijeme nije bila aktivna.

- **Psihosocijalni stručnjaci** koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru zajedno sa svojim kolegama koji rade s odraslim zatvorenicima sudjeluju u dvije vrste edukacija:
 - Edukacije koje izrađuje i organizira Središnji ured (MP) (≈ Uprava za zatvorski sustav i probaciju – Odjel posebnih programa tretmana zatvorenika i maloljetnika): Edukacije zaposlenika odjela tretmana ne izrađuje Centar za izobrazbu (MP), već Središnji ured (MP) i provode ih njegovi zaposlenici. Centar za izobrazbu je uglavnom bio uključen u organizacijske i administrativne zadatke u vezi s ovim edukacijama. Prosječno trajanje edukacija je od 5 do 7 dana. Teme se uglavnom temelje na potrebama zaposlenika (koji rade u zatvorima/kaznionicama za odrasle osobe). Središnji ured (MP) odabire polaznike edukacija među zaposlenicima odjela tretmana u zatvorima i kaznionicama. Predavači/edukatori se također angažiraju među zaposlenicima odjela tretmana koji razvijaju programe edukacija/tretmana. Središnji ured (MP) također priprema sadržaj edukacije, priručnike za predavače/edukatore i materijale za polaznike (vidi istaknuti citat). Odgovornosti Centra za izobrazbu (MP) uglavnom su usmjerene na koordinaciju i organizaciju edukacija, poput slanja pozivnica, sastavljanja službenih pisama, pripreme certifikata, ugovaranja i plaćanja predavača/edukatora, itd. Centar za izobrazbu ne izrađuje programe edukacija.
 - Edukacije o posebnim programima tretmana koje provodi zatvorski sustav (MP) i koje se financiraju projektima Europske unije: Organizirane su samo dvije takve edukacije u proteklih pet godina, odnosno tretman preusmjeravanja agresije, prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja, edukacija o socijalnim vještinama, itd.
- **Pravosudni policajci** se prvo educiraju na **temeljnem tečaju vježbenika pravosudne policije**. S tog tečaja se pravosudni policajci (zaposlenici odjela osiguranja) angažiraju za rad u odgojnim zavodima i/ili maloljetničkom zatvoru, jer se u te institucije smješta vrlo specifična skupina maloljetnika. Centar za izobrazbu (MP) barem jednom godišnje organizira tečaj za nove zaposlenike odjela osiguranja u zatvorima i kaznionicama, što uključuje i pravosudne policajce koji će raditi u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru.
- Svi zaposlenici Ministarstva pravosuđa, uključujući zaposlenike odgojnih zavoda i maloljetničkog zatvora mogu sudjelovati u **drugim programima edukacije** koje organizira ministarstvo, kao što su tečajevi informatike, boričkih vještina, korištenje električnog paralizatora, itd.
- U posljednjih pet godina postojao je **set specijaliziranih edukacija** za zaposlenike odgojnih zavoda i maloljetničkog zatvora. EU projekt IPA-2012 'Jačanje zatvorskog sustava RH' uglavnom je bio usmjeren na infrastrukturnu reformu odgojnog zavoda u Turopolju (novi objekti i infrastruktura), ali je također uključivao jačanje kapaciteta unutar Twinning komponente projekta. Organizirane su tri specijalizirane edukacije (i edukacija edukatora - TOT) psihosocijalnih stručnjaka i/ili pravosudnih policajaca u odgojnom zavodu:
 - Postupanje u incidentnim situacijama za službenike tretmana (psihosocijalni stručnjaci)
 - Komunikacijske vještine s maloljetnim počiniteljima za pravosudne policajce (psihosocijalni stručnjaci i službenici osiguranja)
 - Priprema postupka za otpust (psihosocijalni stručnjaci i službenici osiguranja)

“Središnji ured (MP) razvija i testira programe tretmana za zatvore. Nakon pilot faze programa, odlučuju hoće li provoditi programe tretmana i hoće li organizirati edukaciju zaposlenika o načinu korištenja tih programa u zatvorima/kaznionicama (za odrasle osobe). Dosad nijedan od razvijenih programa tretmana nije bio izravno usmjeren na maloljetne počinitelje, a edukacije nisu bile prilagođene psihosocijalnim stručnjacima koji rade s maloljetnicima. Programi tretmana su usmjereni na odrasle zatvorenike. Ponekad se psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru pozivaju na sudjelovanje u edukacijama za zaposlenike odjela tretmana. Nakon edukacije od njih se traži da taj program prilagode maloljetnicima (ako su zainteresirani i/ili mogu to učiniti)”

Predstavnik Centra za izobrazbu (MP)

- ✓ **Implementacija novih znanja i vještina psihosocijalnih stručnjaka i pravosudnih policajaca:**
 - Polaznici edukacija koje organizira Centar za izobrazbu (MP) dobivaju potvrdu na kojoj je navedeno da su sudjelovali na određenoj edukaciji/završili edukaciju ('potvrda o pohađanju'). Ne postoji ispit na kraju edukacije. Nakon edukacija, Centar za izobrazbu (MP) pomaže svojim zaposlenicima u provedbi njihovih novih kompetencija u svakodnevnom radu, osobito u posebnim programima tretmana.

- ✓ **Edukatori Centra za izobrazbu (MP):**
 - Edukatori su uglavnom osobe koje su radile na razvoju određenih programa tretmana, odnosno zaposlenici Središnjeg ureda i osobe s terena koji rade u zatvorima/kaznionicama, provode pilot program i utvrđuju potencijale, opasnosti, prilagodbe, itd.
 - Centar za izobrazbu (MP) ponekad angažira vanjske edukatore s relevantnim iskustvom iz prakse, primjerice s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, nevladinih organizacija, obiteljskih centara, itd. Međutim ne postoji poseban proračun za plaćanje vanjskih edukatora i edukacija. Prijašnjih godina Ministarstvo pravosuđa je tražilo od nevladinih organizacija da provede edukaciju njihovih zaposlenika, ali se pokazalo da je to izvan proračuna Ministarstva.
 - Nakon završetka edukacija, polaznici dobivaju evaluacijski obrazac u kojem mogu ocijeniti kvalitetu rada edukatora. Središnji ured je trenutno u procesu sustavnije analize evaluacija provedenih edukacija.
 - Ministarstvo pravosuđa i Centar za izobrazbu nisu nikada organizirali edukaciju za edukatore. Međutim, takva edukacija bila je uključena u spomenuti projekt IPA te su na njoj sudjelovala dva edukatora iz Ministarstva pravosuđa/Centra za izobrazbu. Edukacije su također sadržavale smjernice i savjete o poučavanju te vježbe o načinu prenošenja informacija u edukaciji. Ti elementi su uključeni u veće teme edukacija.

- ✓ **Institucionalne potrebe Centra za izobrazbu (MP):**

O institucionalnim potrebama Centra za izobrazbu (MP) raspravljalo se na stručnim raspravama, u intervjuima s predstavnicima Ministarstva pravosuđa (MP) i Centra za izobrazbu (MP) i u fokusnim grupama sa stručnjacima (vidi §4.2.). Spomenute su sljedeće institucionalne potrebe:

 - Prema mišljenju Ministarstva pravosuđa, psihosocijalni stručnjaci koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru sudjeluju u kontinuiranim edukacijama i dobro su educirani za provođenje svojih posebnih dužnosti u radu s osuđenim dječacima i djevojčicama. Pravosudni policajci koji rade s maloljetnim počiniteljima u ovim institucijama Ministarstva međutim nisu posebno educirani za rad s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela. Oni samo sudjeluju u općenitoj edukaciji za zaposlenike zatvora. Ministarstvo pravosuđa i Centar za izobrazbu zalažu se za specijalizirane edukacije pravosudnih policajaca koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u institucijama pravosuđa.
 - Sve edukacije odvijaju se u prostorima kaznonica (MP), koje nisu namijenjene takvim aktivnostima i nisu dovoljno opremljene za provođenje edukacije. Osim toga, polaznici (psihosocijalni stručnjaci) će radije ići na drugu lokaciju umjesto da pohađaju edukacije na svom radnom mjestu. Na taj način se mogu psihološki udaljiti i više usmjeriti na znanja/vještine koje stječu na edukaciji.
 - Obavezna je supervizija nakon edukacije ili drugi oblik usmjerenja/obuke psihosocijalnih stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, kao što je mentoriranje s iskusnijim zaposlenicima. Zasad novi psihosocijalni stručnjaci dobivaju samo kratku orijentaciju.
 - Ministarstvo pravosuđa ima česte međuresorne sastanke, osobito s Ministarstvom unutarnjih poslova, ali teme rasprava nikada nisu (specijalizirane) edukacije njihovih zaposlenika. Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa nikada ne raspravlja o suradnji i/ili (specijaliziranoj) edukaciji s drugim nacionalnim obrazovnim institucijama/službama koje organiziraju (specijalizirane) edukacije stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke, kao što su Policijska akademija, Pravosudna akademija i/ili Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje.

U prethodna dva dijela izloženi su potrebni kapaciteti institucija (§13) i stvarni kapaciteti te institucionalne potrebe četiri nacionalne obrazovne institucije/službe koje organiziraju edukacije stručnjaka koji rade s djecom/mladima uključenom u kaznene postupke (§14). **Glavni zaključci** ove procjene potreba institucija (PPI) su:

- ✓ Na temelju međunarodnog zakonodavstva koje se odnosi na djecu i službenih dokumenata tijela poput Ujedinjenih naroda i Vijeća Europe, svi stručnjaci u području maloljetničkog pravosuđa trebaju pohađati **specijaliziranu edukaciju** o načinu postupanja s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način tijekom svih faza pravosudnog postupka. Neke od tema koje bi trebale biti uključene u specijalizirane edukacije su relevantni pravni okvir, dječja psihologija, ljudska prava/prava djeteta, potrebe djece uključene u kaznene postupke i postupanje s njima, komuniciranje s djecom/ispitivanje djece uključene u kazneni postupak, međuresorna/međuagencijska suradnja, itd.
- ✓ **Interaktivne i interdisciplinarne edukacije usmjerene na praktičan rad** koje stavljaju naglasak na znanje, vještine i stavove te se temelje na procjenama potreba za edukacijama i evaluacijama provedenih edukacija smatraju se najdjelotvornijim i najkorisnijim oblicima edukacije stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke u međunarodnom kontekstu. Nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na djecu spominje nužnost stručnog usavršavanja, a glavni dokument u tom području, Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.), spominje da je potrebna kontinuirana edukacija svih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kazneni postupak.
- ✓ Edukaciju stručnjaka u pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke provode **četiri nacionalne obrazovne institucije/službe**, odnosno policijske službenike za mladež educira Policijska akademija, državne odvjetnike za mladež i suce za mladež educira Pravosudna akademija, psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama educira Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP), a psihosocijalne stručnjake koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru Centar za izobrazbu (MP). Edukacija odvjetnika (branitelja) uključenih u slučajeve s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela ne organizira nacionalna obrazovna institucija/služba, već **Hrvatska odvjetnička komora**, s kojom nije provedeno sustavno istraživanje u ovoj procjeni.
- ✓ Specijalizirane edukacije o **postupanju prema djeci** uključenoj u kaznene postupke **na razvojno/dobno osjetljiv način** u skladu s međunarodnim i nacionalnim standardima i načelima, sastavni je dio edukacijskih inicijativa Policijske akademije za policijske službenike za mladež i Pravosudne akademije za državne odvjetnike za mladež i suce za mladež. Pravosudna akademija ne provodi specijalizirane edukacije stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež, osim kada ih organizira u suradnji s partnerima (Europska unija, UNICEF, itd.). Niti Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) niti Centar za izobrazbu (MP) ne organizira sustavno za svoje psihosocijalne stručnjake specijalizirane edukacije o razvojno/dobno osjetljivom postupanju prema djeci uključenoj u kaznene postupke. Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) pruža samo općenite edukacije svim psihosocijalnim stručnjacima koji rade s djecom i mladima, koje su više usmjerene na različita klinička obilježja djece i mladih u riziku ili na određene metode tretmana/intervencije. Neke od tih edukacija također su relevantne za psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama. Centar za izobrazbu (MP) nudi samo općenitu edukaciju za zaposlenike u zatvorima što se odnosi na zaposlenike tretmana i osiguranja, koja također može biti relevantna za psihosocijalne stručnjake i pravosudne policajce koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru. Edukacija o **rodno osjetljivom postupanju** s djecom uključenom u kaznene postupke nije uključena u popis nastavnih tema nijedne od četiri nacionalne obrazovne institucije/službe.
- ✓ Sve četiri nacionalne obrazovne institucije/službe **surađuju s međunarodnim, europskim i nacionalnim organizacijama**, kao što su UNICEF, Europska unija i organizacije civilnog društva/nevladine organizacije, na osmišljavanju i/ili provođenju specijaliziranih edukacija za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Sudionici općenito veoma cijene ovakve specijalizirane edukacije, ali ne radi se o održivim edukacijskim inicijativama.

- ✓ Održivi **dugoročni programi edukacije i kontinuirana edukacija** stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka predstavljaju prije iznimku nego pravilo. Samo je Policijska akademija razvila dugoročni program edukacije policijskih službenika za mladež. Kontinuirana obuka policijskih službenika za mladež sastoji se od osnovne i napredne edukacije te dodatnih tečajeva za obnavljanje znanja i/ili specijalizirane radionice. Pravosudna akademija nema dugoročne programe edukacije i ne organizira kontinuiranu edukaciju stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu, već svake godine odlučuje o specijaliziranim edukacijama državnih odvjetnika za mladež. Specijalizirane edukacije stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade s mladima još uvijek nisu uključene u program Pravosudne akademije. Niti Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) niti Centar za izobrazbu (MP) nema dugoročni program edukacija ili kontinuiranu edukaciju stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu. Organizira se samo osnovna, općenita edukacija psihosocijalnih stručnjaka, a ne postoje napredne edukacije i/ili programi specijaliziranih edukacija psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Takva praksa nije u skladu s ciljem koji promiče 'Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.)' da je potrebno 'sustavno unapređivati kompetencije svih stručnjaka pravne i izvanpravne struke koji su uključeni u pravosudne postupke u kojima sudjeluju djeca'.
- ✓ U općenitom smislu, sudjelovanje na **specijaliziranim edukacijama ne predstavlja minimalnu kvalifikaciju** za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Samo policijski službenici za mladež moraju sudjelovati u specijaliziranim edukacijama koje organizira Policijska akademija. Sudjelovanje na specijaliziranim edukacijama koje organizira Pravosudna akademija nije minimalna kvalifikacija za državne odvjetnike za mladež, suce za mladež i stručne suradnike izvanpravne struke koji rade s mladima. Isto vrijedi za psihosocijalne stručnjake koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Niti Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) niti Centar za izobrazbu (MP) ne smatra sudjelovanje na specijaliziranim edukacijama minimalnom kvalifikacijom za rad u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama odnosno u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru. Prema mišljenju različitih dionika, stručnjaci koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela trebaju biti zaposleni na temelju svoje unutarnje motivacije i trebaju imati specijalistička pravna, kriminalistička i psihosocijalna znanja i vještine za rad s djecom uključenom u kaznene postupke (temeljem svojeg visokoškolskog/sveučilišnog obrazovanja).
- ✓ Evaluacijski obrasci koje sudionici ispunjavaju nakon (specijaliziranih) edukacija predstavljaju koristan alat za **poboljšavanje kasnijih edukacija** i prilagođavanje kasnijih (specijaliziranih) edukacija potrebama stručnjaka. Sve četiri nacionalne obrazovne institucije/službe zahtijevaju od sudionika da na kraju (specijaliziranih) edukacija ispune evaluacijski obrazac o različitim elementima edukacije, kao što su sadržaj, metode, edukatori, itd. Policijska akademija i Pravosudna akademija sustavno analiziraju evaluacijske obrasce, koriste rezultate kako bi unaprijedili (specijalizirane) edukacije svojih stručnjaka i u svoje baze podataka unose rezultate evaluacije. Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) i Centar za izobrazbu (MP) proučavaju ispunjene evaluacijske obrasce, ali ne koriste sustavno prijedloge sudionika za edukacijske svrhe u budućnosti.
- ✓ Manja je djelotvornost specijalizirane edukacije u kojoj ne postoje smjernice o primjeni novih znanja, vještina i stavova koje su stručnjaci stekli, nego kada nakon edukacije slijedi **supervizija ili praćenje** na radnom mjestu. 'Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.)' promiče superviziju 's obzirom na identificirane potrebe i specifične zahtjeve radnih uloga' za sve stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Nijedno relevantno tijelo vlasti ne organizira sustavnu superviziju svojih stručnjaka, ali svi prepoznaju potrebu za nekim oblikom supervizije u radnom okruženju svojih stručnjaka. Ured UNICEF-a u Hrvatskoj je nedavno u suradnji s Ministarstvom pravosuđa i Pravosudnom akademijom organizirao superviziju stručnih suradnika izvanpravne struke koji rade na sudovima za mladež. Policijski službenici za mladež⁴², državni odvjetnici za mladež, suci za mladež, stručnjaci izvanpravne struke u državnom odvjetništvu, psihosocijalni stručnjaci koji rade u sustavu socijalne skrbi i psihosocijalni stručnjaci koji rade u sustavu pravosuđa nisu dobili nikakav oblik sustavne i kontinuirane supervizije općenito niti nakon (specijalizirane) edukacije. Psihosocijalni stručnjaci koji

⁴² Policijska akademija organizira 'stratešku superviziju', što znači da se analiziraju spisi policijski službenika za mladež i daju povratne informacije. To je drukčiji oblik supervizije od onog prikazanog u ovom dijelu.

rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim ustanovama i odgojnim zavodima osim supervizije nakon (specijalizirane) edukacije u provođenju novih znanja, vještina i stavova, žele i općenitu superviziju koja bi im pomogla u složenim slučajevima i izazovima s kojima se susreću u slučajevima s djecom uključenom u kaznene postupke.

- ✓ Sve četiri nacionalne obrazovne institucije/službe provode **interaktivne (specijalizirane) edukacije** svojih stručnjaka. Uz predavanja i PowerPoint prezentacije postoje plenarne rasprave, pojedinačne i grupne vježbe i studije slučaja te igranje uloga i simulacije ako ima adekvatan broj polaznika za takve aktivnosti. Policijska akademija te donekle i Pravosudna akademija, za svoje stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke organizira edukacije koje su usmjerene na praktičan rad. Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) i Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa (MP) također organiziraju praktične edukacije, ali one nisu namijenjene isključivo psihosocijalnim stručnjacima koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela.
- ✓ **Interdisciplinarna obuka** u kojoj su polaznici s različitim obrazovanjem i/ili različitim stručnim iskustvima nije obuhvaćena (specijaliziranim) edukacijama koje organiziraju četiri nacionalne obrazovne institucije/službe. Međutim, interdisciplinarne (specijalizirane) edukacije organiziraju se ponekad, kada postoje vanjski partneri uz institucije/službe, kao što su UNICEF, Europska unija i organizacije civilnog društva/nevladine organizacije.
- ✓ Četiri nacionalne obrazovne institucije/službe imaju vlastitu politiku u vezi s **edukatorima koji provode specijalizirane edukacije** svojih stručnjaka. Policijska akademija za edukaciju policijskih službenika za mladež koristi vlastite interne policijske edukatore koje zapošljava akademija i vanjske edukatore koji nisu iz područja policije, kao što su psiholozi, stručnjaci u sustavu zdravstva, itd. Ostale nacionalne obrazovne institucije/službe iz ove procjene nemaju svoje interne edukatore koje zapošljava institucija. Zapošljavaju edukatore i stručnjake ovisno o pojedinim temama edukacije. Pravosudna akademija ima svoje vanjske edukatore i to su uglavnom zamjenici sudaca (za mladež), državni odvjetnici (za mladež) i profesori prava. Gotovo nikad ne pozivaju edukatore izvanpravne struke da održavaju specijalizirane edukacije državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež (i stručnih suradnika izvanpravne struke za mladež). Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) zapošljava uglavnom profesore i predavače sa sveučilišta i predstavnike nevladinih organizacija za euciranje njihovih psihosocijalnih stručnjaka u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama. Centar za izobrazbu (MP) obično poziva predstavnike Središnjeg ureda (MP) ili psihosocijalne stručnjake koji rade u zatvorima/kaznionicama na provođenje edukacije zaposlenika odgojnih zavoda i maloljetničkog zatvora.
- ✓ Stručnjaci koji su angažirani kao edukatori **ne moraju nužno biti dobri metodičari**. Policijska akademija i Pravosudna akademija redovito za svoje edukatore organiziraju edukacije o didaktici. Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) organizirala je nekoliko edukacija za edukatore, ali o predmetima/temama relevantnima za njihove edukatore, a ne o didaktici. Centar za izobrazbu (MP) nije nikada organizirao edukaciju edukatora (osim u okviru jedno IPA projekta).
- ✓ Sve četiri nacionalne obrazovne institucije/službe navele su **institucionalne** potrebe. Najduži popis potreba dale su Pravosudna akademija i Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP). Sve nacionalne obrazovne institucije/službe spomenule su da trebaju (više) odgovarajućih načina za educiranje svojih stručnjaka. Policijska akademija treba više specijaliziranih edukacija uključujući e-učenje i modularnu edukaciju te obuku na radnom mjestu za policijske službenike za mladež. Specijalizirane edukacije koje organizira Pravosudna akademija usmjerene su više na poznavanje pravnog okvira nego interpersonalnih vještina i više na maloljetne počinitelje nego djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela. Pravosudna akademija treba specijalizirane edukacije stručnjaka izvanpravne struke koji rade s mladima i kontinuiranu edukaciju državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež, osobito o temama koje se ne tiču zakonskih izmjena i dopuna. Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) treba ulagati u održiv i dugoročan plan specijaliziranih edukacija psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke, što obuhvaća superviziju psihosocijalnih stručnjaka za mladež. Također je potrebno poboljšati komunikaciju o novim edukacijskim potrebama te o odabiru sudionika edukacije i međuresornoj suradnji. Centar za izobrazbu (MP) treba razviti i organizirati specijaliziranu edukaciju psihosocijalnih stručnjaka, što se odnosi na zaposlenike tretmana i osiguranja, koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru. Također se može poboljšati međuresorna suradnja.

16. PREPORUKE O SPECIJALIZIRANIM EDUKACIJAMA STRUČNJAKA KOJI RADE S DJECOM UKLJUČENOM U KAZNE POSTUPKE

Ured UNICEF-a za Hrvatsku namjerava pružiti pomoć nacionalnim obrazovnim institucijama/službama u **razvijanju i jačanju specijaliziranih edukacija stručnjaka** koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke, odnosno s maloljetnim počiniteljima (vidi istaknuti Članak 40.) i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela (vidi istaknute Smjernice br. 41 i 43). U ovom izvješću izloženi su rezultati procjene potreba za edukacijama (PPE) i procjene potreba institucija (PPI).

“Odbor želi istaknuti da je ključni uvjet pravilne i učinkovite primjene ovih prava ili garancija osobna kvaliteta osoba koje se bave maloljetničkim pravosuđem. Obučavanje stručnjaka kao što su policijski službenici, tužitelji, pravni i drugi zastupnici djece, suci, službenici za probaciju, socijalni radnici i druge osobe, od ključne je važnosti i treba se odvijati na sustavan i kontinuiran način. Ti stručnjaci trebaju biti dobro informirani o tjelesnom, psihološkom, mentalnom i društvenom razvoju djeteta, a posebno adolescenata, kao i o posebnim potrebama najranjivije djece, kao što su djeca s teškoćama u razvoju, raseljena djeca, djeca koja žive na ulici, djeca izbjeglice i tražitelji azila te djeca koja pripadaju manjinskoj grupi zbog svoje rase, etniciteta, vjere, jezika i drugo”.

Članak 40. Općeg komentara br. 10 Odbora za prava djeteta (2007.)

Procjenom potreba za edukacijama utvrđene su potrebne i stvarne kompetencije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka, za postupanje prema maloljetnim počiniteljima i djeci žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način te u skladu s nacionalnim i međunarodnim standardima i načelima. Procjenom su također utvrđene potrebe za edukacijama policijskih službenika za mladež, državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež, stručnih suradnika izvanpravne struke i psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru. Procjenom potrebama institucija utvrđeni su potrebni i stvarni kapaciteti nacionalnih obrazovnih institucija/službi za organiziranje i održavanje specijaliziranih edukacija stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Procjenom su također utvrđene institucionalne potrebe Policijske akademije, Pravosudne akademije, Centra za izobrazbu Ministarstva pravosuđa (MP) i Službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP). Rezultati obje procjene omogućuju donošenje informiranih odluka o razvijanju novih i jačanju postojećih programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija, u

“Prikladna obuka, edukacija i informacije trebaju biti dostupni stručnjacima koji rade s djecom žrtvama i svjedocima kako bi se specijalizirane metode, pristupi i odnosi poboljšali i održavali. ... Takvo osposobljavanje treba uključivati: (a) relevantne norme, standarde i načela, uključujući prava djeteta; (b) načela i etičke obveze njihove službe; (c) znakove i simptome koji upućuju na kaznena djela protiv djece; (d) vještine i metode procjene krznog stanja, osobito pri daljnjem upućivanju, s naglaskom na potrebi za povjerljivosti; (e) učinak, posljedice, uključujući negativne fizičke i psihološke utjecaje te traume vezane uz kaznena djela nad djecom; (f) posebne mjere i metode pri pomaganju djeci žrtvama i svjedocima u pravosudnom postupku; (g) međukulturalna te jezična, vjerska, društvena i rodna pitanja vezana uz dob; (h) odgovarajuće komunikacijske vještine između odraslih i djece; (i) vještine procjene i intervjuiranja koje umanjuju traumu kod djeteta dok istovremeno pridonose kvaliteti informacija dobivenih od djeteta; (j) vještine ophođenja prema djeci žrtvama i svjedocima na osjećajan, konstruktivan i ohrabrujući način pun razumijevanja; (k) metode za zaštitu i izvođenje dokaza te ispitivanje djece svjedoka; (l) uloge koje imaju i metode koje koriste stručnjaci koji rade s djecom žrtvama i svjedocima”.

Smjernice br. 41 i 43 UN-ovih Smjernica o pravosudnim pitanjima koja uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela (2005.)

smislu vrste edukacija, sadržaja, metodologije, edukatora, evaluacije edukacije, organiziranja edukacije i primjene novih znanja, vještina i stavova u praksi. U četvrtom, posljednjem dijelu izvješća PPE/PPI, istraživački tim je formulirao devetnaest preporuka o specijaliziranim edukacijama koje organiziraju nacionalne obrazovne institucije/službe kako bi se osiguralo da su stručnjaci kvalificirani, na odgovarajući način educirani i da se prema njima djelotvorno provodi supervizija.

16.1. PETNAEST OPĆIH PREPORUKA ZA NACIONALNE OBRAZOVNE INSTITUCIJE/SLUŽBE

Sljedećih petnaest općih preporuka relevantno je za sve četiri nacionalne obrazovne institucije/službe i njihove partnere, iako su neke komponente možda već (djelomično) ispunjene (vidi Drugi i Treći dio). Istraživački tim međutim smatra kako je važno da svaka obrazovna institucija/služba potvrdi jesu li sve opće preporuke u potpunosti ostvarene. Stoga su navedene u ovom posebnom odjeljku.

Preporuka br. 1: Minimalne kvalifikacije za sudjelovanje u specijaliziranoj edukaciji.

Različiti zakoni i službeni dokumenti propisuju kakvo obrazovanje je potrebno prije imenovanja/zapošljavanja stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa i psihosocijalnih stručnjaka (također se naziva 'edukacijom prije rada'). Ovdje se ubraja srednjoškolsko obrazovanje, viša škola ili sveučilišno obrazovanje (prvostupnička i diplomatska razina). Edukacija prije rada omogućuje opće stručno znanje i vještine (i stavove) relevantne za rad stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke. Za stručnjake u području maloljetničkog pravosuđa, unutarnja ili pojedinačna motivacija (također se koristi riječ 'sklonost') za rad s djecom/mladima, ili još konkretnije, s djecom u kontaktu sa zakonom, također predstavlja minimalnu kvalifikaciju. Međutim sudjelovanje u specijaliziranim edukacijama pri zapošljavanju i/ili nedugo nakon imenovanja/zaposlenja (također se koristi naziv 'edukacija na radu') ne smatra se minimalnom kvalifikacijom svih stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke⁴³. Sveobuhvatna specijalizirana edukacija stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela uključuje osnovnu specijaliziranu edukaciju i naprednu specijaliziranu edukaciju (vidi preporuku br. 3) koje pružaju komplementarna stručna znanja, vještine i stavove bitnim za djecu uključenu u kaznene postupke i za pojedinačne stručne zadatke i odgovornosti koje stručnjaci moraju provoditi (vidi preporuku br. 6). Pozivamo relevantna ministarstva/tijela vlasti, nacionalne obrazovne institucije/službe i druge relevantne dionike da potvrde nužnost sudjelovanja stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela, u sveobuhvatnim i kontinuiranim specijaliziranim edukacijama (cjeloživotno učenje) te da detaljno propišu tu minimalnu kvalifikaciju službenom dokumentu (ili zakonu).

Preporuka br. 2: Specijalizirana obuka na nacionalnoj razini koju financira država.

Financiranje potrebnih specijaliziranih edukacija stručnjaka predstavlja izazov za nacionalne obrazovne institucije/službe i ministarstva/tijela vlasti. Ako se sudjelovanje na specijaliziranoj edukaciji smatra minimalnom kvalifikacijom za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalne stručnjake (vidi preporuku br. 1) te prema tome obveznom, Vlada treba osigurati odgovarajuća sredstva za organiziranje specijaliziranih edukacija u cijeloj zemlji. Takvo održavanje specijaliziranih edukacija daje jednake mogućnosti obrazovanja svim stručnjacima koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela te prema tome i jednako postupanje s dječacima i djevojčicama uključenima u kaznene postupke neovisno o tome gdje žive i kako dolaze u kontakt sa zakonom. Decentralizirana specijalizirana edukacija može biti obavezna te treba odgovoriti na lokalne potrebe (ukoliko one postoje) kao što je postupanje s djecom određenih etničkih skupina koja dolaze u kontakt sa zakonom.

Preporuka 3: Kontinuirana i sveobuhvatna specijalizirana edukacija svih stručnjaka.

Gotovo svi stručnjaci koji rade na slučajevima djece uključene u kaznene postupke sudjeluju u kratkoročnim specijaliziranim edukacijama, radionicama i/ili seminarima. Međutim stručnjaci također trebaju sudjelovati u kontinuiranoj i sveobuhvatnoj specijaliziranoj edukaciji (cjeloživotno učenje) kako bi stekli sva potrebna

⁴³ Postoje na primjer minimalne kvalifikacije policijskih službenika za mladež koje obuhvaćaju njihovo opće obrazovanje i specijaliziranu edukaciju nakon što postanu policijski službenici za mladež. Opće obrazovanje državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež je jasno propisano, ali ne moraju proći specijaliziranu edukaciju o postupanju s djecom uključenom u kaznene postupke kako bi bili imenovani ili nakon imenovanja. Isto vrijedi za psihosocijalne stručnjake koji s djecom rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim ustanovama, odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru. Za pravosudne policajce koji rade s maloljetnim počiniteljima u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru ne postoje minimalni standardi o specijaliziranoj edukaciji.

znanja, vještine i stavove za postupanje s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način te kako bi bili dobro informirani o teorijskim i praktičnim promjenama koje su relevantne za maloljetničko pravosuđe. Kontinuirana specijalizirana edukacija (cjeloživotno učenje) podrazumijeva da stručnjaci sudjeluju u osnovnoj i naprednoj specijaliziranoj edukaciji nakon čega slijede redoviti tečajevi za obnavljanje znanja i/ili posebni seminari/radionice. U praksi nacionalne obrazovne institucije/službe pokušavaju organizirati specijalizirane edukacije koje nastoje biti sveobuhvatne. Procjena PPE/PPI pokazala je međutim da psihosocijalni stručnjaci ne dobivaju dovoljno specijaliziranih edukacija o pravnom okviru i zakonskim izmjenama koje su relevantne za postupanje s djecom uključenom u kaznene postupke, a stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu ne dobivaju dovoljno specijaliziranih edukacija o drugim disciplinama i interpersonalnim vještinama. Sveobuhvatne specijalizirane edukacije stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke trebaju sadržavati barem ove teme:

- ✓ Općenita znanja, vještine i stavovi za sve stručnjake:
 - Postupanje s djecom u skladu s njihovim potrebama i na način prilagođen djetetu
 - Postupanje s dječacima i djevojčicama na rodno osjetljiv način
 - Temeljna načela, odnosno najbolji interes djeteta; nediskriminacija; sudjelovanje/izražavanje stavova i problema; dostojanstvo; povjerljivost; život, opstanak i razvoj
 - Međunarodni standardi i načela
 - Nacionalno zakonodavstvo
 - Razvoj djeteta i dječja psihologija
 - Ljudska prava i prava djeteta
 - Uspostavljanje povezanosti/profesionalnog odnosa s djecom uključenom u kaznene postupke (i s njihovim roditeljima/skrbnicima)
 - Komuniciranje s dječacima i djevojčicama uključenima u kaznene postupke
 - Uloge i odgovornosti stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke
 - Etika/vrijednosti
- ✓ Posebni oblici znanja, vještina i stavova za svako zanimanje: (također vidi preporuku br. 5)
 - Smjernice/standardni postupci rada u postupanju s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela (vidi preporuku br. 6)
 - Uloge i odgovornosti
 - Suradnja s drugim stručnjacima i međuresorna/međuagencijska suradnja (vidi preporuke br. 6 i 10)
 - Intervjuiranje/ispitivanje djece uključene u kaznene postupke
 - Mjere, usluge i programi za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela
 - Procjena djece uključene u kaznene postupke
 - Priprema dokumentacije i izvješća
 - Druga područja kao što su pravo, psihologija, socijalni rad, socijalna pedagogija, kriminologija, itd.
 - Teorijske i praktične promjene, primjerice restorativna pravda, alternative pritvoru, priprema djece žrtava/svjedoka kaznenih djela za sud, ispitivanje putem video uređaja, djeca u pokretu, itd.

Ako specijalizirana edukacija ne odgovori na ove općenite i određene teme, uključenost u kaznene postupke može psihološki, emocionalno i/ili socijalno naštetiti dječacima i djevojčicama.

Preporuka br. 4: Specijalizirana edukacija o drugim ranjivim skupinama dječaka i djevojčica.

Procjena PPE/PPI obuhvatila je samo dječake i djevojčice uključene u kaznene postupke. Međutim, stručnjacima koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela često su potrebna dodatna znanja, vještine i/ili stavovi o drugim ranjivim skupinama djece. Zato nacionalne obrazovne institucije/službe mogu razmotriti dodatno razvijanje svojih specijaliziranih osnovnih i/ili naprednih edukacija za policijske službenike za mladež, državne odvjetnike za mladež, suce za mladež, stručne suradnika izvanpravne struke i psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim ustanovama, odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru, uključivanjem tema koje se odnose na sljedeće skupine djece:

- ✓ Dječaci i djevojčice uključeni u građanske postupke
- ✓ Dječaci i djevojčice ispod dobne granice kaznene odgovornosti u sukobu/kontaktu sa zakonom
- ✓ Dječaci i djevojčice u riziku od kontakta sa zakonom
- ✓ Dječaci i djevojčice kojima je potrebna skrb i zaštita (uključujući djecu koja žive na ulici)
- ✓ Dječaci i djevojčice u pokretu (kao što su djeca migranti, djeca izbjeglice i djeca bez pratnje)

- ✓ Dječaci i djevojčice izloženi institucionalizaciji i drugim intervencijama sustava socijalne skrbi

Preporuka br.5: Specijalizirana edukacija drugih skupina stručnjaka.

Procjena PPE/PPI nije obuhvatila sve stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke, nego samo policijske službenike za mladež, državne odvjetnike za mladež, suce za mladež, stručne suradnike izvanpravne struke i psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim ustanovama, odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru. Nacionalne obrazovne institucije/službe mogle bi razmotriti organiziranje specijaliziranih edukacija, radionica i/ili seminara za druge skupine stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela uključenima u kaznene postupke, kao što su:

- ✓ Pravosudni policajci za mladež
- ✓ Odvjetnici (obrane) za mladež
- ✓ Suci izvršenja
- ✓ Suci vrhovnog suda
- ✓ Liječnici i medicinsko osoblje (uključujući psihijatre)
- ✓ Jezični stručnjaci i drugi stručnjaci koji se bave ranjivom djecom i/ili djecom s teškoćama u razvoju
- ✓ Tumači u slučajevima s djecom uključenom u kaznene postupke
- ✓ Upravljanje organizacijama i institucijama koje nude usluge/programe za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela

Preporuka br. 6: Smjernice o standardnim operativnim postupcima u sklopu specijaliziranih edukacija.

Za neke skupine stručnjaka i/ili neka organizacijska tijela postoje detaljne smjernice o načinu postupanja s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i standardni operativni postupci (SOP)⁴⁴ o načinu postupanja s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na dobno/razvojno i rodno osjetljiv način i/ili smjernice/SOP o suradnji s drugim stručnjacima u određenim područjima. Postoje primjerice međusektorski protokoli o reagiranju na obiteljsko nasilje i nasilje među djecom. Međutim, može postojati potreba za praktičnim smjericama/SOP za sve vrste stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke i/ili sva organizacijska tijela, odnosno policijske službenike za mladež, državno odvjetništvo, sudove za mladež, centre za socijalnu skrb, odgojne ustanove, odgojne zavode i maloljetnički zatvor. Ako postoje detaljne smjernice/SOP, one trebaju biti uklopljene u osnovnu specijaliziranu edukaciju svake skupine relevantnih stručnjaka, odnosno policijskih službenika za mladež, državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež, stručnih suradnika izvanpravne struke i psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb, odgojnim ustanovama, odgojnim zavodima i/ili maloljetničkom zatvoru.

Preporuka br. 7: Dugoročni i kvalitetni programi/kurikulumi specijaliziranih edukacija.

Nacionalne obrazovne institucije/službe i ministarstva/tijela vlasti ulažu u specijalizirane edukacije svojih stručnjaka. U idealnom slučaju, programi/kurikulumi specijalizirane edukacije za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke temelje se na procjeni potreba za edukacijama, koja je šira od pukog prikupljanja željenih tema te uključuje različite metode i izvore kao što su:

- ✓ Upitnici za iskusne i novoimenovane stručnjake
- ✓ Fokusne grupe i/ili intervjui sa stručnjacima iz ministarstava/tijela vlasti i upravama relevantnih organizacija, usluga i programa
- ✓ Analiza evaluacija specijaliziranih edukacija
- ✓ Pregled nacionalnog i međunarodnog zakonodavstva i politika

Sve nacionalne obrazovne institucije/službe trebaju same provesti procjenu potreba za edukacijama svojih stručnjaka, u bliskoj suradnji s relevantnim ministarstvom ili tijelom/tijelima vlasti. Stručnjaci i suradnici s kojima trebaju raditi, mogu navesti svoje potrebe za edukacijama i dati druge relevantne priloge. Poželjno je da se nacrt programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija podijeli s praktičarima i mogućim polaznicima specijalizirane edukacije kako bi se dobile njihove povratne informacije. Preporuča se razvoj dugoročnih i kvalitetnih programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija (u trajanju od 4 do 5 godina), za što je potrebna

⁴⁴ Standardni operativni postupci predstavljaju pisane smjernice kojima se opisuju rutinske ili redovite aktivnosti i prema kojima svoj rad usmjeravaju organizacije, kao što su policijska služba za mladež, državno odvjetništvo, centri za socijalnu skrb, itd. Tim postupcima definiraju se zajednički standardi i detaljan pristup postupanju s ciljanom skupinom/skupinama djece te su stručnjaci osnaženi u provođenju svojih zadataka na najstručniji način.

dobro utemeljena vizija relevantne nacionalne obrazovne institucije/službe i relevantnog ministarstva/tijela vlasti o svim relevantnim komponentama osnovnih i naprednih specijaliziranih edukacija kao što su:

- ✓ Ciljevi edukacije
- ✓ Sadržaj teme edukacije (vidi preporuke br. 3 i 4)
- ✓ Očekivani ishodi (u smislu znanja, vještina i stavova)
- ✓ Polaznici (veličina skupine, vrste stručnjaka i kriteriji odabira) (vidi preporuku br. 10)
- ✓ Trajanje edukacije
- ✓ Metodologija edukacije (vidi preporuku br. 9)
- ✓ Alati i oprema za edukaciju
- ✓ Prostorije za održavanje edukacije i razmještaj
- ✓ Edukatori (vidi preporuku br. 12)
- ✓ Financijska sredstva (vidi preporuku br. 2) (uključujući interdisciplinarnu edukaciju, edukaciju mentora/supervizora te edukaciju edukatora) (vidi preporuke br. 10, 11 i 12)

Dobro utemeljena vizija također podrazumijeva djelotvornu strategiju za rješavanje strukturnih izazova i institucionalnih potreba nacionalnih obrazovnih institucija/službi (vidi preporuku br. 15). Ako su nacionalne obrazovne institucije/službe organizirale specijaliziranu edukaciju svojih stručnjaka u suradnji s međunarodnim i nacionalnim organizacijama, poput UNICEF-a, Europske unije i organizacija civilnog društva/nevladinih organizacija i te inicijative su evaluirane kao djelotvorne i korisne, može se razmotriti uključivanje tih tema u program/kurikulum edukacije čime se osigurava održivost.

Preporuka br. 8: Redovito provjeravanje programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija.

Nacionalne obrazovne institucije/službe i ministarstva/tijela vlasti smatraju da je važno evaluirati specijalizirane edukacije koje organiziraju za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalne stručnjake korištenjem standardiziranog evaluacijskog obrasca na kraju edukacije. Rezultati evaluacije se međutim ne koriste uvijek na sustavan način za poboljšanje i prilagodbu kasnijih specijaliziranih edukacija. Preporuča se redovito provjeravanje svih programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija te godišnja ažuriranja u skladu s novim i suvremenim oblicima socijalnih rizika, novim oblicima kaznenih djela u kojima su počinitelji djeca, novim oblicima problema u ponašanju, itd. (ako je to potrebno). Evaluacija programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija, što uključuje samoprocjenu stručnjaka prije i poslije edukacije, treba pokrivati što više komponenti osnovne i napredne specijalizirane edukacije (vidi preporuku br. 7) te primjenu stečenih znanja, vještina i stavova u stvarnom radnom okruženju stručnjaka (vidi preporuku br. 11) i međusektorsku/međuagencijsku suradnju stručnjaka i organizacijskih tijela (vidi preporuku br. 10). Nacionalne obrazovne institucije/službe možda će htjeti stvoriti interne baze podataka koje bi sadržavale evaluacije svih specijaliziranih edukacija, osobito kako bi se osiguralo da se ponovno mogu zaposliti kvalitetni i kvalificirani edukatori.

Preporuka br. 9: Djelotvornost i korisnost specijaliziranih edukacija.

Nacionalne obrazovne institucije/službe nastoje organizirati specijalizirane edukacije koje će biti najdjelotvornije i najkorisnije za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalne stručnjake. To konkretno podrazumijeva sljedeće:

- ✓ Edukacija je usmjerena na praktičan rad korištenjem studija slučaja, vježbi rješavanja problema, gledanja videozapisa, studijskih/terenski posjeta, simulacija, itd.
- ✓ Interaktivne/participativne edukacije provode se putem plenarnih rasprava, *brainstorminga*, vježbi u malim skupinama, simulacija, predstavljanja i igranja uloga, itd.
- ✓ Održavaju se međusektorske/interdisciplinarne edukacije, odnosno sudjeluju sudionici s različitim stručnim iskustvima koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke (vidi preporuku br. 10)

Djelotvornost i korisnost osnovnih i naprednih specijaliziranih edukacija također može značiti:

- ✓ Proširenje uobičajenih jednodnevnih/dvodnevnih specijaliziranih edukacija kako bi sudionici imali dovoljno vremena da promisle o novim znanjima i vježbaju nove vještine i stavove
- ✓ Modularna edukacija kako bi se omogućio postepeni proces učenja, uključujući prijenos znanja, vještina i stavova na radno okruženje
- ✓ Korištenje novih tehnologija i medija, kao što su e-učenje/učenje *online*, *Skype*/video-konferencije, rasprave *online*/forum ili platforma za savjetovanje, korištenje društvenih mreža

- ✓ Uključivanje obaveznih testova/ispita na kraju specijaliziranih edukacija kako bi se osiguralo da je rezultat sudjelovanja stručnjaka veća razina znanja, vještina i stavova

Preporuka br. 10: Međusektorske i interdisciplinarne specijalizirane edukacije.

Svi dionici su svjesni da je interdisciplinarna edukacija stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka važna komponenta specijaliziranih edukacija. Nacionalne obrazovne institucije/službe obično obavještavaju svoje stručnjake kada se poduzimaju takve interdisciplinarne inicijative. Interdisciplinarni sastanci, radionice i seminari na kojima sudjeluju kolege iz drugih disciplina, što uključuje odvjetnike/pomoćnike odvjetnika i forenzičko/medicinsko osoblje uključeno u slučajeve maloljetnih počinitelja i/ili djece žrtava/svjedoka kaznenih djela, mogu dati dodatnu vrijednost osnovnim i naprednim specijaliziranim edukacijama. Moguće prednosti su:

- ✓ Razmjena poticajnih/dobrih praksi i iskustava
- ✓ Rasprave o prepoznatim izazovima i mogućim rješenjima kroz suradnju
- ✓ Razmišljanja o vlastitim odgovornostima i radu s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela iz druge perspektive/discipline
- ✓ Omogućavanje rasprava o međusektorskoj i međuagencijskoj suradnji
- ✓ Poticaj za primjenu interdisciplinarnih pristupa u slučajevima s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela

Međusektorske i interdisciplinarne edukacije, radionice i seminari mogu se organizirati na nacionalnoj i regionalnoj razini uz zajedničko sudjelovanje lokalnih praktičara. Nacionalne obrazovne institucije/službe razumiju da su za interdisciplinarne edukacije potrebni kvalificirani i iskusni voditelji edukacija, po mogućnosti iz različitih disciplina, koji znaju stvoriti sigurno okruženje za učenje u kojem se sudionici osjećaju ugodno kada raspravljaju o izazovima s kojima se susreću i uvježbavaju nove vještine zajedno s kolegama iz drugih disciplina⁴⁵. Ako se održavanje interdisciplinarnih nastave pokaže problematičnim za edukatora/edukatore i/ili nacionalnu obrazovnu instituciju/službu, dobra alternativa može biti zajednički terenski/studijski posjet službi/organizaciji koja je relevantna za sve sudionike/stručnjake, kao što je sud za mladež i prostorija za snimanje iskaza, centar za socijalnu skrb ili odgojni zavod, nakon čega se može povesti rasprava sa svim sudionicima/stručnjacima. Suradnja s međunarodnim organizacijama koje financiraju projekte u vezi djece uključene u kaznene postupke, kao što su UNICEF, UNHCR i Europska unija, također mogu biti prikladan način dodavanja međusektorske/interdisciplinarne komponente specijaliziranoj edukaciji stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka.

Preporuka br. 11: Supervizija i mentorstvo/vođenje na radnom mjestu nakon specijalizirane edukacije⁴⁶.

Nacionalne obrazovne institucije/službe i ministarstva/tijela vlasti prepoznaju važnost dopunjavanja specijaliziranih edukacija supervizijom/mentorstvom/vođenjem na stvarnom radnom mjestu stručnjaka koji se bave djecom uključenom u kaznene postupke. Takva supervizija/mentorstvo/vođenje doprinosi održivim promjenama u ponašanju i stavovima te osigurava da stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalni stručnjaci postupaju s maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način. Primjena novih znanja, vještina i stavova stečenih putem pojedinačnih edukacija/edukacija u učionici zahtijeva da stručnjake kada se vrate u svoje stvarno radno okruženje vode i podržavaju supervizori i/ili iskusniji kolege (iste profesije). Stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalni stručnjaci trebaju uzore, mjerila, savjete i konstruktivne povratne informacije o svojoj uspješnosti i napretku. Supervizija/mentorstvo na radnom mjestu, i individualno i u skupini, vrlo je koristan i ponekad obavezan doprinos specijalizaciji stručnjaka, ali može samo dopunjavati specijaliziranu edukaciju, ne može je nikada zamijeniti. Kako bi se postalo kompetentnim mentorom/supervizorom potrebna je edukacija, a to znači da nacionalne obrazovne institucije/službe moraju uzeti u obzir uključivanje 'edukacije o mentoriranju/superviziji' u svoje programe/kurikulume (vidi Preporuku br. 7).

⁴⁵ Državni odvjetnici (za mladež) i suci (za mladež) ne moraju se primjerice uvijek osjećati dovoljno sigurno da raspravljaju o preprekama ili sudjeluju u igranju uloga ako policijski službenici (za mladež) i/ili psihosocijalni stručnjaci (za mladež) također sudjeluju na edukaciji.

⁴⁶ U ovom izvješću supervizija se koristi kao širi pojam nego obuka na radnom mjestu. Oba pojma se odnose na pomaganje stručnjacima u provođenju njihovih novih kompetencija u svakodnevnoj praksi, davanje konstruktivnih povratnih informacija o njihovoj uspješnosti i napretku, savjetovanje, ulogu uzora i mjerila, itd. nakon što su stručnjaci sudjelovali u (specijaliziranoj) edukaciji. Supervizija međutim također može obuhvaćati pomaganje stručnjacima neovisno o njihovom sudjelovanju u (specijaliziranoj) edukaciji, odnosno u svakodnevnoj praksi općenito, kriznim intervencijama, sprečavanju sagorijevanja na poslu, smanjenju stresa, itd.

Preporuka br. 12: Tim unutarnjih i vanjskih voditelja za provođenje specijaliziranih edukacija.

Nacionalne obrazovne institucije/službe imaju vlastite politike o edukatorima koji provode specijalizirane edukacije. Uglavnom za educiranje o pojedinim temama zapošljavaju stručnjake koji imaju slično obrazovanje kao i sudionici. Stvaranje tima unutarnjih i vanjskih voditelja edukacije koji su educirani o sadržaju i poučavanju tema obuhvaćenih programom edukacije/kurikulumom nacionalne obrazovne institucije/službe daje veću učinkovitost u smislu održivosti i kvalitete. Takav tim edukatora također omogućuje nacionalnim obrazovnim institucijama/službama da koriste interdisciplinarni par edukatora za vođenje specijalizirane edukacije stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka, što će obogatiti sadržaj edukacije. Kako bi edukatori bili kompetentni u smislu načina poučavanja (vidi preporuku br. 12) i kako bi se provodila djelotvorna i korisna edukacija (vidi preporuku br. 9), nužno je da je u program edukacije/kurikulum nacionalnih obrazovnih institucija/službi uključena 'edukacija edukatora' (TOT) te da se redovito održava. Edukacija edukatora o didaktici treba obuhvatiti sljedeće teme:

- ✓ Principi i načela poučavanja odraslih osoba
- ✓ Stvaranje sigurnog okruženja za učenje
- ✓ Poučavanje o kompetencijama poučavanja i prenošenja znanja
- ✓ Interaktivne metode poučavanja
- ✓ Usmjeravanje rasprava, vježbe, simulacije i igranje uloga
- ✓ Komunikacija
- ✓ Motiviranje sudionika
- ✓ Kompetencije nakon evaluacije
- ✓ Nove tehnologije i mediji u edukacijama (vidi preporuku br. 9)

U idealnom slučaju, svaka nacionalna obrazovna institucija/služba ima mrežu educiranih edukatora i educiranih voditelja/supervizora (vidi preporuke br. 11 i 12). Nacionalne obrazovne institucije/službe također mogu sastaviti priručnike za edukaciju edukatora o sadržaju osnovnih i naprednih specijaliziranih edukacija te vježbe za sudionike (također vidi preporuke br. 3 i 6) za koje je odgovoran tim edukatora.

Preporuka br. 13: Suradnja nacionalnih obrazovnih institucija/službi.

Suradnja gotovo da ne postoji između nacionalnih obrazovnih institucija/službi, ali uprava je prepoznaje kao važnu i potencijalno korisnu temu. Redoviti sastanci i/ili drugi oblici suradnje Policijske akademije, Pravosudne akademije, Službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) i/ili Centra za izobrazbu (Ministarstvo pravosuđa) mogu biti korisni za programe/kurikulare specijaliziranih edukacija stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka te u edukaciji edukatora i edukaciji supervizora/mentora. Takva suradnja može primjerice omogućiti:

- ✓ Organiziranje interdisciplinarne specijalizirane edukacije
- ✓ Razmjenu edukatora o određenim temama edukacije
- ✓ Zajedničku edukaciju edukatora o didaktici (vidi preporuku br. 12)
- ✓ Zajedničku edukaciju supervizora/mentora o pomaganju stručnjacima u njihovom radnom okruženju i davanju povratnih informacija (vidi preporuku br. 11)
- ✓ Međuresornu/interdisciplinarnu edukaciju stručnjaka o relevantnim međunarodnim standardima i nacionalnom zakonodavstvu, komunikaciji, razvoju djeteta/razvojnoj psihologiji, novim i suvremenim trendovima koji su relevantni za djecu uključenu u kaznene postupke, itd. (vidi preporuku br. 10)
- ✓ Zajednički terenski/studijski posjeti
- ✓ Zajedničke strukturne promjene i potrebe institucija (vidi preporuku br. 15)

Preporuka br. 14: Razmjena iskustava s drugim zemljama.

Ova procjena nije se bavila opsegom i načinima na koje nacionalne obrazovne institucije/službe uključuju međudržavne programe edukacija u svoje programe/kurikulare specijaliziranih edukacija. Razmjena iskustava s drugim državama unutar iste regije i/ili s drugim regijama može se između ostalog usmjeriti na:

- ✓ Specijaliziranu edukaciju stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka
- ✓ Edukaciju edukatora koju organiziraju nacionalne obrazovne institucije/službe
- ✓ Edukaciju supervizora/mentora za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu koju organiziraju nacionalne obrazovne institucije/službe
- ✓ Poticajne/dobre prakse i iskustva nacionalnih obrazovnih institucija/službi
- ✓ Izazove i institucionalne potrebe nacionalnih obrazovnih institucija/službi

Također je dobro razmotriti studijske posjete drugim zemljama za stručnjake koji su sudjelovali u specijaliziranoj naprednoj edukaciji kako bi se razmjenjivale poticajne/dobre prakse i raspravljalo o iskustvima i izazovima. Razmjene između zemalja se također mogu omogućiti putem novih tehnologija za edukaciju, kao što su video konferencije sa suradnicima u inozemstvu, koje su naravno puno jeftinije i mogu doseći (puno) više stručnjaka (i edukatora i/ili mentora/supervizora). Po tom pitanju pomoć mogu pružiti međunarodne organizacije uključene u specijalizirane edukacije stručnjaka koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela, kao što su UNICEF, UNHCR i Europska unija.

Preporuka br. 15: Strukturni izazovi i potrebe institucija.

Istraživački tim je sustavno prikupljao podatke o strukturnim izazovima i institucionalnim potrebama nacionalnih obrazovnih institucija/službi u sklopu ove procjene. Naglašena je preporuka da institucije/službe, u bliskoj suradnji s relevantnim ministarstvima/tijelima vlasti, razviju djelotvornu strategiju rješavanja strukturnih izazova s kojima se suočavaju te odgovaranja na institucionalne potrebe koje su izrazili stručnjaci u njihovim institucijama i/ili partneri i dionici. Na sljedeće izazove i potrebe osobitu pozornost bi mogle posvetiti nacionalne obrazovne institucije/službe i ministarstava/tijela vlasti:

- ✓ Specijalizirane jedinice/tijela za maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela u svim dijelovima sustava pravosuđa i socijalne skrbi
- ✓ Centralizirana baza podataka o maloljetničkom pravosuđu
- ✓ Međuresorna i međuagencijska koordinacija organizacija u maloljetničkom pravosuđu i socijalnoj skrbi
- ✓ Koordinacija stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu/psihosocijalnih stručnjaka i organizacija u zajednici koje pružaju usluge i programe za djecu uključenu u kaznene postupke
- ✓ Učinkovito i pravovremeno komuniciranje o nadolazećim specijaliziranim edukacijama
- ✓ Redovito informiranje svih stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka o novom zakonodavstvu, novim mjerama, uslugama i programima i/ili drugim promjenama
- ✓ Supervizija stručnjaka kako bi se izbjeglo sagorijevanje na poslu („burnout“) te nošenje sa stresom i organiziranje kriznih intervencija nakon incidenata
- ✓ Primjena tehnologije u kaznenom postupku
- ✓ Statistički podaci o specijaliziranoj edukaciji stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i psihosocijalnih stručnjaka

16.2. ČETIRI POSEBNE PREPORUKE ZA NACIONALNE OBRAZOVNE INSTITUCIJE/SLUŽBE

Četiri posebne preporuke odnose se na Policijsku akademiju, Pravosudnu akademiju, Službu za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) i Centar za izobrazbu (MP). Istraživački tim poziva dionike da rasprave o njihovom rješavanju.

Preporuka br. 16: Specijalizirane edukacije koje organizira Policijska akademija za policijske službenike za mladež.

Policijska akademija, uz blisko savjetovanje s Ministarstvom unutarnjih poslova, može razmotriti sljedeće u vezi sa specijaliziranim edukacijama policijskih službenika za mladež:

- ✓ Uzimanje u obzir općih preporuka (§16.1.).
- ✓ Organiziranje edukacija za policijske službenike za mladež koje su u većoj mjeri specijalizirane kako bi se obuhvatile sve relevantne teme koje se tiču maloljetnih počinitelja i djece žrtava/svjedoka kaznenih djela.
- ✓ Uključivanje svih relevantnih tema o postupanju prema maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonodavstvom koje se odnosi na djecu i službenim dokumentima o osnovnoj i/ili naprednoj specijaliziranoj edukaciji policijskih službenika za mladež.
- ✓ Obogaćivanje specijaliziranih naprednih edukacija policijskih službenika za mladež međuresornim i interdisciplinarnim sastancima s državnim odvjetnicima za mladež i sucima za mladež te možda i odvjetnicima za mladež i/ili psihosocijalnim stručnjacima za djecu koji rade u različitim okruženjima s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela.
- ✓ Uključivanje e-učenja kao sastavnog dijela osnovne i/ili napredne specijalizirane edukacije policijskih službenika za mladež.

- ✓ Organiziranje modularne osnovne i/ili napredne specijalizirane edukacije za posebne skupine policijskih službenika za mladež.
- ✓ Rješavanje pojedinačnih strukturnih izazova i institucionalnih potreba Policijske akademije.

Preporuke br. 17: Specijalizirane edukacije koje organizira Pravosudna akademija za državne odvjetnike za mladež, suce za mladež i stručnjake izvanpravne struke.

Pravosudna akademija, u bliskom savjetovanju s Ministarstvom pravosuđa i Državnim odvjetništvom, može razmotriti sljedeće u vezi sa specijaliziranim edukacijama državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež i stručnjaka za mladež izvanpravne struke u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež:

- ✓ Uzimanje u obzir općih preporuka (§16.1.).
- ✓ Osmišljavanje dugoročnog programa edukacije/kurikuluma za državne odvjetnike za mladež, suce za mladež i stručnjake izvanpravne struke za mladež, na temelju sveobuhvatne procjene potreba za edukacijama.
- ✓ Ažuriranje programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija svake godine, na temelju sustavnih i sveobuhvatnih evaluacija.
- ✓ Organiziranje osnovnih i naprednih specijaliziranih edukacija za stručnjake izvanpravne struke koji rade u državnom odvjetništvu i na sudovima za mladež u cijeloj zemlji.
- ✓ Organiziranje osnovnih i naprednih specijaliziranih edukacija za sve državne odvjetnike za mladež i suce za mladež kako bi im se osigurale jednake mogućnosti rada.
- ✓ Raspravljanje o tome trebaju li suci izvršenja i suci vrhovnog suda koji su uključeni u postupke s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela, sudjelovati u osnovnim i/ili naprednim specijaliziranim edukacijama raspravnih suca za mladež i sudaca istrage za mladež koje organizira Pravosudna akademija.
- ✓ Pregovaranje s Hrvatskom odvjetničkom komorom o tome mogu li odvjetnici koji su uključeni u postupke s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela sudjelovati u specijaliziranim osnovnim i/ili naprednim edukacijama koje organizira Pravosudna akademija.
- ✓ Uključivanje svih relevantnih tema o postupanju prema maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonodavstvom koje se odnosi na djecu i službenim dokumentima o osnovnoj i/ili naprednoj specijaliziranoj edukaciji državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež i stručnih suradnika izvanpravne struke.
- ✓ Posvećivanje osobite pozornosti izvanpravnim temama koje su relevantne za državne odvjetnike za mladež i suce za mladež tijekom specijaliziranih osnovnih i naprednih edukacija, kao što je komunikacija, razvoj djeteta/razvojna psihologija, socijalni rad, socijalna pedagogija, kriminologija delinkvencije mladih itd.
- ✓ Obogaćivanje specijalizirane napredne edukacije državnih odvjetnika za mladež, sudaca za mladež i stručnih suradnika izvanpravne struke za mladež putem međuresornih i interdisciplinarnih sastanaka sa svim stručnjacima pravne struke koji su uključeni u slučajeve s djecom uključenom u kazneni postupak, odnosno s odvjetnicima za mladež te s policijskim službenicima za mladež i/ili psihosocijalnim stručnjacima koji rade u različitim okruženjima s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Interdisciplinarni sastanci za stručnjake u maloljetničkom pravosuđu i forenzičko/medicinsko osoblje može također biti relevantno, osobito u smislu postupanja s djecom žrtvama kaznenih djela.
- ✓ Organiziranje nekog oblika strukturnog mentorstva na radnom mjestu/supervizije/vođenja kako bi se stručnim suradnicima izvanpravne struke pomoglo u nadilaženju izazova s kojima se susreću u radu s djecom uključenom u kaznene postupke (odgovornost Ministarstva pravosuđa i/ili Državnog odvjetništva RH).
- ✓ Zapošljavanje vanjskih edukatora s izvanpravnog područja za provođenje (u suradnji s edukatorom iz pravnog područja) specijalizirane edukacije državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež.
- ✓ Rješavanje pojedinačnih strukturnih izazova i institucionalnih potreba Pravosudne akademije.

Preporuka br. 18: Specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka u organizaciji Službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP).

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (MDOMSP), koje putem Službe za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje organiziraju specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama, po pitanju specijalizirane edukacije može razmotriti sljedeće:

- ✓ Uzimanje u obzir općih preporuka (§16.1.).
- ✓ Osmišljavanje dugoročnog programa edukacije/kurikuluma za psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama, na temelju sveobuhvatne procjene potreba za edukacijama.
- ✓ Ažuriranje programa/kurikuluma specijalizirane edukacije, na temelju sustavnih i sveobuhvatnih evaluacija.
- ✓ Organiziranje specijaliziranih osnovnih i naprednih edukacija za psihosocijalne stručnjake koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama u cijeloj zemlji kako bi im se osigurale jednake mogućnosti rada.
- ✓ Osiguravanje da je specijalizirana edukacija psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama, usmjerena na praktičan rad i prilagođena njihovim potrebama.
- ✓ Uključivanje svih relevantnih tema o postupanju prema maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonodavstvom koje se odnosi na djecu i službenim dokumentima o osnovnoj i/ili naprednoj specijaliziranoj edukaciji psihosocijalnih stručnjaka za djecu koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama.
- ✓ Unapređivanje komunikacije o nadolazećim specijaliziranim edukacijama, radionicama i seminarima za psihosocijalne stručnjake za djecu koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama.
- ✓ Konzultiranje s Ministarstvom pravosuđa o mogućnostima suradnje na razvoju i provedbi posebnih programa tretmana za djecu uključenu u kaznene postupke.
- ✓ Pregovaranje s ministarstvom pravosuđa o tome vrijedi li razmotriti održavanje zajedničke specijalizirane edukacije (ili dijelova edukacije) za sve psihosocijalne stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke.
- ✓ Obogaćivanje specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama putem međuresornih i interdisciplinarnih sastanaka s drugim psihosocijalnim stručnjacima i/ili policijskim službenicima za mladež, državnim odvjetnicima za mladež i sucima za mladež, između ostalog kako bi se jačala međuresorna i međuagencijska suradnja.
- ✓ Osiguravanje da psihosocijalni stručnjaci provode/implementiraju stečena znanja, vještine i stavove u svakodnevnom radu i da ih njihovi poslodavci na to potiču.
- ✓ Organiziranje nekog oblika strukturalnog mentorstva na radnom mjestu/supervizije/vođenja kako bi se pomoglo psihosocijalnim stručnjacima kod složenih slučajeva i izazova s kojima se susreću u radu s djecom uključenom u kaznene postupke.
- ✓ Stvaranje tima unutarnjih i vanjskih edukatora, i onih s pravnim obrazovanjem i onih bez njega, za provođenje specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama.
- ✓ Rješavanje pojedinačnih strukturalnih izazova i institucionalnih potreba u MDOMSP/Službi za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje.

Preporuka br. 19: Specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka koje organizira Centar za izobrazbu (MP).

Ministarstvo pravosuđa koje organizira specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom/mladima u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru putem Centra za izobrazbu, može razmotriti sljedeće po pitanju specijalizirane edukacije:

- ✓ Uzimanje u obzir općih preporuka (§16.1.).
- ✓ Osmišljavanje dugoročnog programa edukacije/kurikuluma za psihosocijalne stručnjake koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru na temelju sveobuhvatne procjene potreba za edukacijama.
- ✓ Ažuriranje programa/kurikuluma specijaliziranih edukacija svake godine, na temelju sustavnih i sveobuhvatnih evaluacija.

- ✓ Organiziranje specijaliziranih osnovnih i naprednih edukacija za sve psihosocijalne stručnjake koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru u cijeloj zemlji kako bi im se osigurale jednake mogućnosti rada.
- ✓ Osiguranje da je specijalizirana edukacija psihosocijalnih stručnjaka koji rade s djecom u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru usmjerena na praktičan rad i prilagođena njihovim potrebama.
- ✓ Pregovaranje sa Službom za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje (MDOMSP) o tome vrijedi li razmotriti održavanje zajedničke specijalizirane edukacije (ili dijelova edukacije) za sve psihosocijalne stručnjake koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.
- ✓ Uključivanje svih relevantnih tema o postupanju prema maloljetnim počiniteljima i djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonodavstvom koje se odnosi na djecu i službenim dokumentima o osnovnoj i/ili naprednoj specijaliziranoj edukaciji psihosocijalnih stručnjaka koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru.
- ✓ Obogaćivanje specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka koji rade u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru putem međuresornih i interdisciplinarnih sastanaka s pravosudnim policajcima i psihosocijalnim stručnjacima koji rade u centrima za socijalnu skrb i odgojnim ustanovama i/ili policijskim službenicima za mladež, državnim odvjetnicima za mladež i sucima za mladež, između ostalog kako bi se jačala međuresorna i međuagencijska suradnja.
- ✓ Organiziranje nekog oblika strukturnog mentorstva na radnom mjestu/supervizije kako bi se psihosocijalnim stručnjacima za djecu pomoglo u izazovima s kojima se susreću u radu s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.
- ✓ Stvaranje tima unutarnjih i vanjskih edukatora, i onih s pravnim obrazovanjem i onih psihosocijalnog profila, za provođenje specijalizirane edukacije psihosocijalnih stručnjaka u odgojnim zavodima i maloljetničkom zatvoru.
- ✓ Rješavanje pojedinačnih strukturnih izazova i potreba institucija Centra za izobrazbu (MP).

Stručna rasprava: [abecednim redom]

- ✓ Marina Ajduković, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada
- ✓ Melita Božičević Grbić, Vrhovni sud Republike Hrvatske
- ✓ Renata Ćorić Špoljar, Poliklinika za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba
- ✓ Gordana Filipović, Ured pravobraniteljice za djecu
- ✓ Sanja Gospodinović, Ministarstvo unutarnjih poslova, Uprava kriminalističke policije
- ✓ Ivana Ječud Borić, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
- ✓ Tatjana Katkić Stanić, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
- ✓ Suzana Kikić, Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska akademija
- ✓ Renata Odeljan, Ministarstvo unutarnjih poslova, Policijska akademija
- ✓ Milena Periša Kosovac, Ministarstvo pravosuđa
- ✓ Vedrana Šimunđa Nikolić, Ministarstvo pravosuđa
- ✓ Martina Tomić Latinac, Ured UNICEF-a u Hrvatskoj

Rasprave u fokusnim grupama sa stručnjacima: [abecednim redom]

- ✓ Stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu:
 - Lea Čavić, odvjetnica (obrane)
 - Anita Kalajžić, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu
 - Elma Kaleb Mamić, Općinski sud u Karlovcu
 - Danijela Knežević, Općinski sud u Velikoj Gorici
 - Mirna Mavriček, Općinski sud u Varaždinu
 - Tonka Milanović Juretić, Općinsko državno odvjetništvo u Rijeci
 - Igor Petrić, Županijski sud u Sisku
 - Vera Polak Presečki, Županijski sud u Zagrebu
 - Lidija Schauerl, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu
 - Sonja Vrandečić, Općinski sud u Zagrebu
- ✓ Psihosocijalni stručnjaci koji se bave djecom:
 - Nada Abramović, Centar za socijalnu skrb Sisak
 - Nenad Borošak, Odgojni dom Bedekovčina
 - Marijana Ivanešić, Odgojni zavod u Turopolju
 - Ivana Lokas Ščetko, Centar za pružanje usluga u zajednici Zagreb-Dugave
 - Monika Mažić, Odgojni zavod u Turopolju
 - Ana Sambolek, Ambidekster klub (nevladina udruga)
 - Nikola Vida, Odgojni zavod u Turopolju
 - Vesna Vinčić, Centar za socijalnu skrb Zagreb

Rasprave u fokusnim grupama s djecom: [anonimno]

Intervju s ministarstvima i tijelima vlasti: [abecednim redom]

- ✓ Ministarstvo unutarnjih poslova:
 - Anita Matijević, policijska službenica za mladež u Odsjeku maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji
- ✓ Državno odvjetništvo:
 - Mirta Kuharić, zamjenica Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske (Kazneni odjel)
- ✓ Ministarstvo pravosuđa:
 - Ivna Brzica, viša stručna savjetnica za maloljetnike u Odjelu općih programa tretmana zatvorenika i maloljetnika u Upravi za zatvorski sustav
 - Nikica Hamer Vidmar, voditeljica Službe za podršku žrtvama i svjedocima

- Ana Kordej, načelnica Sektora za propise kaznenog prava u Upravi za kazneno pravo
- ✓ Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku:
 - Tatjana Katkić Stanić, načelnica Sektora za koordinaciju politika i unapređenje stručnog rada centara za socijalnu skrb
 - Milena Koren, viša stručna savjetnica u Službi za praćenje programa i vrednovanje projekata iz fondova EU

Intervju s obrazovnim institucijama/službama: [abecednim redom]

- ✓ Policijska akademija:
 - Suzana Kikić, policijska službenica - voditeljica programa specijalizacije u Službi za stručno usavršavanje i specijalizaciju
 - Davorka Martinjak pomoćnica načelnika Policijske akademije za obrazovanje i standard
 - Renata Odeljan, voditeljica Policijske škole "Josip Jović"
- ✓ Pravosudna akademija:
 - Maja Marija Fuchs, tajnica Pravosudne akademije
 - Anita Lazarin, stručna savjetnica u Odjelu za stručno usavršavanje vježbenika, savjetnika u pravosudnim tijelima i pravosudnih dužnosnika
 - Dijana Mandić, načelnica Odjela za stručno usavršavanje vježbenika, savjetnika u pravosudnim tijelima i pravosudnih dužnosnika
 - Sandi Valentinc, načelnik Odjela za provedbu programa stručnog usavršavanja
- ✓ Služba za statistiku, analitiku i stručno usavršavanje Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku:
 - Dora Dodig Hundrić (voditeljica edukacije), docentica na Odsjeku za poremećaje u ponašanju, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- ✓ Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa:
 - Smiljka Baranček, upraviteljica Centra za izobrazbu
 - Nikolina Kolić Antolović, viša stručna savjetnica u Službi za izobrazbu zatvorenika
 - Iva Prskalo, voditeljica Službe za izobrazbu zatvorenika

Konzultativna radionica: [abecednim redom]

- ✓ Đurđica Ivković, Ured UNICEF-a za Hrvatsku
- ✓ Dragan Josipović, Ministarstvo unutarnjih poslova
- ✓ Gordana Filipović, Ured pravobraniteljice za djecu
- ✓ Maja Marija Fuchs, tajnica Pravosudne akademije
- ✓ Tatjana Katkić Stanić, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
- ✓ Nikolina Kolić Antolović, Centar za izobrazbu (Ministarstvo pravosuđa)
- ✓ Mirta Kuharić, zamjenica Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske (Kazneni odjel)
- ✓ Ivana Lokas Ščetko, Centar za pružanje usluga u zajednici Zagreb-Dugave
- ✓ Sabina Mandić, Odsjek za poremećaje u ponašanju, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- ✓ Monika Mažić, Odgojni zavod u Turopolju
- ✓ Liana Miloš, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
- ✓ Milena Periša Kosovac, Ministarstvo pravosuđa
- ✓ Igor Petrić, Županijski sud u Sisku
- ✓ Gordana Petrović, Centar za socijalnu skrb Zagreb
- ✓ Dejan Repić, Županijski sud u Varaždinu
- ✓ Lidija Schauerl, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu
- ✓ Martina Tomić Latinac, Ured UNICEF-a za Hrvatsku
- ✓ Vesna Vinčić, Centar za socijalnu skrb Zagreb

Međunarodni pravni dokumenti: [kronološkim redom]

- ✓ Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za provođenje sudskih postupaka prema maloljetnicima (Pekinška pravila) (1985.)
- ✓ Konvencija o pravima djeteta (CRC) (1989.)
- ✓ Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije (Rijadske smjernice) (1990.)
- ✓ Pravila Ujedinjenih naroda za zaštitu maloljetnika lišenih slobode (Havanska pravila) (1990.)
- ✓ Smjernice Ujedinjenih naroda o djelovanju prema djeci u kaznenopravnom sustavu, Rezolucija ECOSOC-a 1997/30 (Bečka smjernice) (1997.)
- ✓ Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta glede uključivanja djece u oružane sukobe (2000.)
- ✓ Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji (2000.)
- ✓ Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (Konvencija iz Palerma) (2000.)
- ✓ Temeljna načela Ujedinjenih naroda o korištenju programa restorativne pravde i kaznenopravnim pitanjima (2002.)
- ✓ Smjernice Ujedinjenih naroda o pravosudnim pitanjima koja uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela, Rezolucija ECOSOC-a 2005/20 (2005.)
- ✓ Opći komentar br. 8 Odbora za prava djeteta UN-a, o pravu djeteta na zaštitu od tjelesnog kažnjavanja i drugih oblika okrutnog ili ponižavajućeg postupanja (2006.)
- ✓ Opći komentar br. 10 Odbora za prava djeteta UN-a, o pravima djece u maloljetničkom pravosuđu (2007.)
- ✓ Europska pravila za maloljetne prijestupnike osuđene na sankcije ili mjere (2008.)
- ✓ Deklaracija iz Lime o restorativnoj pravdi za maloljetnike (2009.)
- ✓ Opći komentar br. 12 Odbora za prava djeteta UN-a, o pravu djeteta da bude saslušano (2009.)
- ✓ Smjernice Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci (2010.)
- ✓ Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku povodom pritužbi (2011.)
- ✓ Opći komentar br. 13 Odbora za prava djeteta UN-a, o pravu djeteta na slobodu od svih oblika nasilja (2011.)
- ✓ Opći komentar br. 14 Odbora za prava djeteta UN-a, o pravu djeteta da njegovi najbolji interesi moraju imati prednost (2013.)
- ✓ UN-ov model strategija i praktičnih mjera o suzbijanju nasilja nad djecom u području prevencije kaznenih djela i kaznenopravne zaštite (2014.)
- ✓ Međunarodna radna skupina Međunarodnog udruženja sudaca za mladež, obiteljskih sudaca i sudaca prekršajnog suda, Smjernice o djeci u kontaktu sa sustavom pravosuđa (2016.)

Međunarodna izvješća: [abecednim redom]

- ✓ Cantwell, N., Uloga socijalnog rada u maloljetničkom pravosuđu, UNICEF, 2013.
- ✓ Radna skupina za zaštitu djece, Međuagencijske smjernice za upravljanje predmetima i zaštitu djece, Uloga upravljanja predmetima u zaštiti djece: Smjernica za voditelje politika, programa i predmeta, 2014.
- ✓ Međunarodna mreža o pravima djeteta (CRIN), Globalno izvješće o prekršajima maloljetnika, CRIN, 2009.
- ✓ Međunarodna mreža o pravima djeteta, Prava, pravni lijekovi i zastupanje: Globalno izvješće o pristupu djece pravosuđu, CRIN, 2016.
- ✓ Odbor za prava djeteta UN-a, Zaključne primjedbe o kombiniranom trećem i četvrtom periodičnom izvješću Republike Hrvatske, 13. listopada 2014.
- ✓ Hamilton, C., Anderson, K., Barnes, R. i Dorling, K., Pravni centar za djecu (CLC) i UNICEF New York, Administrativna detencija djece: Globalno izvješće, 2011.
- ✓ Međuagencijska radna skupina o reintegraciji djece, Smjernice o reintegraciji djece, 2016.
- ✓ Međunarodno udruženje protiv detencije (International Detention Coalition, IDC), Postoje alternative, Priručnik za sprečavanje nepotrebne detencije migranata, 2015.
- ✓ Pinheiro, P.S., Izvješće o nasilju nad djecom u svijetu, Ujedinjeni narodi, 2006. UNICEF, Priručnik za provedbu Konvencije o pravima djeteta, 2007.
- ✓ UNICEF, Priručnik za provedbu Konvencije o pravima djeteta, 2007.
- ✓ UNICEF, Alati za mjere diverzije i alternative za pritvor, 2009.

- ✓ Ujedinjeni narodi, UN-ov pristup pravosuđu prilagođenom djeci, 2008.
- ✓ UNODC, Priručnik o programima restorativne pravde, Ujedinjeni narodi, 2006.
- ✓ Regionalni ured UNICEF-a za Središnju i Istočnu Europu i Zajednicu neovisnih država, Jednak pristup pravosuđu za djecu: Središnja i Istočna Europa i Srednja Azija, 2015.
- ✓ Regionalni ured UNICEF-a za Središnju i Istočnu Europu i Zajednicu neovisnih država, Materijali o socijalnom radu, 2017.
- ✓ UNICEF i UNODC, Model zakona o pravosudnim pitanjima koja uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela, 2009.
- ✓ UNODC, Priručnik o programima restorativne pravde, Ujedinjeni narodi, 2006.
- ✓ UNODC, Priručnik za stručnjake i donositelje odluka o pravosudnim pitanjima koja uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela, 2009.
- ✓ UNODC, Model zakona o pravosudnim pitanjima koja se odnose na djecu u sukobu sa zakonom, 2013.

Nacionalni pravni dokumenti:

- ✓ Kazneni zakon (Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15)
- ✓ Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine 152/08, 76/09,80/11, 121/11,91/12, 143/12, 56/13, 145/12, 152/14, 70/17)
- ✓ Zakon o sudovima za mladež (Narodne novine 84/11, 143/12, 148/13, 56/15)
- ✓ Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (Narodne novine 133/12)
- ✓ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (Narodne novine 76/09, 92/14)
- ✓ Pravilnik o načinu izvršavanja odgojnih mjera (Narodne novine 141/2011)
- ✓ Pravilnik o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod (Narodne novine 22/13)
- ✓ Pravilnik o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima (Narodne novine 22/2013)

Nacionalni dokumenti:⁴⁷ [kronološkim redom]

- ✓ Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.)⁴⁸
- ✓ Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA), Pravosuđe prilagođeno djeci: Stajališta i iskustva stručnjaka o sudjelovanju djece u kaznenim i građanskim sudskim postupcima u 10 država članica, 2015.
- ✓ Informacije o edukacijama i kurikulumima dobiveni od sljedećih tijela:
 - Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku,
 - Policijska akademija
 - Pravosudna akademija
 - Centar za izobrazbu Ministarstva pravosuđa
 - Ured UNICEF-a za Hrvatsku
 - Udruga za izvansudsku nagodbu
- ✓ Internetske stranice sljedećih tijela:
 - Ministarstvo unutarnjih poslova (www.mup.hr)
 - Pravosudna akademija (<https://www.pak.hr/>)
 - Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu (<http://www.erf.unizg.hr/hr/>)
 - Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu (<https://www.pravo.unizg.hr/>)
 - Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu (<https://www.pravo.unizg.hr/scsr>)

⁴⁷ Podaci dostupni na internetu te podijeljeni s ministarstvima/tijelima vlasti i nevladinim organizacijama.

⁴⁸[https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//ZPPI/Strategije%20-%20OGP/socijalna%20politika//NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20PRAVA%20DJECE%20U%20RHZA%20RAZDOBLJE%20OD%202014.%20DO%202020.%20GODINE\[1\].pdf](https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//ZPPI/Strategije%20-%20OGP/socijalna%20politika//NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20PRAVA%20DJECE%20U%20RHZA%20RAZDOBLJE%20OD%202014.%20DO%202020.%20GODINE[1].pdf)

Metodologija – Odabir sudionika i uzorkovanje

Istraživački tim je u suradnji s Ured-om UNICEF-a za Hrvatsku podijelio poveznicu na internetsku verziju upitnika relevantnim ministarstvima i/ili tijelima vlasti uz zahtjev da ga proslijede (nastave dijeliti) svojim institucijama i stručnjacima koji rade s maloljetnim počiniteljima i/ili djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela. Upitnik je postavljen *online* putem platforme *SurveyMonkey*. Svi stručnjaci pozvani su na sudjelovanje. Njihovo sudjelovanje bilo je dobrovoljno i anonimno.

Anketni odaziv:

Sudionici:	N	%
Policijski službenici za mladež	21	8,9%
Državni odvjetnici za mladež	77	32,6%
Raspravni suci za mladež	20	8,5%
Suci istrage za mladež	5	2,1%
Stručni suradnici izvanpravne struke u državnom odvjetništvu	18	7,7%
Stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima za mladež	16	6,7%
Psihosocijalni stručnjaci u centrima za socijalnu skrb	71	29,9%
Psihosocijalni stručnjaci u odgojnim ustanovama	9	3,8%
Psihosocijalni stručnjaci u odgojnim zavodima	0	0,0%
Psihosocijalni stručnjaci u maloljetničkom zatvoru	0	0,0%
Ukupno	237	100,0

Pitanja iz upitnika:

Općenita pitanja:

1. Vaš spol?

- Muški
 Ženski

2. Koje je Vaše zvanje?

- Kriminalist/inspektor
 Državni odvjetnik
 Sudac
 Socijalni pedagog
 Socijalni radnik
 Psiholog
 Ostalo:

3. Koje je Vaše zanimanje?

- Policijski službenik/inspektor za mladež
 Državni odvjetnik za mladež
 Sudac za mladež
 Sudac istrage u predmetima kaznenopravne zaštite djece
 Stručni suradnik izvanpravne struke za mladež u državnom odvjetništvu
 Stručni suradnik izvanpravne struke na sudu za mladež
 Stručni radnik u centru za socijalnu skrb
 Odgajatelj u ustanovi socijalne skrbi
 Odgajatelj u ustanovi pravosuđa (odgojni zavod ili maloljetnički zatvor)
 Ostalo:

4. Koliko ukupno imate godina staža? godina i mjeseci

5. Koliko ukupno godina radite na trenutnom radnom mjestu? godina i mjeseci

6. Županija trenutnog zaposlenja? Županija:

7. Radite li isključivo s djecom i mladima uključenim u kazneni postupak?

- Ne, radim i s odraslim osobama uključenim u kazneni postupak
 Ako da, s kojom djecom?

- Djeca u sukobu sa zakonom/maloljetni počinitelji kaznenih djela
- Djeca žrtve i svjedoci kaznenih djela
- Ostala djeca:

Pitanja o edukaciji stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu:

8. Za koja znanja i vještine su vam potrebne dodatne edukacije? Molimo da navedete tri najvažnije edukacijske potrebe za vas?

- ✓
- ✓
- ✓

9. Jeste li već sudjelovali na edukacijama vezanim uz maloljetničko pravosuđe?

- Ne
- Ako da, na koliko edukacija ste sudjelovali? edukacija

Molimo vas da navedete najvažnije teme koje su se obrađivale na edukacijama:

- ✓
- ✓
- ✓

Koje su bile metode poučavanja na tim edukacijama?

- ✓
- ✓
- ✓

10. Kompetencije stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa: <i>U kojoj mjeri već posjedujete ove 43 kompetencije?</i>	U maloj mjeri:	Donekle:	U velikoj mjeri:	Nije primjenjivo za mene:
Znanje stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa:				
1. Znanje o međunarodnim standardima, normama i principima koji se odnose na pravosuđe prilagođeno djeci i prava djece				
2. Znanje/poznavanje nacionalnog zakonodavstva, propisa i smjernica koje se odnose na djecu, a koje su od značaja za pravosuđe prilagođeno djeci i za prava djece				
3. Znanje o maloljetničkoj delinkvenciji i suvremenim teorijama/pristupima				
4. Znanje o socijalnoj pedagogiji i socijalnom radu s djecom/mladima s problemima u ponašanju				
5. Znanje o suvremenim oblicima problema u ponašanju djece i mladih (primjerice: nove droge, kockanje, cyber-kriminalitet)				
6. Poznavanje prepreka koje onemogućavaju pristup pravdi/jednak pristup pravdi				
7. Znanje o postupanju prema djeci koja su počinila kazneno djelo, a koja su ispod dobne granice kaznene odgovornosti				
8. Poznavanje izazova s kojima se susreću stručnjaci u maloljetničkom pravosuđu (primjerice: djeca koja su prisiljena na činjenje kaznenog djela od strane odraslih, djeca žrtve/svjedoci zločina koji žive na ulicama, postupanje s medijima u kaznenim slučajevima povezanim s djecom)				
9. Poznavanje poticajnih/dobrih praksi u području maloljetničkog pravosuđa				
10. Poznavanje obilježja različitih faza dječjeg razvoja				
11. Poznavanje postupovnih prava i zaštite djece u sukobu sa zakonom				
12. Znanje o mjerama diverzije (alternativnim mjerama)				
13. Znanje o alternativnim sankcijama (sankcijama koje se provode u zajednici)				
14. Znanje o restorativnoj pravdi				
15. Znanje o pravima djece lišene slobode				
16. Znanje o dostupnim uslugama i tretmanskim programima za djecu/mlade u sukobu sa zakonom				
17. Znanje o savjetovanju, terapiji i psihosocijalnoj podršci djeci žrtvama/svjedocima				
18. Znanje o posljedicama/učincima viktimizacije				
19. Znanje o deset međunarodnih prava djece žrtava/svjedoka				
20. Znanje o razvojnoj psihologiji?				
Vještine stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa:				
21. Primjena načela 'najboljeg interesa djeteta'				
22. Primjena načela 'nediskriminacije djece'				

23. Primjena načela 'sudjelovanja djece'				
24. Primjena načela 'lišavanja slobode djeteta kao krajnje mjere'				
25. Provedba/implementacija 'prava na privatnost/povjerljivost'				
26. Uspostavljanje odnosa s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela				
27. Uspostavljanje odnosa s djecom žrtvama/svjedocima				
28. Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela				
29. Razvojno/dobno, te rodno osjetljivo komuniciranje s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela				
30. Komuniciranje s roditeljima/skrbnicima djece u kontaktu/sukobu sa zakonom				
31. Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje maloljetnih počinitelja kaznenih djela				
32. Prikupljanje potrebnih obavijesti, provođenje obavijesnih razgovora/ispitivanje djece žrtava/svjedoka kaznenih djela				
33. Provođenje savjetovanja s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela				
34. Provođenje savjetovanja s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela				
35. Osiguravanje psihološki sigurnog okruženja za djecu tijekom kaznenog postupka				
36. Pisanje nalaza/izvještaja i mišljenja tijekom kaznenog postupka prema mladima				
37. Procjena maloljetnih počinitelja kaznenih djela				
38. Procjena djece žrtava/svjedoka kaznenih djela				
39. Provođenje alternativnih mjera				
40. Provođenje alternativnih sankcija				
41. Pisanje pojedinačnog programa postupanja za maloljetne počinitelje kaznenih djela				
42. Pisanje izvještaja sudu i/ili državnom odvjetništvu o djeci u kontaktu/sukobu sa zakonom				

Odabir stručnjaka:

Istraživački tim je zajedno s Uredom UNICEF-a u Hrvatskoj odabrao stručnjake na temelju njihovog iskustva u projektima maloljetničkog pravosuđa i/ili istraživanjima i visokim položajem unutar njihove organizacije i/ili zbog većih odgovornosti upravljanja.

Teme rasprave:

- ✓ Koja znanja su potrebna?
- ✓ Koje vještine su potrebne ?
- ✓ Kakvi stavovi su potrebni?
- ✓ Glavne prednosti/stručne kompetencije?
- ✓ Kakve su potrebe za edukacijama?
- ✓ Kakve su razlike na različitim geografskim područjima u smislu potrebnih znanja, vještina i stavova i/ili potreba za edukacijama?
- ✓ Kakvi izazovi postoje?
- ✓ Kakve su potrebe institucija?

Odabir sudionika u intervjuima s ministarstvima/tijelima vlasti:

Istraživački tim je zajedno s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku odabrao sudionike na temelju njihovih radnih mjesta u ministarstvima/tijelima vlasti koja su posebno relevantna za politike u odnosu na maloljetne počinitelje i/ili djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela:

Teme rasprave:

- ✓ Propisi, politike, stavove i namjere u odnosu na specijalizaciju i edukaciju stručnjaka?
- ✓ Izazovi s kojima se susreću stručnjaci u odnosu na specijalizaciju i edukaciju stručnjaka?
- ✓ Kako ministarstva/tijela vlasti mogu doprinijeti poboljšanju trenutnih (specijaliziranih) edukacija stručnjaka?
- ✓ Relevantna pitanja o kojima se raspravljalo tijekom drugih savjetovanja.

Odabir sudionika intervjuja s nacionalnim obrazovnim institucijama/službama:

Istraživački tim je zajedno s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku odabrao sudionike na temelju njihove upravljačke uloge u obrazovnim institucijama/službama i/ili zbog iskustva u provedbi specijaliziranih edukacija za stručnjake koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke.

Teme rasprave:

- ✓ Općeniti opis obrazovne institucije/službe?
- ✓ Organizacija i vrsta specijaliziranih edukacija?
- ✓ (Specijalizirane) edukacije za različite stručnjake?
- ✓ Najvažnije jake strane obrazovne institucije/službe?
- ✓ Relevantna pitanja o kojima se raspravljalo tijekom drugih savjetovanja.

Odabir sudionika u fokusnim grupama sa stručnjacima:

Istraživački tim je zajedno s Uredom UNICEF-a za Hrvatsku odabrao sudionike na temelju njihovog iskustva s djecom uključenom u kaznene postupke, ali se također nastojalo uključiti sudionike iz različitih krajeva Hrvatske, i žene i muškarce, različitih profesija i dobi (generacijske razlike).

Teme rasprave:

- Jake strane/stručne kompetencije stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa/psihosocijalnih stručnjaka u odnosu na maloljetne počinitelje?
- Jake strane/stručne kompetencije stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa/psihosocijalnih stručnjaka u odnosu na djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela?
- Potrebe za edukacijama/nedostaci u kompetencijama stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu koji rade s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela?
- Potrebe za edukacijama/nedostaci u kompetencijama stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu koji rade s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela?
- Geografske razlike?
- Relevantna pitanja o kojima se raspravljalo tijekom drugih savjetovanja.
- Poboljšanje trenutnih (specijaliziranih) edukacija?

Odabir sudionika fokusnih grupa s djecom:

Istraživački tim je u suradnji s Ured-om UNICEF-a u Hrvatskoj zatražio od 'Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba' da djecu žrtve kaznenih djela unutar svoje mreže pita žele li sudjelovati u fokusnoj grupi. Sudjelovanje djece bilo je u potpunosti dobrovoljno i anonimno.

Istraživački tim je u suradnji s Uredom UNICEF-a u Hrvatskoj zatražio od psihosocijalnih stručnjaka koji rade u 'Centru za pružanje usluga u zajednici Zagreb - Dugave' da maloljetne počinitelje pitaju žele li sudjelovati u fokusnoj grupi. Njihovo sudjelovanje bilo je u potpunosti dobrovoljno i anonimno.

Teme rasprave:

- ✓ Dobra iskustva s policijom, državnim odvjetnicima, sucima i/ili socijalnim radnikom/ psihologom/ socijalnim pedagogom?
- ✓ Tko može/želi podijeliti svoje iskustvo s policijom, državnim odvjetnicima, sucima i/ili socijalnim radnikom/psihologom/socijalnim pedagogom, a kakvo ne želi da dožive drugi dječaci/djevojčice jer si zbog toga osjetio/osjetila tugu, ljutnju ili strah??
- ✓ Što još želiš da se promijeni kako bi drugi dječaci/djevojčice imali dobra iskustva i kako ne bi bili tužni, ljuti ili prestrašeni?

Sveukupna svrha projekta ERIC (eng. *Ethical Research Involving Children*) 'Etičnost istraživanja koja uključuju djecu' je praćenje istraživača dok traže i razrađuju istraživačke pristupe kojima se poštuju prava, dostojanstvo i dobrobit djece. ERIC pretpostavlja da je etičnost mnogo više od usklađenosti procedura s propisanim skupom pravila ili kodeksom ponašanja te da može u bilo kojem kontekstu osigurati dobro i sigurno istraživanje. Iako kodeksi etičkog istraživanja imaju važnu ulogu, pristup ERIC utvrđuje različite načine na koje se vlastito znanje istraživača, njihova uvjerenja, pretpostavke, vrijednosti, stavovi i iskustvo miješaju s **etičkim odlučivanjem**. ERIC zato zahtijeva kritičko promišljanje; međukulturni, međuresorni i interdisciplinarni dijalog; rješavanje problema u skladu s određenim kontekstom; i međunarodnu suradnju, učenje i uključenost. Kako bi se zaštitila i promicala **prava, dostojanstvo i dobrobit djece** u istraživanju i putem istraživanja, ERIC poziva istraživače i istraživačku zajednicu na otvorenost, promišljanje i suradnju u etičkom donošenju odluka te prepoznavanje relacijskih aspekta etike istraživanja.

Pristup ERIC temelji se na osnovnim **etičkim načelima poštivanja, koristi i pravednosti** te:

- ✓ Djecu i mlade smatra samostalnim osobama koje su vrijedne i sposobne za priznanje, poštivanje i zastupljenost u istraživanju
- ✓ Priznaje pravo djeci i mladima da kažu svoj stav i budu saslušani, što im je zajamčeno UN-ovom Konvencijom o pravima djeteta
- ✓ Pretpostavlja da se svako sudjelovanje djece u istraživanjima odvija u partnerstvu s odraslim osobama koje pružaju skrb i ljubav, osposobljene su i trebaju pružiti prikladnu podršku i usmjerenje
- ✓ Naglašava važnost istraživanja usmjerenog na razumijevanje i poboljšanje života djece i okolnosti u kojima žive u svim kontekstima
- ✓ Kritički promišlja prihvaćena etička načela poštivanja, koristi i pravednosti
- ✓ Promiče važnost dijaloga i promišljeniji pristup u odgovaranju na složena etička pitanja koja se mogu pojaviti kod istraživanja u koja su uključena djeca

[Izvor: Graham, A., Powell, M., Taylor, N., Anderson, D. i Fitzgerald, R. (2013.), Etičnost istraživanja koja uključuju djecu, Firenca, UNICEF-ov ured za istraživanja – Innocenti (www.childethics.com)]

 PRISTANAK ZA SUDJELOVANJE U FOKUSNOJ GRUPI U OKVIRU PROJEKTA „Procjena edukacijskih potreba stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke“	
ZAŠTO SE PROVODI OVAJ PROJEKT? OSNOVNI CILJ PROJEKTA	
Ovim projektom želi se analizirati način rada ključnih sudionika zaposlenih u području maloljetničkog pravosuđa (policijska, državnih odvjetnika, sudaca, socijalni radnika, socijalnih pedagoga, psihologa i slično) kako bi se identificirale dobre strane njihovog rada (kvalitete i kompetencije), ali i kako bi se otkrilo što je potrebno poboljšati i kako je moguće budućim edukacijama utjecati na kvalitetu njihova rada.	
ŠTO SE SVE RADI U OKVIRU PROJEKTA? PROJEKTNE AKTIVNOSTI	
U okviru projekta konzultanti (dr.sc. Ingrid van Vlietsema i izv.prof.dr.sc. Neven Ricić) razgovaraju s raznim stručnjacima zaposlenim u području maloljetničkog pravosuđa (individualno i grupno kroz fokusne grupe), a kako bi saznali što je moguće više informacija koje će pomoći unapređenju budućeg rada. Također se je provelo i jedno kratko istraživanje sa stručnjacima putem ispunjavanja anketnog upitnika u kojem su se analizirala potrebna znanja i vještine za njihov rad.	
KOJI JE SMISAO OVE FOKUSNE GRUPE?	
Kako bismo dobili cjelovitu sliku o radu stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa, odnosno pravosuđa koje uključuje i rad s djecom, želja nam je razgovarati i sa samom djecom kako bismo dobili uvid u njihova iskustva djece i percepciju djeteta o njihovom radu. Zbog toga smo organizirali jednu fokusnu grupu s djecom koja su bila žrtve kaznenih djela i jednu fokusnu grupu s mladima koji su počinili kaznena djela. Važno nam je čuti i njihova iskustva u kontaktu s policijom, državnim odvjetništvom, sudom, sustavom socijalne skrbi, obrazova i slično, na taj način djeca i mladi koji sudjeluju u razgovoru mogu pomoći u poboljšavanju sustava za drugu djecu koja će se naći u sličnim situacijama.	
KAKO JE ZAMIŠLJENO TVOJE SUDJELOVANJE? TVOJA PRAVA PRIJE I TUEKOM SUDJELOVANJA	
Važno nam je da prije sudjelovanja ti i tvoj roditelj znate sljedeće: <ul style="list-style-type: none"> • tvoje sudjelovanje u ovoj fokusnoj grupi je u potpunosti dobrovoljno, • u bilo kojem trenutku možeš odustati od daljnjeg razgovora i sudjelovanja, bez ikakvih posljedica i bez ikakvog obračunavanja, • cilj je dobiti uvid u iskustva vezana uz rad stručnjaka u pravosuđnom sustavu (policija, pravosuđe, socijalna skrb), te pitanja nisu vezana uz kazneno djelo ili bilo kakva osobna iskustva oko kaznenog djela, • tvoje sudjelovanje može biti u potpunosti anonimno ako želiš, • sve informacije koje dobijemo koristit će se tajno (nigdje se neće otkrivati potencijalni identitet ili osobni podaci), već samo sadržaj koji može pomoći za unapređenje rada stručnjaka u području maloljetničkog pravosuđa, • nema točnih i netočnih odgovora – zamisli nam tvoje iskustvo stoga te pozivamo na iskrenost u davanju odgovora. 	
Ukoliko imaš bilo kakvih pitanja, uvijek nam se možeš obratiti. Ured UNICEF-a za Hrvatsku! koordinatorka projekta: Martina Tomić Latinac - mtonic@unicef.org <i>Involvi ti se sudjelovanju!</i>	
Pristanak na sudjelovanje u fokusnoj grupi „Procjena edukacijskih potreba stručnjaka koji rade s djecom uključenom u kaznene postupke“	
Ja, _____ upoznat/a sam s osnovnim ciljem i svrhom ovog projekta i sudjelovanja mene/mojeg djeteta u ovoj fokusnoj grupi. Pisмено i usmeno sam informiran/a o svim aspektima sudjelovanja kao i svim etičkim načelima kojima se konzultanti rukovode u zaštiti najboljeg interesa djeteta (dobrovoljnost, anonimnost, informiranost, pravo na privatnost i dr.). Svojm potpisom potvrđujem da sam suglasan/na da moje dijete (i ja) sudjelujemo u fokusnoj grupi za potrebe ovog projekta.	
Potpis sudionika: _____ Datum: _____	Potpis konzultanta: _____ Datum: 04.11.2017.

U sljedećih šest međunarodnih i regionalnih instrumenata koji se odnose na djecu izravno se spominje specijalizirana edukacija stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i/ili psihosocijalnih stručnjaka koji su uključeni u slučajeve maloljetnih počinitelja kaznenih djela:

- ✓ **Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe (Pekinška pravila, 1985):**
 - Pravilo br. 6: 'Diskrecijska ovlast': *"Imajući u vidu različite posebne potrebe maloljetnika, kao i niz različitih raspoloživih mjera, bit će dopuštena odgovarajuća sloboda u odlučivanju u svim fazama postupka i na različitim razinama sustava maloljetničkog pravosuđa, uključujući istragu, suđenje, donošenje presude i praćenje provođenja odluka.,. (Pravilo 6.1.) "Osobe koje imaju diskrecijsku ovlast bit će posebno kvalificirani i obučeni kako bi to činili promišljeno i u skladu sa svojim funkcijama i ovlaštenjima". (Pravilo 6.3.)*
 - Pravilo br. 12 'Specijalizacija u okviru policije': *"Službenici policije koji se često ili isključivo bave maloljetnicima ili koju su prvenstveno angažirani na sprečavanju maloljetničkog kriminala, bit će posebno upućeni i obučeni kako bi na najbolji način obavljali svoje funkcije. U velikim gradovima trebalo bi uspostaviti specijalizirane policijske jedinice za tu svrhu". (Pravilo 12) "Pravilo 12 skreće pažnju na potrebu specijaliziranog obučavanja svih policijskih službenika koji su uključeni u sustav maloljetničkog pravosuđa. S obzirom na to da je policija prva karika u sustavu maloljetničkog pravosuđa, izuzetno je važno da ona djeluje adekvatno i na odgovarajući način". (Komentar na pravilo br. 12)*
 - Pravilo br. 22 'Potreba za profesionalizmom i obučavanjem': *"Profesionalno obrazovanje, obučavanje na radu, tečajevi za obnavljanje znanja i drugi odgovarajući modaliteti učenja koristit će se kako bi se uspostavila i održavala neophodna profesionalna stručnost svih kadrova koji se bave maloljetničkim slučajevima". (Pravilo br. 22.1.) "U organima nadležnim za odlučivanje, potrebna je barem minimalna obuka u područjima prava, sociologije, psihologije, kriminologije i znanosti koje se bave ponašanjem. Ovo se smatra podjednako važnim kao i organizacijska specijalizacija i neovisnost nadležnih organa. Za socijalne radnike i osoblje zaduženo za praćenje osoba na uvjetnom otpustu možda nije moguće zahtijevati profesionalnu specijalizaciju kao preduvjet za preuzimanje svih funkcija vezanih za maloljetne počinitelje. Zato bi kao minimalna kvalifikacija služila obuka kroz rad. Profesionalna kvalificiranost je ključan element za osiguravanje nepristranog i djelotvornog maloljetničkog pravosuđa. U skladu s tim, neophodno je poboljšati proces zapošljavanja, napredovanja i profesionalne obuke kadrova i osigurati im potrebna sredstva kako bi pravilno obavljali svoje funkcije". (Komentar na Pravilo br. 22)*
- ✓ **Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije (Rijadske smjernice) (1990.):**
 - Smjernica br. 58: *"Policijskim djelatnicima i drugom relevantnom osoblju oba spola potrebno je osigurati obuku koja će ih pripremiti za suočavanje s posebnim potrebama mladih osoba te ih upoznati, u najvećoj mogućoj mjeri, s programima i mogućnostima preusmjerenja mladih osoba iz pravosudnog sustava".*
- ✓ **Pravila Ujedinjenih naroda za zaštitu maloljetnika lišenih slobode (Havanska pravila) (1990.):**
 - Temeljna načela: *"Djelatnici u maloljetničkom pravosuđu trebaju imati odgovarajuću obuku što uključuje dobrobit djeteta i ljudska prava".*
 - Klasifikacija i smještaj: *"Ako je potrebno provođenje posebnih mjera, educirani djelatnici trebaju napisati pojedinačni plan postupanja u kojem su određeni ciljevi postupanja".*
 - Djelatnici: *"Pravila osobito naglašavaju obuku i vještine djelatnika budući da pravilno upravljanje ustanovama ovisi o njihovom integritetu, humanosti i stručnim sposobnostima. ... Kako bi djelotvorno radili, djelatnici moraju biti obučeni u području dječje psihologije, dobrobiti djeteta, ljudskih prava i prava djeteta".*
 - Pravilo br. 54 'Medicinska skrb': *"Kazneno-popravni domovi za maloljetnike trebaju usvojiti posebne programe prevencije i rehabilitacije od zloupotreba droga, koje bi provodilo kvalificirano osoblje. Ti programi trebaju biti prilagođeni dobi, spolu i drugim potrebama maloljetnika na koje se odnose, a*

ustanove i službe za detoksikaciju, u kojima je zaposleno educirano osoblje, trebaju biti dostupne maloljetnicima ovisnima o drogama i alkoholu”.

✓ **Odbor za prava djeteta UN-a, Opći komentar br. 10 o pravima djece u maloljetničkom pravosuđu (2007.) (CRC-GC10):**

- Članak 28. ‘Intervencije u kontekstu pravosudnog postupka’: *“To znači da države članice imaju uspostavljenu probacijsku službu s educiranim djelatnicima kako bi se omogućilo maksimalno i djelotvorno provođenje mjera kao što su nalozi za usmjeravanje i superviziju, probacija, praćenje u zajednici ili centri za dnevni boravak te mogućnost ranog puštanja iz pritvora”.*
- Članak 40. ‘**Pravo na pošteno suđenje**’: *Obučavanje stručnjaka kao što su policijski službenici, tužitelji, pravni i drugi zastupnici djece, suci, službenici za probaciju, socijalni radnici i druge osobe, od ključne je važnosti i treba se odvijati na sustavan i kontinuiran način. Ti stručnjaci trebaju biti dobro informirani o tjelesnom, psihološkom, mentalnom i društvenom razvoju djeteta, a posebno adolescenata, kao i o posebnim potrebama najranjivije djece, kao što su djeca s teškoćama u razvoju, raseljena djeca, djeca koja žive na ulici, djeca izbjeglice i tražitelji azila te djeca koja pripadaju manjinskoj grupi zbog svoje rase, etniciteta, vjere, jezika i drugo”.*
- Članak 49. ‘**Pravna pomoć i drugi odgovarajući oblici pomoći**’: *“Odbor preporučuje da države potpisnice osiguraju koliko god je to moguće, odgovarajuću stručnu pravnu pomoć, koju pružaju primjerice stručni odvjetnici ili pomoćnici odvjetnika. Moguće je pružanje i druge adekvatne pomoći (npr. socijalni radnik) ali ta osoba mora imati dovoljno znanja i razumijevanja za različite pravne aspekte postupka u maloljetničkom pravosuđu i mora biti obučena za rad sa djecom u sukobu sa zakonom”.*
- Članak 58. ‘Dijete ne treba pod prinudom priznati vlastitu krivnju’: *“Policijci i drugi istražni organi trebaju biti dobro obučeni u tome da izbjegavaju tehnike saslušavanja i prakse koje za rezultat imaju prisilno ili nepouzdan priznanje ili svjedočenje”.*
- Članci 62. i 63. ‘Besplatna pomoć prevoditelja’: *“Također je važno da je prevoditelj obučen za rad sa djecom, jer upotreba i razumijevanje njihovog materinjeg jezika se može razlikovati od onoga kojeg koriste odrasli. Nedostatak znanja i/ili iskustva u tom smislu može biti prepreka da dijete u potpunosti razumije pitanja koja se postavljaju i može ugroziti njegovo pravo na pošteno suđenje i djelotvorno sudjelovanje”.* *“Odbor preporučuje državama potpisnicama da djeci s oštećenim sluhom ili drugim teškoćama u razvoju osiguraju odgovarajuću i djelotvornu pomoć dobro obučениh stručnjaka, npr. u znakovnom jeziku, ukoliko su oni predmet postupka u maloljetničkom pravosuđu”.*
- Članak 89. ‘Postupanje i uvjeti’: *“Odbor želi naglasiti da u svim slučajevima lišavanja slobode, pored ostalog treba uzeti u obzir i ovdje navedena načela i pravila. ... Osoblje u objektu mora proći obuku o standardima u vezi s primjenom prinude ili sile”.*
- Članak 97. ‘Podizanje svijesti i obuka’: *“Za kvalitetu maloljetničkog pravosuđa je bitno da svi ljudi od struke koji u njemu rade, a pored ostalih, ustanove za provođenje zakona i pravosuđe, prođu odgovarajuću obuku o sadržaju i značenju odredbi Konvencije o pravima djeteta općenito, posebno onih koje su izravno vezane za svakodnevnu praksu. Ova obuka treba se organizirati sustavno i kontinuirano te ne treba biti ograničena na informacije o relevantnim nacionalnim i međunarodnim pravnim odredbama. Ona, pored ostalog, treba obuhvatiti društvene i druge uzroke maloljetničke delinkvencije, psihološke i druge aspekte razvoja djece, s posebnim naglaskom na djevojčice i djecu manjina ili djecu autohtonih naroda, kulturu i trendove u svijetu mladih, dinamiku grupnih aktivnosti i raspoložive mjere za rad s djecom u sukobu s kaznenim zakonom, a posebno mjere koje ne uključuju pribjegavanje pravosudnom postupku”.*

✓ **UN-ov model zakona o pravosudnim pitanjima koja se odnose na djecu u sukobu sa zakonom (2013.):**

- Članak 5.3. ‘Sud za mladež’: *“Samo posebno obučeni suci za mladež smiju predsjedati sudom za mladež”.*
- Članak 7.1. ‘Specijalizirane policijske jedinice’: *“Specijalizirane policijske jedinice uspostavljaju se unutar svake policijske postaje te u njima rade posebno obučeni policijski službenici za djecu/mladež”.*
- Članak 8. ‘Agencije za socijalnu skrb’: *“Posebno obučeni djelatnici agencija za socijalnu skrb pomažu sudu za mladež, tužiteljstvu i specijaliziranim policijskim jedinicama te rade zajedno s djetetom”.*
- Članak 28.1. ‘Ispitivanje koje provodi policija/tužitelj’: *“Samo policijski službenici/tužitelji koji su posebno obučeni o radu s djecom smiju ispitivati dijete o navodnom prekršaju”.*

- Članak 54.10. 'Provedba posebnih mjera': "Postupanje trebaju provoditi stručnjaci koji su na odgovarajući način obučeni i imaju praktično iskustvo te u skladu sa standardima i propisima".
- Članak 70. 'Osoblje': "Kako bi se promicali razvoj, rehabilitacija i reintegracija djece, kazneno-popravni domovi trebaju imati dovoljan broj kvalificiranih i obučenih djelatnika, što obuhvaća pedijatre, liječnike, medicinske sestre, posebne odgajatelje, voditelje strukovnog obrazovanja, psihologe, psihijatre, socijalne radnike i djelatnike u sustavu socijalne skrbi."
- ✓ **Europska pravila za maloljetne prijestupnike osuđene na sankcije ili mjere (2008):**
 - Temeljno načelo br. 18: "Svi službenici koji rade s maloljetnicima obavljaju važan posao u sustavu javne službe. Njihovo zapošljavanje, posebna obuka kao i radni uvjeti će omogućiti da budu sposobni pružati odgovarajući tretman i skrb kako bi zadovoljili karakteristične potrebe maloljetnika i bili pozitivni uzori za njih".
 - Pravilo 89.4. (Lišavanje slobode): "Službenici trebaju biti obučeni za djelotvorno obavljanje pretresa uz istovremeno poštivanje dostojanstva osoba i osobnih stvari koje pretresaju".
 - Pravilo 127.1. (Djelatnici): "Sveobuhvatna politika rada u vezi s osobljem koje je zaduženo za provedbu sankcija ili mjera u zajednici kao i lišavanje slobode maloljetnika će biti propisana u službenom dokumentu koji pokriva zapošljavanje, odabir, obuku, status, odgovornosti upravljanja i uvjete rada".
 - Pravilo 128.1. (Djelatnici): "Postojat će posebna procedura zapošljavanja i odabira osoblja za rad s maloljetnicima gdje će se u obzir uzeti karakterne osobine i profesionalne kvalifikacije potrebne za rad s maloljetnicima i njihovim obiteljima".
 - Pravilo 129.1., 129.2. i 129.3. (Djelatnici): "Osoblje zaduženo za provedbu sankcija ili mjera u zajednici i za lišavanje slobode maloljetnika će proći kroz odgovarajuću početnu obuku, koja će se bazirati na teoretskim i praktičnim aspektima njihovog posla te dati smjernice koje će im pomoći da na realističan način shvate specifičnosti svog posla, praktične dužnosti i etičke zahtjeve". "Stručna sposobnost osoblja će se redovno unapređivati i razvijati kroz daljnje obuke, superviziju, analizu rada i procjene". "Obuka će se fokusirati na: a.) etičke i temeljne vrijednosti relevantnog zanimanja; b.) nacionalne mehanizme zaštite i međunarodne instrumente o pravima djeteta i zaštiti maloljetnika od neprihvatljivog postupanja; c.) maloljetničko i obiteljsko pravo, psihologiju razvoja, društveni i obrazovni rad s maloljetnicima; d.) upute za osoblje o tome kako usmjeravati i motivirati maloljetnike, pridobiti njihovo povjerenje i pružiti primjere pozitivnog ponašanja i perspektive; e.) uspostavljanje i održavanje profesionalnog odnosa s maloljetnicima i njihovim obiteljima; f.) dokazane metode tretmana i dobre prakse; g.) metode postupanja s različitim grupama maloljetnika; i h.) načine suradnje u multidisciplinarnim timovima kao i s drugim institucijama koje su uključene u tretman pojedinačnih maloljetnika".

U sljedećih pet međunarodnih i regionalnih instrumenata koji se odnose na djecu izravno se navodi specijalizirana edukacija stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i/ili psihosocijalnih stručnjaka koji su uključeni u slučajeve s djecom žrtvama/svjedocima kaznenih djela:

- ✓ **Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji (2000.):**
 - Članak 8.4.: " Države stranke će poduzeti mjere kako bi osigurale odgovarajuću obuku, posebice pravnu i psihološku, osoba koje rade sa žrtvama povreda zabranjenih na temelju ovoga Protokola".
- ✓ **Smjernice Ujedinjenih naroda o pravosudnim pitanjima koja uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela (2004):**
 - Smjernica br. 4: "U provedbi smjernica, svaka služba mora osigurati da su uspostavljeni odgovarajući oblici obuke, odabira i procedura kako bi se odgovorilo na posebne potrebe djece žrtava i svjedoka zločina, u slučajevima kada oblik viktimizacije utječe različito na kategorije djece, kao što je seksualni napad na djevojčice".
 - Smjernica br. 12: "Kako bi se izbjeglo da dijete dodatno pati, ispitivanja, preglede i druge oblike istražnih radnji trebaju provoditi za to osposobljeni stručnjaci, temeljito, pažljivo i s poštovanjem".
 - Smjernica br. 16: "Pravosudni postupak i prateće službe dostupne djeci žrtvama i svjedocima i njihovim obiteljima moraju pokazati osjetljivost prema djetetovoj dobi, željama, sposobnosti

razumijevanja, rodu, seksualnoj orijentaciji, etničkom, kulturnom, religijskom, lingvističkom i socijalnom podrijetlu, kasti, društveno-ekonomskim uvjetima i statusu imigranta ili izbjeglice, kao i prema djetetovim posebnim potrebama uključujući njegovo zdravlje, sposobnosti i mogućnosti. Stručnjake treba educirati i obučiti za rad s takvim različitostima”.

- Smjernica br. 23: “Djeci žrtvama i svjedocima i, u primjerenim okolnostima, članovima njihovih obitelji treba biti dostupna pomoć stručnjaka, koji su za to prikladno osposobljeni”.
 - Smjernica br. 35: “Stručnjake treba osposobiti da prepoznaju i sprečavaju zastrašivanje, prijetnje i povređivanje djece žrtava i svjedoka”.
 - Smjernica br. 41: “Prikladna obuka, edukacija i informacije trebaju biti dostupni stručnjacima koji rade s djecom žrtvama i svjedocima kako bi se specijalizirane metode, pristupi i odnosi poboljšali i održavali, a s ciljem zaštite djece žrtava i svjedoka te učinkovitog i brižnog postupanja s njima”.
 - Smjernica br. 42: “Stručnjaci trebaju biti osposobljeni da učinkovito zaštite i zadovolje potrebe djece žrtava i svjedoka, uključujući u specijaliziranim jedinicama i službama”.
 - Smjernica br. 43: “Takvo osposobljavanje treba uključivati: (a) relevantne norme, standarde i načela, uključujući prava djeteta; (b) načela i etičke obveze njihove službe; (c) znakove i simptome koji upućuju na kaznena djela protiv djece; (d) vještine i metode procjene kriznog stanja, osobito pri daljnjem upućivanju, s naglaskom na potrebi za povjerljivošću; (e) učinak, posljedice, uključujući negativne fizičke i psihološke utjecaje te traume vezane uz kaznena djela nad djecom; (f) posebne mjere i metode pri pomaganju djeci žrtvama i svjedocima u pravosudnom postupku; (g) međukulturalna te jezična, vjerska, društvena i rodna pitanja vezana uz dob; (h) odgovarajuće komunikacijske vještine između odraslih i djece; (i) vještine procjene i intervjuiranja koje umanjuju traumu kod djeteta dok istovremeno pridonose kvaliteti informacija dobivenih od djeteta; (j) vještine ophođenja prema djeci žrtvama i svjedocima na osjećajan, konstruktivan i ohrabrujući način pun razumijevanja; (k) metode za zaštitu i izvođenje dokaza te ispitivanje djece svjedoka; (l) uloge koje imaju i metode koje koriste stručnjaci koji rade s djecom žrtvama i svjedocima”.
- ✓ **UN-ov Model zakona o pravosudnim pitanjima koja uključuju djecu žrtve i svjedoke kaznenih djela (2009.):**
- Članak 8. (2.) ‘Obuka’: “Stručnjaci koji rade s djecom žrtvama i svjedocima prolaze kroz odgovarajuću obuku o problematici djece žrtava i svjedoka. 2. Ako je prikladno, Nadležno tijelo razvija i objavljuje programe obuke za stručnjake koji rade s djecom žrtvama i svjedocima kaznenih djela. Obuka bi trebala obuhvaćati sljedeće: (a) mjerodavne norme, standarde i načela ljudskih prava, uključujući prava djeteta; (b) načela i etičke dužnosti vezane uz obavljanje funkcija stručnjaka; (c) znakove i simptome zločina protiv djece; (d) vještine i tehnike procjenjivanja krize, posebno kada je riječ o podnošenju prijave, s naglaskom na potrebi za tajnošću podataka; (e) dinamiku i prirodu nasilja protiv djece i njegov utjecaj i posljedice, uključujući negativne fizičke i psihičke posljedice kaznenih djela protiv djece; (f) posebne mjere i tehnike pomoći djeci žrtvama i svjedocima u pravosudnom postupku; (g) informacije o razvojnim fazama djece kao i o pitanjima multikulturalizma, dobi, jezika, etničke pripadnosti, religije, društva i roda, s određenim naglaskom na djeci zapostavljenih skupina; (h) vještine prikladne komunikacije između odraslih i djece, uključujući pristup prilagođen djeci; (i) tehnike ispitivanja i procjene koje patnju ili traumu djece svode na najmanju mjeru, istovremeno dovodeći na najvišu razinu kakvoću informacija koje dijete pruža, uključujući vještine bavljenja s djecom žrtvama na osjetljiv, konstruktivan i umirujući način pun razumijevanja; (j) metode zaštite i predočavanja dokaza i ispitivanja djece svjedoka (k) uloge i metode stručnjaka koji rade s djecom žrtvama i svjedocima”.
 - Članak 13. (1.) ‘Posebno obučeni istražitelj’: “[Naziv nadležnog tijela] imenuje istražitelja posebno obučenog za bavljenje djecom kako bi vodio ispitivanje djeteta, koristeći pristup prilagođen djeci”.
 - Članak 15. ‘Osoba za stručnu psihološku podršku’: “Od početka istražne faze i tijekom cjelokupnog pravosudnog postupka, djeci žrtvama i svjedocima potporu pružaju osobe s obukom i profesionalnim vještinama u komuniciranju i pomaganju djeci različitih dobi i porijekla kako bi se spriječio rizik od prinude, reviktimizacije i sekundarne viktimizacije”.
 - Članak 28. (e) (v) ‘Mjere za zaštitu privatnosti i dobrobiti djece žrtava i svjedoka’: “Na zahtjev djeteta žrtve ili svjedoka, njegovih roditelja ili skrbnika, njegova odvjetnika, osobe za stručnu psihološku podršku, druge primjerene osobe imenovane da mu pruži pomoć ili na vlastiti prijedlog, sud, uzimajući

u obzir najbolje interese djeteta, može naložiti jednu ili više sljedećih mjera za zaštitu privatnosti, fizičke i mentalne dobrobiti djeteta i spriječiti nepotrebnu patnju i sekundarnu viktimizaciju: ... (e) prikrivanje crta lica ili fizičkog opisa djeteta koje svjedoči ili sprečavanje patnje djeteta, uključujući svjedočenje: ... (v) putem stručnog i odgovarajućeg posrednika, poput, ali ne ograničeno na, tumača za djecu s poteškoćama u sluhu, vidu, govoru ili s drugim invalidnostima”.

✓ **Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Konvencija iz Lanzarotea) (2012.):**

- Članak 34. (1) 'Istrage': "Svaka će stranka usvojiti potrebne mjere kako bi se osiguralo da osobe, jedinice ili službe zadužene za istrage budu specijalizirane za područje suzbijanja seksualnog nasilja i seksualnog zlostavljanja djece ili da osobe prođu izobrazbu u tu svrhu”.
- Članak 35. (1)(c) 'Razgovori s djetetom': "Svaka će stranka usvojiti zakonodavne ili druge mjere potrebne kako bi se osiguralo da: ... razgovore s djetetom provode stručnjaci koji su prošli izobrazbu u tu svrhu”.
- Članak 36. (1) 'Postupci pred kaznenim sudom': "Svaka će stranka usvojiti potrebne zakonodavne ili druge mjere, uz poštivanje pravila koja uređuju autonomiju pravne struke, kako bi osigurala da osobama uključenim u postupak, posebice sucima, tužiteljima i odvjetnicima na raspolaganju bude obuka o pravima djeteta i seksualnom iskorištavanju i seksualnom zlostavljanju djece”.

✓ **UN-ov model strategija i praktičnih mjera o suzbijanju nasilja nad djecom u području prevencije kaznenih djela i kaznenopravne zaštite (2014.):**

- Članak 19(b): "Kako bi se odgovorilo na potrebu otkrivanja i prijavljivanja nasilja nad djecom, države članice potiču se da ovisno o okolnostima: ... Osiguraju da stručnjaci u kaznenopravnom sustavu koji su redovito u kontaktu s djecom tijekom svog rada budu svjesni čimbenika rizika i pokazatelja različitih oblika nasilja, osobito na razini države te da su im pružene smjernice i obuka o tome kako tumačiti ove pokazatelje te da imaju znanja, volju i sposobnost za poduzimanje odgovarajućih radnji, što uključuje neposredno pružanje zaštite”.
- Članak 23(f)(g): "Uz priznavanje komplementarnih uloga kaznenopravnog sustava, agencija za zaštitu djece, područja zdravstva, obrazovanja i socijalnih usluga te u nekim slučajevima, neformalnih pravosudnih sustava za stvaranje okruženja koje pruža zaštitu te sprečavanje nasilja i odgovaranje na nasilje nad djecom, države članice potiču se da u skladu s okolnostima: ... Promiču uspostavljanje specijaliziranih jedinica koje su posebno obučene za postupanje sa složenim i osjetljivim pojedinostima u vezi s djecom žrtvama nasilja, od kojih žrtve mogu dobiti sveobuhvatnu pomoć, usluge zaštite i intervencije, uključujući zdravstvene i socijalne usluge, pravnu pomoć te pomoć i zaštitu policije”. "Kako bi se osiguralo da postoje odgovarajuće zdravstvene, psihološke, socijalne i pravne usluge usklađene s potrebama djece žrtava nasilja koje podupiru kaznenopravno vođenje predmeta koji uključuju nasilje nad djecom, kako bi se potaknuo razvoj specijaliziranih zdravstvenih usluga, uključujući sveobuhvatne, slobodne i povjerljive forenzičke preglede koje provode obučeni zdravstveni djelatnici i odgovarajuće postupanje, uključujući postupanje u vezi s HIV-om te kako bi se omogućila i podržala međuagencijska suradnja kod upućivanja djece žrtava na različite službe”.
- Članak 35(e): "Prepoznajući da ograničavanje pritvora kao kazne i poticanje alternativa pritvoru može pomoći u smanjivanju rizika od nasilja nad djecom u sustavu pravosuđa, države članice se potiču da u skladu s okolnostima i uzimajući u obzir relevantne međunarodne instrumente za ljudska prava: (e) omogućite stručno usavršavanje, ili barem specijaliziranu obuku, za kaznenopravne stručnjake koji se bave djecom koja su osumnjičena ili optužena za kršenje kaznenog zakona, ili se utvrdilo da su prekršila zakon”.
- Članak 28: "Prepoznajući odgovornost kaznenopravnih stručnjaka za sprečavanje nasilja nad djecom i odgovaranje na njega te za zaštitu djece žrtava nasilja, kao i potrebu da se ova uloga omogući i podrži, države članice potiču se da u skladu s okolnostima: (a) poduzmu mjere i dodijele odgovarajuće resurse za razvoj kompetencija stručnjaka u kaznenopravnom sustavu za aktivno sprečavanje nasilja nad djecom te zaštitu i pomoć za djecu žrtve nasilja; (b) omogućite blisku suradnju, koordinaciju i zajednički rad kaznenopravnih stručnjaka i drugih relevantnih stručnjaka, osobito onih iz područja zaštite djece, socijalne skrbi, zdravstva i obrazovanja; (c) osmisle i provedu programe obuke kaznenopravnih stručnjaka o pravima djeteta, osobito o Konvenciji o pravima djeteta i međunarodnim zakonima o zaštiti ljudskih prava te da pružaju informacije o odgovarajućim načinima

postupanja sa svom djecom, osobito onom koja mogu biti izložena diskriminaciji te da obrazuju kaznenopravne stručnjake o razvojnim fazama, procesu kognitivnog razvoja, dinamici i vrsti nasilja nad djecom, razlici između običnih skupina vršnjaka i bandi te o odgovarajućem načinu postupanja s djecom koja su pod utjecajem alkohola i droge; (d) osmisle i osiguraju smjernice, informacije i obuku akterima neformalnog pravosudnog sustava kako bi se osiguralo da su njihove prakse, pravna tumačenja i odluke u skladu s međunarodnim zakonodavstvom o ljudskim pravima i djelotvorno štite djecu od svih oblika nasilja; (e) osmisle i provode obavezne, međukulturne rodno i razvojno/dobno osjetljive module obuke kaznenopravnih stručnjaka o neprihvatljivosti svih oblika nasilja nad djecom i o štetnom utjecaju i posljedicama za one koji dožive takvo nasilje; (f) osiguraju da kaznenopravni stručnjaci dobivaju odgovarajuću obuku i kontinuirano obrazovanje o relevantnom nacionalnom zakonodavstvu, politikama i programima te o relevantnim međunarodnim pravnim instrumentima; (g) promiču razvoj i korištenje specijaliziranih stručnih znanja kod kaznenopravnih stručnjaka, što uključuje uspostavljanje, tamo gdje je to moguće, specijaliziranih jedinica ili djelatnika i specijaliziranih sudova ili određenog vremena na sudu, kako bi se osiguralo da svi policijski službenici, tužitelji, suci i drugi kaznenopravni stručnjaci dobivaju redovitu i institucionalnu obuku za osvještavanje o problemima u vezi roda i djece što jača njihove kompetencije u smislu odgovaranja na nasilje nad djecom; (h) osiguraju da kaznenopravni stručnjaci i druga relevantna tijela imaju odgovarajuću obuku u svojim područjima nadležnosti: (i) kako bi utvrdili i na odgovarajući način odgovorili na osobite potrebe djece žrtava nasilja; (ii) kako bi primili i tretirali svu djecu žrtve nasilja s poštovanjem, kako bi se spriječila sekundarna viktimizacija; (iii) kako bi se na povjerljiv način odnosili prema pritužbama; (iv) kako bi djelotvorno provodili istrage prijavljenih incidenata nasilja nad djecom; (v) kako bi komunicirali s djecom žrtvama na razvojno/dobno i rodno osjetljiv način; (vi) kako bi provodili procjene sigurnosti i mjere upravljanja rizicima; (vii) kako bi provodili naloge za zaštitu; (i) kako bi se podržala izrada kodeksa ponašanja za kaznenopravne stručnjake kojim se zabranjuje nasilje nad djecom, što uključuje sigurnost postupaka žalbe i upućivanja te kako bi se potaknule relevantne strukovne udruge na razvijanje provedivih standarda rada i ponašanja”.

- Članak 40 (a)(c): “Prepoznajući važnost sprečavanja nasilja nad djecom putem odgovarajućeg zapošljavanja, odabira, obuke i supervizije djelatnika, države članice potiču se da u skladu s okolnostima: (a) osiguraju da su svi djelatnici koji rade s djecom u pritvoru kvalificirani, odabrani na temelju stručnih kompetencija, integriteta, sposobnosti i prikladnosti, da su dovoljno plaćeni, adekvatno educirani i postoji djelotvorna supervizija njihovog rada. (c) obučavaju sve zaposlenike i informiraju ih o njihovoj odgovornosti za utvrđivanje ranih znakova rizika od nasilja te da ublaže taj rizik, prijave incidente nasilja nad djecom i aktivno štite djecu od nasilja na etički i razvojno/dobno i rodno osjetljiv način”.
- Članak 41(c): “Uzimajući u obzir osobite potrebe djevojčica i njihovu ranjivost na rodno utemeljeno nasilje, države članice potiču se da u skladu s okolnostima i uzimajući u obzir relevantne međunarodne instrumente ljudskih prava: (c) osiguraju poštivanje i zaštitu dostojanstva djevojčica tijekom osobnih pretresa, koje mogu provoditi samo ženske djelatnice, kvalitetno obučene o odgovarajućim metodama pretresa i u skladu s uspostavljenim procedurama”.

U sljedeća dva međunarodna i regionalna instrumenta koji se odnose na djecu izravno se spominje specijalizirana obuka stručnjaka u maloljetničkom pravosuđu i/ili psihosocijalnih stručnjaka koji su uključeni u slučajeve s djecom uključenom u kaznene postupke:

- ✓ **UN-ov pristup pravosuđu prilagođenom djeci (2008.):** “Ovim zajedničkim pristupom, tijela UN-a se obvezuju da će u potpunosti odražavati prava djeteta u skladu s njihovim definicijama u normama i standardima u svim nastojanjima vladavine prava te u skladu s ovim normama, osiguravaju da će njihove intervencije najviše promicati restorativnu pravdu, odvratanje od pravosudnog sustava i alternative lišavanju slobode. Intervencije uključuju: ... U razvoju kapaciteta institucija i programima obuke (na radu, inicijalno, uključivanje u kurikulum) za pravne i pravosudne institucije (tužiteljstvo, pravna pomoć i zastupanje, ministarstvo pravosuđa, kazneni zakon, sudska uprava, građansko pravo) i policijske službenike, parlamente, pomoćnike odvjetnika, sustav socijalne skrbi, institucije te zaposlenike zatvora”.

✓ **Smjernice Odbora ministara Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci (2010):**

- Smjernice br. 14 i 15: *“Svi stručnjaci koji rade s djecom ili za djecu trebaju dobiti potrebnu međudisciplinarnu obuku o pravima i potrebama djece različitih dobnih skupina te o postupku koji im je prilagođen.” “Stručnjaci koji su u izravnom kontaktu s djecom trebaju se obučiti komuniciranju s djecom svake dobi i u svim fazama razvoja, te s djecom u situacijama osobite ranjivosti.”*
- Smjernica br. 39: *“Odvjetnici koji zastupaju djecu trebaju biti posebno osposobljeni i raspolagati znanjima o pravima djeteta i s time povezanim pitanjima, trajno i temeljito se osposobljavati te biti sposobni komunicirati s djecom u skladu s njihovom razinom shvaćanja.”*
- Smjernica br. 64: *“Kad god je to moguće, ispitivanje djece i uzimanje iskaza (od njih) trebaju, obavljati za to osposobljeni stručnjaci. Treba uložiti sve napore da djeca daju iskaz u najpogodnijem okruženju i u najprimjerenijim uvjetima, uzimajući u obzir njihovu dob, zrelost i razinu razumijevanja te sve njihove moguće poteškoće u komunikaciji.”*